

Scanzia F Ordine S.^o
Num.^o 23

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Open Knowledge Commons and Harvard Medical School

<http://www.archive.org/details/jomariaelancisii00lanc>

DE SUBITANEIS
MORTIBUS.

DE SERRAVALLE
MORITZ

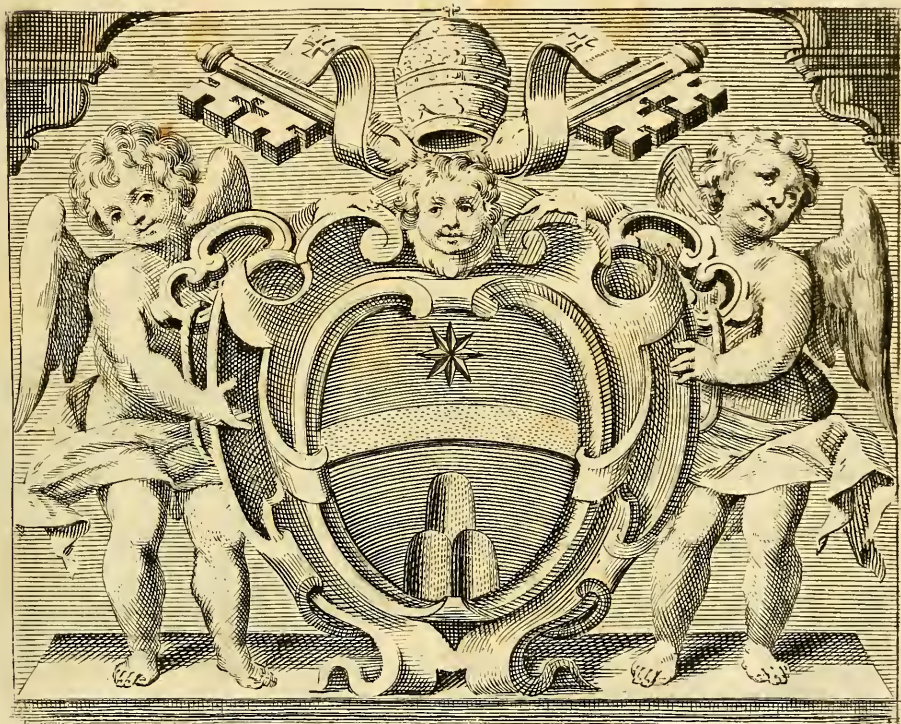
to Harvard College
JO: MARIÆ LANCISII

Intimi Cubicularij, & Archiatri Pontificij

DE

SUBITANEIS MORTIBUS

LIBRI DUO.

ROMÆ, Typis Io: Francisci Buagni. MDCCVII.

SVPERIORVM PERMISSV.

2226-24

1879, April 9.

Paris, August.

COUNT 1871 1413

CLEMENTI XI.

PONT. OPT. MAX.

IO: MARIA LANCIIVS

FELICITATEM.

M Aius, ac iustius obsequij
genus, quàm simplicem
libri nuncupationem,
sisto ad SANCTITATIS
TVÆ PEDES, B.P., dum
hos qualescumq; labores meos, in pu-
blicam salubritatem Tuo Iussu, quâ
debet

debet veneratione , susceptos , Tibi
nunc humiliter offero . Hoc enim ,
quantumuis tenuissimo munere , non
solum gratum animum erga benefi-
centissimum Principem ; sed prom-
ptam etiam , ac sollicitam erga supre-
ma Tua Mandata voluntatem profi-
teor , & obedientiam . Siquidem , hoc
ineunte anno , quo repentinarum mor-
tium strages in Vrbe multis iam men-
sibus grassabatur , nihil , post diuinam
imploratam opem , habuisti prius ,
quam , detectis causis , ipsas morborum
radices euellere . Hinc , ut sollicitudi-
ne , curaque meâ vigilantissimæ Pro-
uidentiae Tuæ , Principibus alijs ad
populorum salutem imitandæ , res-
ponderem ; suspensio tantisper studio ,
Tibi iam debito , Tibique a me plu-

res annos elucubrato, de Motu Cor-
dis, & Aneurysmatibus, me totum
ad ista conuerti. Quare Pindari du-
ctu, qui, cum promissum Agefi-
damo hymnum distulisset, adiecit
aliu[m] breuiorem, ut sorti persoluen-
dæ usuram adiungeret; nos, hasce
inter moras, præsentis libros, tan-
quàm foenus maioris operis, Tibi de-
pendimus; hoc certè Pindaro dili-
gentiores, quòd sortem foenore præ-
curramus. Vtinam hæc, PONTIFEX
SANCTISSIME, id unicè assequantur,
ut Tuo vniuersos apud homines admi-
rabili iudicio comprobentur: quo sa-
nè iudicio, insigniumque operum, a
Te iam absolutorum, luce, & exem-
plis in spem erigimur, ut Reli-
gionem quoque ad extrema terra-

Ode 10.
& 11.

b

rum

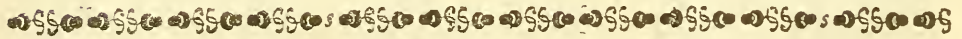
rum propagatam , reliquas sacras
Ædes , ac vetera Urbis Monumen-
ta restituta , nouaque in priscorum
æmulationem Cæsarum sublimiùs
euecta publicè gratulemur ; & ma-
gnifica inter hæc naturalibus etiam
Scientijs latiore[m] viam per tuta ,
ac solida experimenta patefactam
prospiciamus : ne quid sub tanto
Principe ipsa Roma vel Atticæ
Academiæ , vel exterorum nostræ
ætatis inuentis habeat inuidendum ;
quorum profectò Consiliorum magni-
tudinem nemo cogitatione rectiùs me-
tiatur , quàm nos , qui SANCTITATI
TVÆ propiùs adstantes , famam de Iu-
stitia , de Celsitudine Animi Tui , cum
admirabili moderatione coniuncta ,
deque cæteris Virtutibus vniuersis la-
tis-

*tissimè diffusam, veritate ipsâ longè
minorem animaduertimus; atq; Tuis
in Actibus cunctis ea, quæ rarò in eun-
dem conueniunt, vnà concurrere ad-
miramur, summam nempe doctrinam
cum incredibili humanitate, gravita-
temq; veteris discipline, quam crebris
ieiunijs, & austerâ pietatis exercita-
tione profiteris, mirâ cum sermonis,
morumque suauitate conspirantem;
vt qui tam sublimi fastigio potestatis,
ac meritorum, præclarisq; operibus
antecellis, tamèn alijs Te fœdere cha-
ritatis, ac sensu Christianæ humilita-
tis exæques. Ita Deus Te diù sospitem
ad Ecclesiæ, & populorum felicitatem
seruet, ac cœptis tuis, votisq; nostris
benignus adspiret. Ex Quirinali Tuo
Kal. Non. MDCCVI.*

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendissimo Patri Magistro Sacri Palatij
Apostolici,

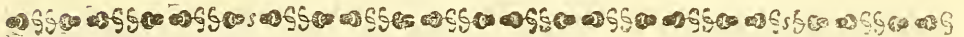
*Dominicus de Zaulis Episcopus Verulanus
Vicesgerens.*

Librum Illustrissimi Domini Io. Mariæ Lancisij perle-
gi, & gustavi meo non sine lucro, quo in libro
multam quidem doctrinam, & elegantiam, nihil verò
Religioni, & moribus Catholicis contrarium deprehen-
di; propterea, si Reuerendissimo Patri placuerit, in lu-
cem dari posse arbitror.

Romæ IV. Kal. Febr. MDCC VII.

Jacobus Sinibaldus Protomedicus Generalis.

Imprimatur,

Fr. Pauli nus Bernardinius Ordinis Prædicatorum Sacri
Apostolici Palatij Magister.

OR-

ORDO, ET INDEX

Capitum, Historiarum, & Scholiorum,
quæ in duobus ijs Libris
continentur.

Occasio scribendi.

LIBER PRIMVS.

- CAP. I. *Vita in quo consistat præsertim apud animalia perfecta.* pag. 1.
- CAP. II. *Ostenditur mortem esse indiuiduam, & subitanæam, sed ex hominum opinione variè dispertiri.* pag. 5.
- CAP. III. *Quæ vera sit in hominibus Mortis idea, & undè discrimina petenda sint.* pag. 8.
- CAP. IV. *De Natura, & differentijs repentinæ mortis.* pag. 11.
- CAP. V. *Agitur in genere de causis mortis, quam vocant repentinam.* pag. 13.
- CAP. VI. *De causis subitanæ mortis ex parte fluidorum maioris usus, & primò ex parte aeris.* pag. 16.
- CAP. VII. *De causis subitanearum mortium ex parte sanguinis.* pag. 19.
- CAP.

- CAP. VIII. *De causis subitaneorum mortium ex parte fluidi neruorum, seu spirituum animalium.* pag. 21.
- CAP. IX. *De causis subitaneae mortis ex parte solidorum maioris usus, & primò ex parte instrumentorum, respirationi famulantium* p. 25.
- CAP. X. *De causis improuisarum mortium ex parte cordis, & magnorum vasorum.* pag. 28.
- CAP. XI. *De causis improuisarum mortium ex parte cerebri, & neruorum.* pag. 33.
- CAP. XII. *Subitanei morbi haectenus expositi ad tria capita rediguntur, ad Suffocationem, ad Syncopem, atque ad Apoplexiam, quae et simul plerunque concurrunt.* pag. 43.
- CAP. XIII. *Recensitæ causæ subitaneorum mortium inuincibiles, aut vincibiles existunt.* p. 46.
- CAP. XIV. *De signis improuise mortis, & primò de simulatis, ac suppositis, seu supplantatis mortibus.* pag. 50.
- CAP. XV. *Exponitur difficultas inueniendi certa signa, quibus dignoscantur qui natura, non arte pseudo-mortui occurrunt.* pag. 52.
- CAP. XVI. *De signis, quibus pseudo-mortui a verè mortuis distingui possunt.* pag. 55.
- CAP. XVII. *De signis medicis, quibus repen-*
tina

- tina mors pranosci potest.* pag. 61.
- CAP. XVIII. *Agitur de signis futura mortis
repentina, petitis ex laesione instrumentorum,
respirationi famulantium,* pag. 65.
- CAP. XIX. *De signis futura subitanea mor-
tis a Corde, Magnis Vasis, & Sanguine.* p. 70.
- CAP. XX. *De signis improuise mortis a cere-
bro, neruis, & liquido animali.* pag. 83.
- CAP. XXI. *Agitur in genere de methodo præ-
seruandi a subitaneis mortibus.* pag. 87.
- CAP. XXII. *Qua methodo præseruanda sunt
corpora aspectu sana.* pag. 90.
- CAP. XXIII. *De methodo præseruandi a sub-
itaneo interitu corpora valetudinaria.* pag. 95.

LIBER SECVNDVS.

De subitaneis mortibus, illarumque
causis, quæ decursu annorum
1705. & 1706. Romæ
contigerunt.

- CAP. I. *Quæritur, an causa repentinarum
mortium, quæ Romæ per hæc tempora grassatæ
sunt, fuerit uniuersalis, & simplex, an verò
particularis, & mixta.* pag. III.
CAP.

CAP. II. *Demonstratur, inaequalem aeris constitutionem fuisse etiam inter causas vagantium repentinorum mortium.* pag. 115.

CAP. III. *Adducuntur quaedam argumenta ad confirmandum, non ex uniuersali solum causa tot hominum discrimina Roma contigisse, sed ob morbosas eorundem corporum dispositiones, ac potissimum intemperantiam.* pag. 118.

CAP. IV. *Numerus morientium in Vrbe forsitan hoc tempore minor extitit, licet maior visus sit, ex quo consueti, & exitiales Romae morbi nequaquam vagati sunt.* pag. 123.

CAP. V. *Quae remedia hoc anno ijs maxime profuerint, qui a subitaneis morbis repentinis mortes minitantibus, euaserunt.* pag. 126.

OBSERVATIONES.

Physico-Medica nonnullorum, qui, cum primum istiusmodi repentinis morbis tentati fuerint, feliciter euaserunt. pag. 138.

OBSERVATIO I. *Apoplexia cum aponia, & paralyti dexterae corporis medietatis, phlebotomia, chatarticis, ac diaphoreticis soluta.* pag. 139.

OBSERVATIO II. *Fortis Apoplexia cum*
reli-

- relieta paralyfi feliciter curata in Matriona sexagenaria .* pag. 142.
- OBSERVATIO III.** *Subita capitis occupatio cum aponia ex affectione cerebri partim idiopathica, partim sympathica, prosperè cedens .* pag. 146.
- OBSERVATIO IV.** *Apoplexia cum affectione epileptica, & syncopali in paralyfim dextera medietatis corporis, salua tunc Aegri vita, concedens .* pag. 149.
- Aetiologia huius morbi, & Aegri mors.* pag. 156.
- Dissectio cadaueris .* pag. 160.
- Scholium dissectionis .* pag. 163.

OBSERVATIONES.

Physico-Anatomica nonnullorum, qui primo impetu morbi repentè per hac tempora perierunt . p 172

- OBSERVATIO I.** *Repentina mors ex apoplexia syncopali in Viro obeso, & cachochymio .* pag. 175.
- Cadaueris dissectio .* pag. 176.
- Scholium .* pag. 179.

OBSERVATIO II. *Subita mors ex syncope ob cordis magnitudinem, prolapsum, atque*

c

anem-

<i>aneurysma .</i>	pag. 185.
<i>Cadaueris dissectio .</i>	pag. 186.
<i>Scholium .</i>	pag. 188.
OBSERVATIO III. <i>Cita mors ob inter-</i> <i>ptum motum aeris, & sanguinis in præcordijs,</i> <i>vnà cum cerebri consensu .</i>	pag. 197.
<i>Cadaueris dissectio .</i>	pag. 198.
<i>Scholium .</i>	pag. 199.
OBSERVATIO IV. <i>Repentina mors ex</i> <i>conuulsione thoracis, præcordiorum, menin-</i> <i>gum, ac totius corporis, in fortissimam apo-</i> <i>plexiam ocysimè desinente .</i>	pag. 207.
<i>Cadaueris dissectio .</i>	pag. 208.
<i>Scholium .</i>	pag. 210.
OBSERVATIO V. <i>Improuisa mors ex su-</i> <i>bita Caua intrà pericardium disruptione cum</i> <i>aneurysmate arteriæ magnæ .</i>	pag. 218.
<i>Cadaueris dissectio .</i>	pag. 219.
<i>Scholium .</i>	pag. 221.

OCCASIO SCRIBENDI

De subitaneis Mortibus.

VM in Vrbe Roma impro-
uisæ hominum mortes, de-
cursu æstatis, autumnî, & hÿe-
mis anni 1705. vsque ad
æquinôctium venum curren-
tis anni 1706. frequentius acciderint; atque
hinc vulgus, tacito perculsum timore, ac
metu errabundum, in diuersa, vt affolet,
scinderetur, nunc prauam tabaci qualita-
tem, nunc putidos ex præteritis terræ moti-
bus excussos halitus, nunc abusum chocola-
tæ, nunc ignotum ambientis virus imperitè
non minùs, quàm temerè inculsans; meritò
Sanctissimus, ac vigilantissimus Pontifex
CLEMENS XI. primò Animum ad spiritualia
Remedia conuertit, feruidis ad Deum fuis
Precibus, nouâque in Ecclesia vniuersali, ad
implorandam benè, pièque moriendi gra-
tiam, institutâ Liturgiâ: subindè prudentiam
cum pietate coniunxit, & verè sapiens pu-
blicâ vsus fuit prouidentiâ, quæ in tanti

*Qualis esse
debeat Prin-
cipum vigi-
lantia in his
casibus.*

mali causas diligenter inquirens, eidem
opportuna, si quæ forent necessaria, præ-
sidia porrigeret, vel saltem bonâ spe timi-
das, ancipitesque populi mentes firmaret.
Iussit propterea mense Ianuario labentis
anni, vt Protomedicus, & Consiliarij Me-
dicorum Almæ Urbis Collegij, dissectis
aliquorum, qui repenti decesserint, cada-
ueribus, veras grassantis libitinæ causas per-
quirent; quibus sanè extispicijs mē idcir-
cò præesse mandauit, vt, re penitus obser-
uatâ, si quæ magis spectanda occurrissent,
SANCTITATI SVÆ illicò referrem.

Omni interea facturis periculum mu-
nificam præbuit opem Eminentiss. Card.
Pallauicinus, Gubernator tunc Urbis meri-
tissimus. Qua de re, selecto ad cadauerum
sectiones publico Romani Archilycei
Theatro, cœpta fuerunt experimenta.

Postulat itaque suspicienda, admiran-
daque sollicitudo Pontificis, vt, cum om-
nia, quâ publica, totius nempe Christiani
Orbis, quâ priuata subiectarum prouinci-
arum studia diuino quodam animi robore
ipse regat, ac moderetur, faciatque vnus,
& so-

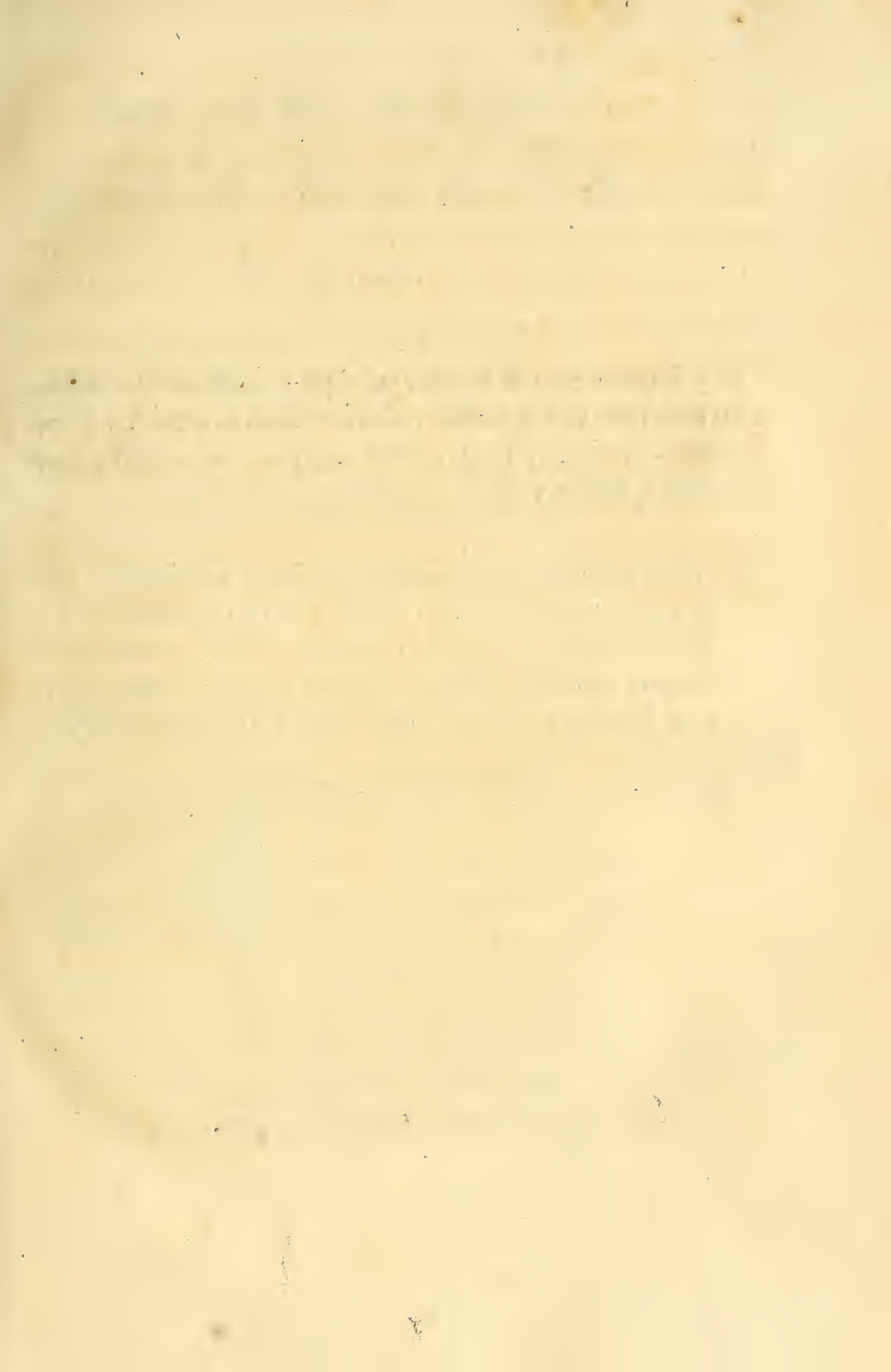
& solus, quæ præsens stupeat ætas, & miratura sit postera, postulat, inquam, vt nos quoque in partem etsi minimam suarum curarum scribendi celeritate, atque alacritate veniamus. Et quoniam in causas vagantium repentinæ mortium supremo Principis iussu satis per cadauera, perque alias obseruationes inquisitum fuit, consentaneum rationi ducimus, peracta, fideliterque descripta experimenta ad rationis lancem diligenter expendere; quæ quidem eò nunc liberiùs in manus hominum prodire sinimus, quòd plures viderimus de subitis istius anni casibus sparsim editas hetrusco, ac latino sermone dissertationes, quæ, vtcumque argumentum egregiè attingant, integrum tamen, propter obseruationum paucitatem, perstrictumque nimis causarum examen, minimè completuntur.

At verò, vt opus hoc nec inutilis, nec indecora doctrinæ varietas commendaret, e re putauimus in primo libro agere de subitanis mortibus in vniuersum, idque eò libentiùs, quòd nemo Recentiorum magnum ali-

Operis distributione.

quid

quid conferre huc videatur. Multi enim particulatim, & obiter, nullus, quòd sciam, post detectam circulationem, generatim, discretè, atque ex instituto de hoc argumento scripserunt; visuri deinde in secundo libro veluti in hypothesis, an vniuersale, vel particulare, an verò, vt putamus, mixtum fuerit principium, ex quo supremi hoc anno fati causa tot Romanis Ciuibus, & Incolis impenderit. Quod varijs insuper obseruationibus anatomicis ostendere, ac demonstrare curabimus. Iis fruire Lector, & vale.

οἱ ὅ ἀνθρώποι ὅκ τῶ φανερῶν τὰ ἀφανῆ σκέπτεσθαι ὅκ ὀπίστανται, τέχνησιν γὰρ χρεώμενοι, ὁμοίησιν ἀνθρωπίνῃ φύσει, ὅ γνῶσκασι. Θεῶν γὰρ νόθ' ἐδίδαξε μιμῆσθαι τὰ ἑαυτῶ, γνῶσκοντας ἄ ποιέσσι, καὶ ὅ γνῶσκοντας ἄ μιμῆονται.

At verò homines ex manifestis obscura considerare non nouerunt : quum enim artibus vtantur similibus humanæ naturæ, id ipsum ignorant. Diuina enim Mens edocuit ipsos sua ipsorum imitari ; ita vt cognoscant, quæ faciunt, & non cognoscant, quæ imitantur.

Hippocrates lib. I. de Diata num. 13.

I.

DE SVBITANEIS MORTIBVS

In genere

LIBER PRIMVS

*Vita in quo consistat, præsertim apud
animalia perfecta.*

CAPUT I.

V M nemo veram, ac perspicuam vllius mortis ideam fingere sibi possit, quin claram priùs, atque veram vitæ rationem diligenter expendat; profectò necesse in præsens erit, vt, naturam, & causas subita-

*Ex vitæ notione
vera mortis idea
desumenda.*

nearum mortium inuestigaturi, genuinas vitæ notiones præmittamus. Longas itaque reijcipientes disputationum, tricas, quibus peripatetici se suis aculeis compungunt; illud vnice aduertendum ducimus, proprias, atque indiuidu-

Singularium natura per ideas abstractas raro elucescit.

as rerum naturas per complexum multarum abstractarum idearum rarò perspicuas haberi posse. Quo fit, vt prisca physiologi, dum vniuersalem quandam vitæ rationem quærunt, quæ cum plant--animalibus, insectis, & monstris, cum piscibus, brutis, & hominibus adamussim congruat, nihil præter confusionem & ambiguitatem nostris mentibus ingerant. Exemplo sint quæ sparsim de vitæ conceptibus obscure tradidit Aristoteles, & collegit intèr alios Licetus.

Aristoteles de Vita conceptus tradidit obscuros.

lib. de ijs qui viu. sine alim.

Res rerumq. modi vocum numerum superant.

II. Cum enim vocum numerus a rebus, rerumque modis longè superetur; cumque nomina a maioribus nostris aliquandò perperam rebus imposita fuerint; exindè sæpè oritur, vt, cupientes vna sub voce multas res comprehendere, incauti aut falsas, aut saltem obscuras ideas nostris cogitationibus infundamus, atquè admisceamus.

III. Qua de re pauca de vita hîc præfaturi, non de quacunque fluidorum motione intrà quæcunque resistantium, & cohærentium corporum organa, ex principio feminali proficiscentia, nobis agendum proponimus: (etiãsi sciamus notionem istam vniuersales quasdam vitæ regulas, ac rationes in nobis vtcunque posse ingenerare) sed consilium est nostram mentem, spontè alioquin sua, per omnia viuentium regna vagaturam, ad perfectorum, vt aiunt, solummodò animalium

lium vitam inquirendam figere, ac ferio de-
terminare.

IV. Quod fanè, vt assequamur, memoria
repetendum est, ex Anatomicis & Chymicis, vi-
tam in perfectis animalibus, (vt consultò de
illorum sensationibus taceamus) non vni
duntaxat, sed complexui plurimorum prin-
cipiorum, ac duorum potissimum deberi, or-
ganicæ nimirum structuræ solidarum partium
maioris vsus, simulque congruæ mixturæ, flu-
iditati, ac moli partium liquidarum similis v-
sus, quæ tùm intestino nixu, tùm etiàm ex-
terna continentium pressione perennitèr eâ me-
thodo agitantur in nobis, vt, animâ præside,
liquida cum solidis mutuò sibi opitulentur,
vicissimque manus præbeant ad motum.
Scilicèt quemadmodum ars, naturæ operum
imitatrix, vt aduertit Hippocrates, qui primus
mechanicam in medicinam inuexit, quemad-
modum, inquam, ars hydraulicas machinas
compaginavit, quas eadem aqua mota, dum
relabatur, ad certum tempus mouet, iterum-
que mouetur: ita multiplici, ac nunquam
fatis admirando diuino artificio, idem San-
guis, chylo renutritus, qui in iam natis ab
alterno cordis, pulmonum, ac thoracis motu
pellitur, & quaquauersum per arterias moue-
tur, cum partim immutatus per venas, par-
tim sub fluidi animalis crasi per neruos re-
currat, ac relabatur in thoracem, pulmones,

Vita in animalibus perfectis solidorum ac liquidorum maioris vsus structuræ ac motui debetur.

Ars naturæ operum imitatrix

Hippocr. primus mechanicam in medicinam inuexit

& Cor, hæc rursùs viscera mouet, à quibus fuerat dimotus, eritque in posterum per singulas ætates mouendus. Similiter cerebrum suis cum membranis, quod liquidum animale, proprijs è glandulis secretum, pro sua parte ad mouendum Cor, & thoracem per neruos vndatim pellit, accepto vicissim a corde, ac thorace Sanguine pro illius viribus mouetur.

Vita continuus est fluxus refluxusq. aeris sanguinis & liquidi neruorum per organa maioris vsus

Vita igitur perfectorum animalium nihil aliud esse videtur, quàm continuus, præside ac mouente animâ, fluxus, ac refluxus, plùs, minùsue sensibilis aeris, sanguinis, & liquidi neruorum per organa, & ex organis maioris vsus, satis probè constitutis, & mutuò, atque alternè plùs minùsue sensibilibiter agitatis, & agitantibus; ad quorum deinde motuum conseruationem mirâ profectò energiâ, miroq; inter se ordine concurrunt innumera alia organa sub glandularum, tubulorum, muscutorumq. specie, per viscera, artusq. dispersa; scilicet vt fluida partim renouentur, partim defœcentur, ac perficiantur.

Osten-

5

Ostenditur mortem esse indiuiduam &
subitaneam, sed ex hominum opi-
nionè variè dispertiri.

C A P U T II.

Væ per compendium in præcedenti cap. de vitæ ratione posuimus nos faciliè ducent ad ea intelligenda, quæ mortis subitaneæ præsertim naturam, & discrimina, non

omnibus obuia, possunt ostendere.

II. Is porrò non sum, qui mortem repentinam, vt vulgò fertur, rarò censeam aduenire. Nullam enim noui mortem, nisi repentinam, siuè puncto temporis contingentem: scilicèt, vt vitæ principium in puncto saliente, cum omnia concurrunt, subitò excitatur: ita vitæ finis, cum aliquid ad vitæ necessitatem constantissimè deficit, repentè semper, hoc est puncto temporis, accidit. Iter vtique ad mortem, quod ægritudinem, atque agonem appellamus, nunc tardum ac longum, nunc plùs minùsue concitatū, ac breue fecit, vt vulgus hominum mörtem, suaptè natura indiuiduam, distingueret in longam, breuem, ac subitaneam. Illud verò nunquam non maximâ admiratione me perculit, quî nimirum

Quelibet mors est repentina.

Vita & mors puncto temporis accidunt.

Cur Vulgo mors, etsi indiuidua, in plures tamen distinguatur.

rùm fiat, vt delicata, ac perexilis hæc, affabrèque contexta, ac dimota fluidorum, solidorumque compago, quam vitam in animalibus dicimus, non semper citissimo, atque improuiso morbo, sed tam sæpè naturali confecta senio, paulatim contabescat, ac dissoluatur.

III. At enim verò quanquam vniuersæ mortes puncto temporis naturâ contingant; earum tamen aliquæ nobis metu, ac dolore præuisæ, ac diù, quasi dixerim, præsensæ, aliquæ verò tacitè veluti subrepentes, tanquam inopinatæ nobis offeruntur, quæ quidem variæ mortium species varias, corrigendi mores hominum in præceptis labentium, occasiones, & causas moralibus potissimum Philosophis exhibuerunt; varias itidem Iuriconsultis, Canonistis, ac Theologis rationes præbere solent iudicandi, decernendique circa ea; quæ dicuntur, aut fiunt ab hominibus in extrèmo vitæ termino constitutis. Qua de re fusè differit Paulus Zacchia. Physicis verò non tam morum, rerumque ciuiliùm, quàm valetudinis curam gerentibus, illud præcipuè huiusmodi moriendi discrimina suggerunt, vt diuersas illorum causas diligenter perquirant, quibus detectis, & cognitis, ipsi iudicent, num præuisas neces aliquo excogitato, vel experimentis comprobato remedio auertere queant; & num quæ inopinatè nobis adueniunt

*Varia mortium
species quot modis
viventibus vtilis.*

*Quæst. Med. leg.
lib. 2. tit. p. quæ-
st. 19.*

niunt, ipsæ quoque occulto aliquo, & peculiari præuideri signo, atque exhibito pharmaco, saltem ad animæ salutem, aliquantisper prorogari possint. Quod si nec præuideri, nec prorogari vllâ arte valeant, id Medici assequantur, vt philosophiam experimentalem plenius illustrent. *Pulchrum est enim, vt scripsit Hippocrates, ea quoque addiscere, quæ in experimentum assumpta successu caruerunt, & cur successum non habuerunt.*

IV. Itaque huiusmodi rationibus ducti vtemur nos etiam cum vulgo ijs differentijs, & nomenclaturis mortium, quæ inter se distinguuntur non ex variâ ipsius necis naturâ, cuius vna semper, eademque proprietas est subito inuadendi, atq. occupandi, sed solummodò ratione causæ, ac modi, nimirùm morbi, qui mortem infert; vel ratione nostræ mentis, quæ de futuro interitu silet, aut cogitat: idcirco nonnullas subnectemus definitiones, ac diuisiones, quas ituris per obscuros lethi libros lumen aliquod prælaturas non dubitamus.

Philosophia experimentalis illustratur etiam ijs quæ successu caruerunt.

Lib. de articul. n. 46.

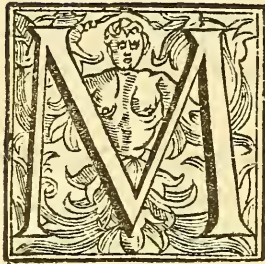
Hippocrat. testimonium.

Mortis differentiæ unde petendæ.

*Qua vera sit in hominibus Mortis
idea, & undè discrimina pe-
tenda sint.*

C A P V T. III.

*Mors est totalis
cessatio motus aë-
ris, sanguinis, &
liquidi nervorum
in organis, & per
organa maioris v-
sus.*

Ors in hominibus, qui per-
fectorum animalium sunt
omnium opinione perfectis-
simi, quacunque ex causa,
& quomodolibet contingat,
est vera, & omnimoda ces-
satio motus aëris, sanguinis, & fluidi ner-
uorum in organis, & per organa maioris usus,
quæ naturales suas motiones verè, ac om-
ninò amiserunt; ita tamèn firma, & con-
stans, vt per naturæ vires resuscitari non
possit, quam vtiquè animalium motuum ces-
sationem, seu dissolutionem nexus naturæ, vt
cum Aretæo loquar, necessariò comitatur, &
constituit discessus animæ, quæ, vt momen-
to temporis infunditur, ità momento tem-
poris, planè imperceptibili, seiungitur à corpo-
re, ac separatur.

*Variæ mortis dif-
ferentiæ.*

II. Huiusmodi verò absoluta cessatio mo-
tuum animalium, ac discessus animæ à cor-
pore, quanquàm cogitatione citiùs perpetuò
contingat; nihilominus tamen, vulgaris
consuetudinis, clariorisque doctrinæ gratia,
distin-

distinguitur in mortem naturalem, immaturam, & violentam; singulæ verò in lentas, & subitaneas; in præuisas, ac præsensas; denique in improuisas, insensiles, atque inopinatas.

III. Mors naturalis non ea solummodo dicenda est, quæ decrepitis, sed quæ, vel ijs accidit, quos, et si annorum numero metientes, passim vocemus pueros, adolescentes, ac iuuenes, adeò tamèn languidam suorum corporum constitutionem, nascendo, sortitos fuisse videmus, vt breuiori temporis decursu, sed pari cum senibus fato, hebescentibus membris, vt Fabius loquitur, similes senectæ pigrescant, ac necem ipsam incurrant; scilicet quod vtrobique sensim, ac sine sensu subtile illud, atque oleoso--uolatile, fluida, solidaque peruadens, ac dimouens, partim transpiratum deficit, partim non extricatum desideratur; vnàque simul prompta, fibrarum distractilitas, & contractilitas, lento tabo deficiens, fluida vicissim excipere, & contra eadem opportunè oscillare non potest.

*Mors naturalis
quænam.*

*Etiã in iuueni-
bus.*

IV. Mors immatura illa esse videtur, quæ ex interno morbo proueniens, homines, cæteroqui sanos, & vegetos, de medio vitæ tollit.

*Mors immatura
qualis.*

V. Mors denique violenta ea firmanda est, quæ ab externâ, & cum sensibili, magnâque vi agente causâ, hominibus obuénit.

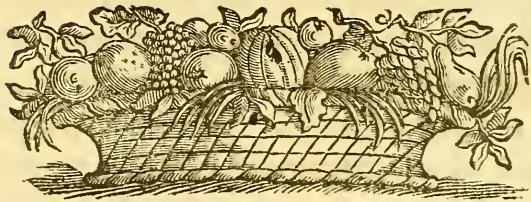
*Violenta unde
dicatur.*

B

De

VI. De cæteris verò indicatis mortium
 discriminibus ita procul dubio decernendum
 putamus, vt eadem oriri dicantur à varijs
 sentiendi, cogitandique modis, quibus ho-
 mines diuturno, aut celeri, sensibili, aut in-
 sensibili morbo, atque agone confectos,
 cum signis lethalibus, vel sine illis subla-
 tos videmus. De subitanea siqui-
 dem, atque improuisa morte,
 quippe quæ nostri scopus
 est laboris, accura-
 tiùs proximo
 capite
 agendum esse arbitra-
 mur.

* * *

*De Natura, & differentijs repen-
tinae mortis.*

C A P U T IV.

Subitanea, seu repentina mors, vltro hodiè, vel ipsi vulgo innotescit, quominus longo sermone sit pertractanda: illa siquidem appellari solet, quæ per mor-

Repentina mortis idea.

bum celerrimi motus homines vt plurimum, fanos, vel morbis inducias permittentibus detentos, absque vilo, vel certè breuiori agone de viuentium numero tollit; & cum plerunque inopinatò imperitis adueniat, terribile facit moriendi compendium.

II. In subitanea verò nece diligenter notandum est, morbi celeritatem, ex qua ipsa constituitur, aliquando esse nobis insensilem, & improuisam, vt occurrit. e. g. in syncope ex præcordiorum, vasorumq. sanguineorum, paralyfi, quæ, nihil nobis de illa cogitantibus, aut sentientibus, in mortem transire solet, si perseueret; aliquando verò ægrotis esse sensibilem, & curantibus præuisam; quemadmodum obseruamus in eademmet lethali syncope ex obstructione, & corrosione magnorum vasorum, hanc enim præcedere solent

Mors ex præcordiorum paralyfi insensibilis.

Synopem lethalem ex obstructione & corrosione magnorum vasorum quenam præcedant.

quia, quæ vtrò præsentuntur, mortemque reddunt Medicis non modò præuisam, sed præcautam. Ut nihil penitùs dicamus de vulneribus summorum vasorum, de magnis cerebri contusionibus, de fulminum ictu, de carbonis empyreumate, de peste, similibusque veneficis causis, quæ nunc præsentæ, nunc clanculùm, sæpe tamen repentè solent occidere.

*Agitur in genere de causis mortis, quam
vocant repentinam*

C A P U T V.

Ita statim notandum, nullam esse causam, seu ægritudinem, celerrimè occidere potentem, quæ vires suas per diuisibilia temporis momenta non exercent; & licèt acutissimorum, atque maximè exitialium tempora morborum, quos (a) Ranchinus meritò subitaneos vocat, velocissimo cursu compleri aduertamus, nunquàm tamen in syncope, e. g., aut apoplexia, quantumuis ocysimè plerùnque soleant interimere, aliqua temporis momenta non excurrunt, priusquàm ad illud perueniatur momentum, in quo talis fluidorum, solidorumque quies inducta sit, quam post animæ discessum, mortem appellamus.

Hoc autèm propterea hîc aduertimus, ne lector in posterum quæratur, si nos acturi de subitanæ, quam vocant, mortis causis, nonnullarum meminerimus, quæ clàm, aut palàm, semper tamèn cum tempore, nostrorum etiam sensuum iudicio operari solent.

II. Præterea monendum ducimus, quædam pro veris subitanearum mortium causis sæpe sæpiùs accusari, quæ potiùs occasiones

Subitanæ mortis causæ semper cum tempore operari solent.

a In suo Tract. de morb. subit.

Occasiones sæpe confunduntur cum causis subitanæ mortis.

b. Lib. 9. cap. 12. videntur habendæ. ^(b) *Fine namque vitæ nostræ, ut ait Val. Max., varijs, & occultis causis exposito, interdum quedam immerentia supremi fati titulum occupant: cum magis in tempus mortis incidant, quàm ipsam mortem accersant.*

Mortis subitaneæ causa duplicis sunt generis.

III. Quanquam verò innumeræ sint causæ, quæ subitaneas mortes valent inducere, cæque variè inter se misceri, & complicari soleant, ut rarò simplicem inuenias; duobus tamè generibus, ad doctrinæ claritatem, aptè distingui posse videntur, quorum alterum est vitium solidorum, alterum fluidorum maioris vsus, dummodò vitium sit constans, & maximum. Etenim cum vitam posuerimus in motu liquidorum, ac solidorum prædicti vsus; certè quidquid citissimè, ac pertinaciter enunciata fluida, aut solida maximè lædere, vel alternos illorum motus, qui nullo artis, vel naturæ auxilio restituantur, tollere potest, repentinam mortem inducet.

Solida & fluida maioris vsus extraque tria; & quælibet.

IV. Et quoniàm tria sunt fluida, totidemque solida maioris vsus, quæ vitæ machinam potissimùm librant, scilicèt ex parte liquidorū primò aër, secundò sanguis, tertiò fluidum nervorum; ex parte solidorum, primò aspera arteria cum pulmonibus, cæterisque partibus respirationi inferuentibus; secundò cor cum appensis sanguiferis vasis; tertiò cerebrum cum nervis, præsertim splanchnicis: eaproptè ab horum altero, pluribus, aut omnibus, seorsim, aut

aut simul, modò maximè, & constantissimè læsis, improuisa mors impendere potest: vt enim singula hæc, integra cum sunt, in vitæ beneficium, ita, si vitientur, in maleficium, vicissim conspirant, viresque confociant.

V. Cæterùm causas ab animo pendentés idèò peculiari capite à corporeis non distingui-
mus, quia idcirco improuisam mortem interdum accersunt, quòd solidas corporis partes, apud illos, quos interimunt, præcordia scilicet, & cerebrum, admodum imbecilla, penèq; effracta, aut inueniant, aut efficiant.

Vndè promiscuè de
vtrouque cau-
sarum
genere scribere constitui-
mus.

*Animi passiones
quomodo mortem
improuisam accer-
sant.*

*De causis subitanea mortis ex parte
fluidorum maioris usus, & pri-
mò ex parte aëris.*

C A P U T VI.

Idimus hætenus in vniuersum ex quibus fontibus improuisarum, quas dicunt, necium causæ fluere soleant; nunc agendum, vt, saltem obiter, internoscamus modos, quibus aliquæ ex vnoquoque genere vires suas validissimas exerunt.

*Aer multifariam
ad necem subitam
conspirat.*

II. Et quidem ex parte aeris celerrimus animalium interitus potest contingere, cum vel moles eius, vel pondus insigni diminutione, aut excessu laborant; vel id, quod subtilissimum in aere ad vitæ necessitatem natat, & intercurrit, magno aliquo vitio lethalliter afficitur.

III. Diminuitur primò aeris moles in vacuo, per Boylei anthliam factò, vbi animalia statim deficiunt, & mox emoriuntur. Minuitur verò pondus in atmosphæra, premeudis pulmonibus, & sanguine respectiuè leuiori reddita; vt in conclauis nimis calido, & quorundam montium cacuminibus, vbi, vt fertur, celerem homines interitum subeunt, nisi citò illinc reducantur:

E con-

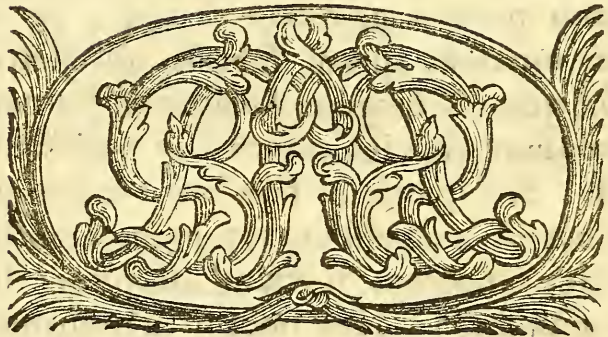
IV. E contrario adaugetur pondus aeris, eiusque compactior euadit elater in quibusdam metallicis fodinis. Narrat etiam Boyleus, ex peculiari flante apud septentrionales vento, homines repente interire: tanta enim eius est densandi vis, ut vel hispanicum vinum congelaret.

V. Tandem magno aliquo vitio noxius, ac letalis fit aer, ut ex fumo carbonum in conclauis clauso, ex constitutionibus pestiferis, ex veneficis odoramentis, aut scæua quadam, ac naturali mephiti; ut etiam ex sepulchris, aut frumenti puteis diu clausis, cum primo aperiuntur; quæ omnia solent inopinato animalia suffocare, & interficere, densatâ scilicet, aut vitiatâ illâ, quæ per cranij meatus, & pulmonum porulos permeare deberet, particularum mixturâ, quæq; subtilis alioquin, & nescia quietis, sanguini fluiditatem, & neruis spirituosum vitæ igniculum erat conciliatura.

VI. Sed quoniam non vna, eademque omnibus in animalibus, aut pulmonum laxitas, aut fluidorum mixtura inuenitur; hinc non omnibus eadem nocent inquinamenta aeris, ex quo euenit, ut particulares narrentur pestes, quæ nunc solos homines, nunc hoc, vel illud pecudum genus interficiunt. Quinimò, cum vna, eademque minima solidorum textura, ac particularum sanguinem integrantium proportio, nec semper, nec sin-

Aer iuxta corporum dispositionem apparet noxius.

gulis hominibus accidat . Hoc fanè in causa
 est, cur, sæuiente peste, in eadem vrbe, ac etiam
 domo, alij pereant, alij seruentur. Adeò verum
 est, ad labem, ex aere potissimùm con-
 trahiendam, eousque vale re corporis
 dispositionem (quam vtpluri-
 mùm intemperans, atque
 incontinenens vitæ ge-
 nus infert)
 vt propterea nonnullis
 in medio Tiburi,
 Sardinia
 sit .

*De Causis subitaneorum mortium ex
parte sanguinis.*

C A P U T VII.

X parte sanguinis improvi-
sam mortem intentant qua-
tuor præcipuæ eiusdem af-
fectiones. Primò præcept ac
talis diminutio molis eius-
dem, quæ, cordi, & cerebro
subtracta, alternum horum viscerum motum,
& circuli continuationem penitùs tollat. Hinc
sanguis a maioribus venæ cauæ, & pulmo-
nicæ truncis, vel a corde, summisque arterijs,
pulmonicâ scilicet, & aortâ, affatim erumpens,
improvisò vitam intercludit.

*Sanguis quadru-
pliciter mortem in-
tentat repentinam.*

II. Secundò celerrima pariter, nimisque
abundans eiusdem sanguinis, præsertim effer-
uescentis, ad cor, atque ad cerebrum con-
fluxio, & quâuis ex causâ, mora pertinax,
vbi languescenti vi circumpulsivæ horum
viscerum validè renitatur, & vitæ cursum,
quem in motu posuimus, continuò suspendat;
vt in ijs obseruatur, qui, subito timore, mæ-
rore, vel gaudio perculsi, repentè concidunt;
aut qui nimiâ plethorâ saginati, vel qui post
corporis excalefactionem, siue præsentè aliqua
euacuatione, frigido potu, vel balneo vtun-
tur. Non enim capacitas ad continendum

dum, & vis ad pellendum sanguinem in corde, & appensis vasis sunt indefinitæ, atque immensæ: verum proportionem respondent certæ, ac determinatæ moli, & grauitati eiusdem sanguinis, quem non nisi citra violentam distractionem, ac resistantiam capere, atque vrgere possunt.

III. Tertio, vitam sæpè confestim adimit illud sanguinis vitium, quod ab hypochondrijs, ab vtero, vel aliundè, ac præsertim à ventriculo communicatû, propter summam acredinem, vel aliam externis sensibus non satis expositam qualitatem, præcordia, et cerebrum, conuellit, & valde efficax est ad fluida, vel coagulanda, vel dissoluenda; quibus in casibus magna interdum feri copia, ex coacto intrà pulmonum, ac cerebri vasa sanguine, violentè extruduntur, & in thoracis, vel cerebri cavitatibus colligitur; hinc frequens erroris ansa apud minùs in arte peritos, qui, lympham in sinibus cerebri inuenientes, illam apoplexiæ causam, cum plerunque fuerit duntaxat effectus, accusare solent.

Lympha in cavitatibus collecta iniuste pro morbi causa plerunq. ab imperitis accusatur.

IV. Postremò pestiferum quid, ac planè veneficum in sanguine vitium, hauustum ex aere, ex ingestis per os, aut aliundè, recondi posse experimur, quod dato tempore, vires suas in spiritus, cordisque, ac cerebri fibras exerat, ignoto sanè, tacitoque molimine, ac veluti syderatione.

De causis subitaneorum mortium ex parte fluidi neruorum, seu spirituum animalium.

C A P V T VIII.

Vod deniquè ad tertium maximi vsus fluidum, nempe ad liquidum neruorum, seu spiritus animales, attinet, ijs profectò, vtpote a sanguine deriuatis, eadem vitia con-

gruè aptari possunt, quæ mox ipsi sanguini attribuimus. Etenim primo loco subtractâ, vel interceptâ contumaciter tantâ sanguinis copiâ, quanta per carotides, & ceruicales arterias, earundemque plexus ad cerebri, & cerebelli cortices naturalitèr fluxura est, vt liquidum neruorum separetur, statim debent et ipsi spiritus, qui ex solo sanguine feceruntur, deficere. Hoc sanè contingit in magnis sanguiferorum circa iugulum vulneribus, vel intrâ cerebrum rupturis, in quibus potremis, si fuerit ingens copia effusi sanguinis, eiusdem procul dubio defectum mortifera cerebri, ac cerebelli compressio sequatur necesse est. Possunt paritèr ijdem spiritus deficere; cum eorum excursus per neruos ad præcordia, aliasque maximi vsus partes, penitùs intercluditur

Multiplex spirituum defectus improuisæ mortis causa.

ditur vi conuulsionis, compressionis, vel obstructionis, e solo corporis vitio, aut simul animi motibus pendentium. Possunt quoque deesse spiritus ob inediam, ob motuum violentiam, ob nimias euacuationes, ob intemperantem veneris vsum, præsertim in senibus, quos fatis iam ætas spiritibus destituerat. Quod genus exempla inuenientur abundè apud Authores, quibus hic repetendis frustrà non immoramur.

II. Secundò, nimia etiam eorundem copia, quæ semper sanguinis vbertatem comitatur, nimiam pressuram, & inflatione glandularum corticalium cerebri, neruorum vias ita potest aliquando comprimere, vt fluxuro animali liquido omne spatium adimatur, fiatque propterea, vt, vel in cerebro spiritus non separentur, vel à cerebro (infirmatis villis extrudentibus, & auctam resistentiam extrudendi liquidi) in præcordia non dimittantur; quod interdum contingit in ebriosis, aliisque, qui cibus, et potibus, plurimo sale, ac sulphure narcotico referatis, sese ingurgitant.

III. Tertiò, summa spirituum acrimonia ex eodem sanguinis vitio, atque ex lentis animi pathematibus, studiisque intensioribus induta, conuellendis pertinaciter præcordijs, & cerebro, homines, alioquin valetudinarios, ad idem repentinae mortis genus potest adducere; vt olim in amplissimo Card. vidimus, & passim in exitalibus epilepsijs, quæ dicto citius,

in

Ipsorum acrimonia æquè noxia.

Epilepsie transitus in apoplexiam ex Hipp.

in fortes definunt apoplexias, de quibus agit etiam ^(a) Hippocrates:

a lib. de gland.
n. 9.

IV. Sed quoniam ætiologiam epilepsiarum, quæ in apoplexias, mortemq; definunt improvisam, hîc scitu summopere necessariam putamus, idcirco attentè considerandum, conuulsionem membranarum, ac sinuum, nec non fibrillarum cerebri, in qua penè tota ratio idiopathicæ epilepsiæ posita est, multifariam, sed duplici potissimum modo contingere; altero scilicet, cum acre, ac ferè arsenicale, vel aliud quoduis liquidum, conuellendis nervis idoneum, non omnia simul cerebri segmenta, sed eadem successiuo quodam, atq; inæquali ordine, ac tempore irritat, & crispat; vndè nonnisi inæquales, inordinatæ, atq; inæqualiter contingentes conuulsiui artuum, ac thoracis motus, per totum ferè paroxysmum, respondent, ac obseruantur. Quod sanè quotidianum, ac vulgare huius morbi exemplum se prodit. Altero verò modo, cum eodem penè tempore, æqualibusq; viribus irritans causa, quaquaersum per cerebrum diffusa, æqualiter, eodemq; tempore anteriores cum posterioribus partibus, dextras cum sinistris, immò fortè etiam ipsum cerebellum, adèò vehementer conuellit, vt, indè animale liquidum simul, & æqualiter in omnes contranitentes musculos validè expressum, post breuissimas artuum contorsiones, vniuersum corpus tensum, rigidum

Qua ratione huiusmodi transitus fiat.

dum, atq; immobile reddat. Hæc autem, posterior epilepsiæ differentia, ea præsertim existit, quæ si plùs iustò perseueret, frequenter in apoplexiam transiens, subitum vitæ discrimen solet afferre: quia scilicet, non solùm vasa cerebri, si a lenta priùs ægritudine fuerint debilitata, et in varices dilatata, ex illo forti, & vniuersali nixu conuulsionis, ac strangulationis, sanguinem prementis, atque intercipientis, & renixu eiusdem contenti sanguinis, mole, & acie suâ extrorsum vrgentis, sæpè diffiliunt; sed, vel maximè, quia idem sanguis, propter inæqualem suarum partium indolem, vno in loco volatili oleoso spiritu expers, viscidulus ex mora concrefcit; alio autem fluxilior, & acrior, suos extra limites, per glandularum orificia, neruorumque tubulos exprimitur: propterea, quanquàm ipsa denique conuulsio deficiat, attamen, perturbatâ iam spirituum, materie, & in alienam naturam conuersâ, ipsdemq; cerebri, neruorumq; vijs, quâ dilatatis, ac discissis, quâ compressis, & obstructis; fortissima inducitur apoplexia, quæ plerunque subitam mortem accersit.

V. Tandem ignotum illud virus, quod in aere, ac sanguine superiùs notauimus, potest in ipsos animales spiritus deriuari, eundemque lethalem, ac repentinum effectum producere; vt in peste, & venenis, infusis, vel ingentis frequenter offendimus.

De causis subitanea mortis ex parte solidorum maioris vsus, & primò ex parte instrumentorum respirationi famulantium.

C A P U T IX.

Luidorum vitijs iam explicatis, ad ea solidorum mala progredimur, quæ sunt mortalis huius exitus principia; illud iterum, iterumque monentes, quòd vtriusque ordinis causæ mutuam sibi opem, ad subitum inferendum interitum, necessariò præbent; vt pròindè non inuenias vitium solidorum, repentè aptum occidere, quod motui saltem liquidorum non officiat; & vicissim fluidorum vitium lethale absque solidorum læsione.

Solida, & liquida mutuo concursu mortem inferunt improuisam.

II. Sed ad mortiferas causas, ex ipsis solidis ortas, propiùs accessuri, illud etiam accuratè aduertendum, solida maioris vsus duabus conditionibus naturalitè instructa esse oportere, vt ad vitæ conseruationem conspirent, nimirum, vt sint integra, seù organicâ naturali structurâ donentur; deindè, vt in alterno constrictionis, ac distensionis motu perpetuò versentur. Quidquid propterea stru-

Ex parte solidorum maioris vsus, quomodo subitaneam mori.

D

aturam

cturam, vel motum prædictarū partium maximè, ocyssimè, & pertinacitè lædet, mortem quoquè celerrimam, quam subitam dicunt, poterit inferre.

*Varia trachea,
& bronchiorum
mala repentè in-
terficiunt*

III. Sequentes itaquè præfatam initio solidorum distinctionem, asserimus primò, ex parte instrumentorum, respirationi inseruientium, animalia repentè posse interire, si aspera arteria, eiusque bronchia obstructa, conuulsa, vel compressa, citissimè, ac penitus iter aeri per pulmones intercludant, vt in laqueo suspensis passim animaduertitur, vel in ijs, quibus solidum corpus inter deglutendum laryngis foramen occludat, vel pus, ruptâ vomicâ, vel aqua in demersis, per bronchia, loco aeris diffusa, non reuomantur; vel serum, aut sanguis in repentino pectoris hydrope pulmones, quominùs ab aere impleri possint, subitò impediat. Tanta enim est hominibus spiritus necessitas, vt ad rem scripsit ^(a) Hippocrates, *vt siquidè omnibus alijs abstineat homo, neque cibum sumat, neque potum, possit tamèn plures dies ducere. Si cui verò spiritus in corpus intercipiatur, vel exigua diei parte pereundum sit.*

(a) lib. de flat.
n. 6.

IV. Deindè, si omnia simul inspirationis, atque expirationis instrumenta suis ab officijs citò, ac pertinacitè vacauerint, ob eundem impeditum aeri alternum intrà pulmones ingressum, atquè egressum, illicò extremi fati
dies

dies est in procinctu; ob quam sanè rationem feruus ille barbarus apud ^(b) Galenum, coacto spontè spiritu, citam sibi mortem consciuisse, fertur; cuius profectò voluntarij, si verus est, effectus, multæ etiàm morbosæ, ex necessitate operantes, numerantur causæ, quæ scilicet aptæ sunt diaphragmatis, sterni, costarumque structuram, continuitatem, vel motum ita firmitè lædere, vt alternè supra pulmones concidere, vel à pulmonibus recedere nequeant. Ita magna e. g. vulnera, quæ vtrunq; thoracis latus, septumque simul transversum confodiunt, si aperta detinerentur, celerrimam mortem possent accersire: aer enim, per dehiscencia vulnera ingrediens, & forinsecus pulmones premens, æquilibraretur cum aere, qui per tracheam intrà pulmones labitur, ipsosque pulmones, veluti quandam immobilem stateram, cum totius circulantis sanguinis mora, vitæque pernicie, suspenderet, ac libraret; & sic de quacunque aliâ consimili prædictorum læsione organorum, respirationi famulantium, paralyfinempe, aut conuulsione (dummodò subita, magna, ac pertinax fuerit) erit sentiendum.

Spiritus sponte reobitus mortis causa apud Galenum.

(b) 2. de Mot. muscul. cap. 6.

Huius effectus causæ exponuntur.

Quenam thoracis vulnera, externum cum interno pulmonum aerem æquilibrando, lethalia.

*De causis improuisarum mortium ex
parte cordis, & magnorum
vasorum.*

C A P U T X.

Roximè dicendum venit de cordis, magnorumq; sanguiferorum vitijs, homines celerimè interimentibus; & quanquam omnia, quotquot dari possunt, ad id vni-

cè colliment, vt cordis motum penitus tollant, & lethiferam syncopem inducant; nihilominus tamen, cum ad vitæ necessitatem, ex parte cordis, tria considerari debeant; primò congrua structura tam cordis, quàm magnorum vasorum; secundò viarum libertas; tertio vis mouens, quam facultatem pulsivam dicunt; certè ex vnoquoque fonte maximi oriri possunt morbi, qui confertim perimant.

*Tria ex parte
cordis, & vaso-
rum ad vitam ne-
cessaria.*

II. Primò, quòd attinet ad structuram, cum ad eam constituendam integritas, & continuitas fibrarum, villorum, & membranarum potissimùm exigatur; quotiescunque aut inflicto vulnere, aut lentâ exesione, in aneurysmatibus, eò tandèm peruenitur, vt continuitas parietum cordis, & magnorum sanguiferorum auferatur, illicò, profiliante vberimè sanguine, mors yrget, vt historia V. eo-

rum

rum, qui hâc temporum constitutione repente interierunt, publico patuit in theatro.

III. Quòd verò spectat ad viarum libertatem, quæcunque causa venam caavam, vel pulmonicam, & aortam, aut arterias carotides eousque constantissimè, atque integrè potest conuellere, comprimere, vel obstruere, vt sanguis ad auriculas, & ventriculos peruenire, aut ab auriculis, & ventriculis in maiores arteriarum ramos, atq; in cerebrum, fluere prohibeatur, subitum minitari potest interitum, vt de magnis sanguiferorum polytis, ac de tumoribus, vel ossibus, maiora vasa comprimantibus, vel obstruentibus, memorant Obseruatores.

Cordis vasorūq; conuulsio, compressio, & obstructio, mortis causa.

IV. Denique, quia vis mouens cor non solum pendet a congrua fibrarum structura, sed etiã a fluidis nerueo, et sanguineo, idcirco labefactari potest, vt hominem celerrimè interficiat, si vtrunque liquidorum contumaciter deficiat; (vnde syncope ex cordis, & arteriarum paralyfi) aut quoduis aliud lethale vitium contrahat, quod sanè accidit non in peste solum, sed vbi os ventriculi, vel ipsum etiã cor a vermibus mordetur, vt proindè (a) Tral-lianus, (b) Mesue, & (c) Schenchius referant, aliquos ex huiusmodi causis repente decessisse. Vermes enim cuiusdam speciei, non erodendo duntaxat, sed veneficum fortè liquidum sanguini, ac fluido animali penitus hostile,

Vis mouens cor a fluidorum defectu, & vitio lethali-ter labefactatur.

Oris ventriculi, & cordis morsus à vermibus.

a Lib. 7. cap. 11.

b De agrit. cord cap. 1.

c Lib. 2. obs. 194.

Cui lethalis.

vul-

vulneribus inspergendo , interimere solent .
 Quod sanè adeò ex antedictis per se clarum est ,
 vt summatim indicasse satis fore duxerimus .
 Illud solummodò memorandum hîc arbitramur ,
 cordis , magnorumque vasorum motum diuidi in systolem , ac diastolem ; & licèt alter duntaxat ex ijs motibus sit agens , vterque tamen ad vitam est necessarius : idcirco fieri potest , vt æger repente moriatur , tùm si cor alternè constringi non possit (quod vel eneruatâ penitus structurâ , vel prædictorum maximo vitio liquidorum , solet contingere) tùm si alternè dilatari nequeat , quod , vel pertinaci eiusdem spasmo , vel ex causis illud validissimè comprimantibus , contractione nempe , vel tumore cordis , pericardij , aut adiacentium partium , facilè oriretur . Sic olim vidimus , inflicto vehementèr pugno sub cartilagine mucronata , vitæ nodum ex tempore solutum ; nimirum quòd eò loci vnà conueniunt , validèque per nerueam , ac tendineam cohæsiõnem iunguntur sinistrum ventriculi orificium , diaphragmatis centrum , arteria magna , vena caua , & pericardium ; excitatâ idcirco repente , ob fortem percussioni vim , prædictarum simul omnium partium conuulsione , subito pariter , apud imbecillem aliqui hominem , tùm respiratio , tùm sanguinis motus lethaliter potuit subsistere . Sic ^(a) Rasis affirmat , repentinas mortes ex cordis apo-

ste-

Systole, & diastole cordis &c. v. trag. ad vitam necessaria.

Ex inflicto sub xiphoidè pugno, ob mirabilem partium cohæsiõnem, subita mors.

^a lib. 7. cont. cap 1.

stematibus euenire . Quamobrem , *Et cordis dolor*, vt in coacis scripsit (2) Hippocrates, *seniori sapius consuescens* , *repentinam mortem significat*. Præcordiorum enim conuulsio , si pertinax fuerit , atque per id temporis sanguis , qui intercurrere deberet, necessariam fluxilitatem, et crasim amitteret , (vt de cerebri conuulsionibus diximus) etiamsi postea spasmus ille cessaret, non ideo tamen cruor sublatae resistentiæ obsecundaret , cursumque suum repereret ; idcirco subitam necem facillimè induceret . Interim verò , indicatas alibi causas omninò veneficas, ex ventriculo, vel alio quouis viscere deriuatas, consultò tacemus .

V. Sed , cum studium detegendæ veritatis nihil nos vel præterire , vel dissimulare patiatur , aduertendum , istiusmodi veneficos succos, motum cordis subitò eneruantes, intrà nostra corpora cumulari, non vitio duntaxat fermentorum , animi pathematum , aliarumque etiam causarum , a cibis, potibus, atque aere deductarum ; sed interdum (vt reticeam quæ palàm venena dicuntur) culpa *arcanorum* , vt iactant, remediorum, per quæ ignauum vulgus magnos morbos proffigatum iri confidit. Quamquam enim in vnaquaque Ciuitate , iustissimis constitutâ legibus, pseudo-chymici, & agyrtæ, ne medicinam faciant, semper vetentur, & tamen semper retineantur ; sanè accidit non rarò, vt aliquis, siue lue venerea, siue hy-

Vide latius tractatam de cordis dolore materiem cap. xix. n. 2.

pochondriorum ægritudine vexatus, postquam rectam medendi viam, ob mali contumaciam, vel suos ob errores, prorsus inutilem, expertus est, ijs tandem agyrtis, celerem salutem perfrictâ fronte pollicentibus, facillè credit. At, cum miser homo, antimoniale, mercuriale, aliudue huius farinæ medicamentum acceperit, proprio (vtinam pœnitentiâ delendo) discit experimento, se non ad salutem, sed ad necem pseudo-medicis vsum fuisse. Etenim, huiusmodi remedia, si malè parata fuerint, veneni naturam induunt; si verò extra dosim, aut sine methodo valetudinarijs corporibus propinentur, variâ subinde cum prauis hypochondriorum succis initalâ miscelâ, & fœdere, in toxicum conuertuntur, & hominem repentè plerunque perimunt. Quod sanè vbique locorum, sed in Romana maximè Ciuitate, vfu venire dolendum, in qua multos proinde vidimus, sumptis, per aliquot dies, huiusmodi *arcanis*, tandem stomachi, ac præcordiorum doloribus correptos, citissimè sublatos fuisse. Vndè

(a) Brunonianis vocibus exclamare compellimur.
 O deplorandam Magistratum lenitatem, quâ impunè de corio humano ludere concessum, quâ datur ita temerè sæuire in humana viscera! O inexcusabilem dissimulationem!

*Mors ex Agyr-
tarum arcanis.*

a In lex. Med.
verb. agyrt.

*De causis improvisarum mortium ex
parte cerebri, & neruorum.*

C A P U T. XI.

Vanquàm ex antedictis de-
vitiò sanguinis, & liquidi
neruorum abundè colligi pos-
sit, quales causæ ex parte
cerebri, & neruorum, ad su-
bitum producendum interi-
tum, concurrant: ne tamen hæc nostra elu-
cubratiò alicubi manca videatur, præcipuo
capite perstringimus eas causas, quæ cerebri,
tanquàm solidæ partis, culpâ, homines citis-
simè de medio tollere possunt.

II. Cum verò, vt superiùs de corde
monuimus, tria quoque in cerebro, suisque
membranis, ac neruis, ad vitam summoperè
necessaria, considerari debeant; scilicet primò
congrua structura; secundò viarum libertas;
tertiò motus alternus membranarum, & cor-
ticis eiusdem: sanè ex maxima, constanti-
que prædictorum læsione, citissima mors,
sub specie fortis apoplexiæ, potest accidere;
mutuò scilicèt inter se conspirantibus præ-
dictis vitijs; ita vt maxima structuræ læsio
alternum motum, vasorumque libertatem
tollat; quemadmodum cessatiò motus suppo-
nit, vel infert impedimentum viarum; deni-

*Tria in Cerebrò
meningibus, &
neruis ad vitam
necessaria; & qua-
lia.*

E

què

què maximum viarum impedimentum statim naturalem cerebro motum aufert, & aliquale structuræ vitium inducit .

III. Primò itaque , si capitis , ac cerebri structuram spectemus , quotiescunque eadem ob magnum , profundumque vulnus , vel contritionem ita vitietur , vt inde tollatur membranarum motus , viarum , & fluidorum continuitas , ad spirituum præsertim animalium , vsque in præcordia , descensum , illicò animal corrui , ac moritur ,

Spirituum descensus ad præcordia inhibitus rep: mortis causa .

IV. Neque solùm ex magna cranij , cerebrique dedolatione , aut contritione , quæ contentis partibus motum , & vasis continuitatem auferat , homines breuè moriuntur ; sed interdùm ex leuibus quantumuis creditis capitis contusionibus , & concussionibus , ob occultam vasorum rupturam , cum ægri maxime conualuisse videntur , tunc subito pereunt , rigore correpti . Ichor enim , aut sanies intrà membranarum , aut cerebri cuniculos colligi solet , acerrimamque , & planè veneficam , ex mora indolem nancisci , ob quam vniuersa cerebri , ac neruorum æconomia subuertitur ; nimirùm , crispatis , aut syderatis neruis , & ruptis quandoque sanguiferis , vitale illud commercium cerebri cum corde , & cordis cum cerebro e vestigio intercipitur . Ita ^(a) Magnus narrat , nonnullos sternutantes , agitato violenter capite , disruptisque eo impetu mem-

nin-

Magna capitis lesio, & parua interdum æquè lethifera .

^a Exerc. 8. de Tabac.
Quomodo ex sternutatione , mors subita .

ningum vasis, subito interiisse. Quod sanè à (a) Famiano Strada exemplo pistoris suburrani confirmatur, qui, cum tèr, ac vicies sternuisset, vigesimo quarto sternutamento animam efflauit. Qua de causa, nempe ob vitæ periculum, euenisse putat (b) Sigonius, (quam à Famiano redargutus) vt, consueto iam diù more, salutem sternuentibus a Deo præcemur; scilicet, quòd multi tempore D. Gregorij Magni, cum sternutarent, repente spiritum emittebant.

a lib. 3. prælect.
4. cui titul. cur
sternuentes salu-
tentur.
*Ex Famiano Stra-
da exemplum.*

b lib. 1. de re-
gn. Ital.
*Mos præcandi sa-
lutem sternuenti-
bus vnde.*

V. Ab internis quoque causis lentæ in cerebro congestiones fieri solent, quæ postquam diù ægros, nunc hemicraniâ, & sopore, nunc mærore, & epilepsiâ, iuxta varium pressionis momentum, variamue interceptorum succorum indolem, diuexarunt; denique, fortissimâ inductâ apoplexiâ, repente iugulant.

*Lentæ in cerebro
congestiones tan-
dem repente iugu-
lant.*

VI. Nouimus Equitem Commendatarium ex familia de Puteo, qui floridioribus annis hemicraniâ, atque hæmorrhoidibus obnoxius, post quinquagesimum ætatis suæ annum incertis animi motibus, mærore præsertim, exagitari cæpit, & paulatim ferè ad triennium suppressis identidem mariscis, iugi grauius circa tempus sinistrum dolore infixio, varias vices ex medentium auxilijs expertus fuit. Verùm, cum ex Lauretana Domo rediret, (præcedente grauiore sincipitis dolore, ad si-

*Historia mirabili
confirmatur.*

nistrum oculum protenso , vnà cum animi
 luctu) Fulginei repentè in leuem apoplexi-
 am incidit , facie subpallidâ , tumentibus
 palpebris, respiratione liberâ , nisi illam sicca
 tussis frequenter interturbasset, quibus feбри-
 cula per aliquot dies accessit ; a quo sanè
 paroxyfmo , propter opportunam opem ei-
 dem præstitam a Clarissimo Physico Nucca-
 rino, antiquæ probitatis Viro, eoque nomi-
 ne mihi coniunctissimo, vindicatus fuit. Ro-
 mam deinde repetens occurrit nobis cum
 ficcâ tussi , meticulosior , taciturnus , obliuio-
 sus ; quinimò decursu autumnii , & hyemis
 1694. recurrentibus semel , vel bis in vno-
 quoque mense apoplecticis insultibus , infeli-
 cem planè vitam duxit . Tandem die 26. Ia-
 nuarij 1695. cum se meliùs habere videretur,
 fortissimâ correptus syderatione , subito inte-
 rijt. In cuius cadauere præcipuum fuit ob-
 seruare in posteriori hepatis parte, quâ dia-
 phragmati adnectitur, tumorem folliculatum,
 æruginosâ veluti argillâ plenum . Vndè se-
 ptum transfuersum eo loci subrufam coloris
 labem contraxerat ; atque indè ficcam tussim,
 quâ æger tenebatur , profectam existimaui-
 mus . In Cerebro autem omnia piæ matris
 sanguifera , ac lymphatica vasa penè in vari-
 ces abierant . In ventriculis copiosa serositas
 continebatur . Sed malorum summa latebat
 sub dextera parte ossis frontis ; vbi dura , &
 pia

*Tussis sicca ex di-
 ahragmatis labe
 ab hepate contra-
 cta.*

*Lymphatica Pia
 matris varicosa:*

pia mater in multam crassitiem euaserant, & finitimus cerebri cortex concreuerat in crudum abscessum substantiæ ferè polypeæ, & magnitudinis æqualis illi pomo, quod apium redolens appellatur. Interim profundior cerebri cortex, eiusque medullæ pars, quæ tumori substernebatur, adeò difflebat, vt puris crasim æmularetur.

Ingens abscessus polypeus meningum et corticis cerebri.

VII. Hoc sanè extispicium non tantùm admirationem excitat, propter ipsam tumoris in cerebro collecti conditionem, quantum propter situm; vt, cum æger de grauatiuo sincipitis, & oculi sinistri dolore perpetuò quereretur, morbi causa in dextero meningum, cerebrique latere inuenta fuerit. De cuius phænomeni ratione plura differemus in scholio dissectionis cadaueris Illustrissimi Præfulis Spadæ.

Doloris sincipitis et oculi sinistri in opposita parte delitescens causa.

VIII. Nouimus item Eminentissimum Sacchettum nostræ, ac doctissimi iuxta, atque humanissimi Ioh: Trulli curæ traditum, simili congestione laborasse, cuius breuementum historiæ, cùm extispicij descriptionem, a nobis exhibitam diligentis. (a) Pacchiono (Iuueni virtutis, & ingenij meritis mihi iucundissimo) huc congruè transferemus. Vir igitur Eminentissimus sexagenario maior, a suppressa podagrâ melancholicus, immemor, atque epilepticus euaserat; sedulâ tamen curandi methodo, præsertim vini abstinentiâ, hinc

a Quam infernicæ suæ dissertationi epist. de gland. et lymph: mening.

*Hydatis insignis
supra cerebrum.*

hinc sex supra annos vixerat; Tandem repente sublato, in eius dextera corticali cerebri parte versùs occiput, insignis hydatis, oui columbini molem adæquans, inuenta est, laxa, & lacera, quæ construi videbatur ex ipsamet pia meninge, suis potissimum dilatatis, scissisque lymphaticis, interceptoque liquido. Quod sanè, vel nudis occurrebat oculis ex fluido intus contento. Erat enim lymphæ partim subtilis, & flava, partim in crassam veluti gelatinam conuersa. Vbi, quod mirabiliùs apparuit, id certè fuit, vt istius folliculi basis, cortex nempe cerebri, ad talem resistantem consistentiam deuenerit, quæ planè scirrhusa videretur.

*Quid ex addu-
ctis historijs dedu-
catur.*

IX. Ex his verò duobus exemplis satis patet, obstructis paulatim sanguiferis, ac lymphaticis, posse in cerebro congeri tumores, intercipientes liquida, maximopere viscosa, simulque acria, vel quouis alio modo capiti, & neruis hostilia, quæ, ruptis tandem alicubi repagulis, per proxima vasa diffluant, & quaquauerfum subito diffusa, tum animalium spirituum crassim penitus inuertant, tum eorundem vias intercludant, & meningum; minimumque cerebri motum, vnà cum vita penitus tollant.

X. Secundò, quanquam de viarum libertate satis dicat, qui de structuræ vitio agit; adhuc tamen monendum censemus, aliquando,

do, etiamsi vasorum in cerebro structura nusquam appareat vitiata, fieri posse, ut celerrimè mors inuadat, ratione solius repentinæ totalis pressiois, & obstructionis vasorum inferentium, ac referentium, nec non minimarum glandularum cerebri, ac cerebelli, quod præsertim obesis interdum accidere videmus, in quibus ob celerrimam sanguinis stagnationem non modò subita vasorum obstructio, sed subita quoque paralysis membranarum, sinuum, totiusque cerebri corticis proficiscitur, cuius exemplum dabimus hist. I. illorum, qui hoc anno repentinè interierunt, de quibus etiam habitus est sermo superius cap. VII.

Obesis repentina totalis vasorum intra cranium obstructio, facilis.

XI. Facit pariter ad viarum interceptionem quidquid nervos, qui ad præcordia, & ad meninges feruntur, ita comprimere potest, ut animalium spirituum ad eas partes cursum penitus intercludat. Ita mulierem, quam aponia, & brachij paralysis diù detinuerat, repentinè mortuam aperuimus, in qua nihil conspicuum inuentum fuit, præter scirrhosam glandulam, quæ sub cerebello, ad internum principium spinalis medullæ, prædictos nervos validissimè compresserat. Quid non etiam iidem nerui extra cranium obstructi, aut compressi, post aliquas præcordiorum passiones illatas, repentinam mortem inferre valent, quamvis nulla sensibi-

Nervorum ad præcordia & meninges tendentium compressio mortifera.

a De auris part.
vfu cap. 5.
Nobile Valsalvæ
experimentum.

bilis causa in ipsis cadaueribus postmodum inueniatur ? Constat enim per diligentissimum ^(a) Valsalvam, cordis neruos ad iugulum canis arctè constrictos, & illicò solutos, adèd in structura insensibili labefactari, vt canis intrà aliquot dies, eodem modo, ac si nerui illi amputati essent, indè moriatur, licèt ijdem rursus inspecti, in se nullum sensibilis læsionis vestigium ostendant. Quod sanè multò faciliùs potest contingere, si sanguis, per cor deuoluendus, ob minorem, quàm par est, fluxilitatem, ac volatilitatem, motui renitatur, quod hisce in casibus plerunque contingit,

Meningum, &
cerebri motus mul-
tipliciter ablati.

XII. Postremò, membranarum, & cerebri motus, vt de corde diximus, tolli potest, vel ob recens inductum structuræ vitium, quod ex magnis vulneribus, magnæue offis depressione accidit; vel ob repentinam meningum, totiusque neruosi generis paralytim, quæ ex narcoticis, alijsque cerebrum afficientibus venenis oritur; vel si præhendat fortis, & pertinax conuulsio, quæ, omnia cerebri vasa strangulando, cursum sanguinis, lymphæ, ac spirituum illicò, & pertinaciter intercipiat; vt contingit in mortiferis epilepsijs, ac potissimum in magnis, ac subitis animi pathematibus, de quibus egimus cap. VI I. quæque in ipso statim cerebro vires suas lethaliter interdum exercent: Etenim,

Animi passiones
cur lethales.

cum

cum huiusmodi animorum affectiones , per externos sensus a cerebro suscipiantur , si viscus hoc naturâ , morbo , vel ætate languidulum , simulque fluidum , acie , ac mole intrâ cerebri vasa redundans, inueniatur , facillè , propter subitam vasorum omnium strangulationem , epilepticam apoplexiam inducunt ; hominemque ex tempore tollunt ; cuius profectò rei euidens ante plures annos habuimus experimentum in Optimate quodam sene , ac valetudinario , qui , dum tranquillè alioquin cœnaret , improvisè accipiens nuncium de aduentu sibi neque grato , neque honorifico consanguinei sui , repentina syderatione sublatu est . In huius verò dissecti cadaueris cerebro vasa vndique tumida ex intercepto , propter subitum animi pathema , sanguinis , lymphæque cursu , indeque cavitates tum fulcorum , cum ventriculorum vsque ad spinalem medullam , exundante sero , repletæ occurrerunt .

Exemplo res illustratur .

XIII. Ad eundem postremò censum spasmodicarum passionum cerebri , & neruorum splanchnicorum referri possunt dolores immanes , qui ex artuum , sphacelo correptorum , amputatione oriuntur , si eâ , quâ nondum mortui sunt , parte (præsertim si debiles fuerint) rescentur ; de quibus apud (a) Hipp. scriptum legimus , *Magnum periculum est , ne præ dolore in animi deliquium incidant .*

Artuum sphacelatorum amputationes interdum subita mortis causa ex Hip.

a lib. de artic. n.

8.

Talia verò animi deliquia multos iam e vestigio peremerunt.

XIV. Hæc de subitanearum mortium causis attulisse satis duximus, ne liber in magnum volumen euaderet. Qui ad curiositatem explendam longiorem exemplorum feriem petierit, penum habebit paratam inter veteres quidem in vna Dominici Tirilli Translatione de causis repentinæ mortis, qui sane Auctor fuit cum rebus philosophicis, tum Medicis (vt temporibus illis) satis eruditus. Inter nostros verò in miscellaneis naturæ Curiosorum Germaniæ, in Boneti sepulcreto, & medicina septentrionali, alijsque compilatorum libris, qui priorum, recentiorumque observationes breui, & concinnâ methodo ad nos traduxerunt.

Tirillus inter priscos egit de mortibus repentinis.

* *

*

*Subitanei morbi hæctenus expositi ad
tria capita rediguntur, ad Suffo-
cationem, ad Syncopem, atque
ad Apoplexiam, quæ
et simul plerun-
que concur-
runt .*

C A P U T . XII.

VT consulamus ijs , quos fa-
cilè tædet multitudinis idea-
rum , quæ veniunt conci-
piendæ , ad intelligendas pos-
sibiles subitaneorum mor-
tium causas , earundemque
operandi modos , opportunum censemus hoc
loco tribus tantùm malorum speciebus vni-
uersam hanc , penèque immensam rem so-
lertèr complecti , quæ quidè m species sub ge-
nere morbi attoniti , & sensuum , respiratio-
nis , pulsusque officia plùs , minùsue tollentis
comprehenduntur . Cum enim repentinæ mor-
tes ex certis tantummodo repentinis morbis
oriantur, horum sanè interimere potentes sunt .

II. Primò quidè m , morbi omnes , qui,
ex aeris vitijs , aut læsionibus instrumento-
rum, respirationi inferuentium, producti, con-

*Sub genere mor-
bi attoniti tota
res ista cõprehen-
ditur .*

festim interficiunt; id fanè faciunt, quia vitam alterno aeris, & illius, quod in aere natat, corporis pabulo defraudant, ac proinde ad præcipitem suffocationem, aut præfocationem tutò referri debent.

*Aer sanguinem
fæcundat.*

III. Cum verò aer reciprocâ inspirationis, atque expirationis lege, sanguinem obscuro, ac penè ignoto mouente fæcundet, eundemque clarâ nobis pulsione per venam pulmonicam versùs læuum cordis ventriculum vrgeat; idcirco, prohibitâ respiratione, statim vniuersa sistitur circulatio, indèque cor, & cerebri, proprijs motibus destituta, necessariò in syncopem, atque apoplexiam incurrunt.

*Prohibita respi-
ratione, quomodo
cor, & cerebrum
lædantur.*

IV. Secundò, morbi omnes, ex sanguinis, aut cordis, magnorumque sanguiferorum vitio exorti, si ægros ex tempore interimant, id moliuntur, quia alternum cordi motum celeritè auferunt, ac propterea syncopem inducunt, ex qua facilè est concipere, quomodo cum cerebri, tum pulmonum motus continuò sistatur, seu quomodo apoplexia, & suffocatio ex necessitate succedant.

*Corde etc. affecto
(in ijs scilt. qui sub-
bitò moriuntur) cur
cerebri et pulmo-
num motus sistan-
tur.*

V. Postremò, maxima illa spirituum animalium, & cerebri mala, quæ subitam necem accersire posse probauimus, non aliò tendunt; quàm vt motum, ac sensum internis visceribus, externisque organis, & artubus non illicò solùm, sed omninò tollant, seu fortissimas apoplexias inducant. At

*Cerebro læso, idè
cordi et pulmonibus
accidit.*

verò , positis huiusmodi apoplexijs , e vestigio motus cordis , atque pulmonum extinguitur , ac proinde syncope , & suffocatio necessariò suboriuntur.

VI. Sed non ipsa solùm infelix prædictorum trium successio malorum; quin lethifera etiam eorundem complicatio vtplurimum , tanquam subitarum mortium causa , vno , eodemque tempore concurrat , tunc præcipuè , cum ab interno , fluidoque principio ijdem morbi dependent. Non enim humoralis causa , quæ , cum mouetur , e. g. potens est in cerebro inducere conuulsionem , aut paralyfim eorum neruorum , qui ad viscera maioris vsus feruntur , hominem subito interimeret , nisi per eadem viscera cum sanguine diffusa , in corde syncopem , in pulmonibus præfocationem , in cerebro apoplexiam eodem ferè momento temporis plerunque machinaretur . Hoc fanè præcipuè apparebit ex ijs , quæ in obseruationibus trademus . Magna siquidem vitia fluidorum , statim cum solidis partibus communicantur , & vicissim solida , magnoperè labefactata , fluidas partes diù incolumes superesse non sinunt. Vndè scitè , prudenterque aiebat ^(a) Hippocrates , *Consensus vnus , conspiratio vna , consentientia omnia* . Quod certè non pro seruandâ solùm , sed pro destruendâ animalium œconomîâ intelligendum esse putamus.

Magna liquidorum vitia solidis exitialia, & contra.

a de alim. n. 4.

Re-

*Recensitæ Causæ subitanearum mortium
inuincibiles, aut vincibiles
existunt.*

C A P U T XIII.

Vemadmodum sæpè factum est, vt morbi, qui ad suffocationem, ad syncopem, vel ad apoplexiam referuntur, hominem inopinatò occiderint; ità non dubitamus,

*Præfocati etc.
ad vitam naturaliter quãdoquẽ res-
sistuntur.*

*Subitæ mortis causæ non omnes in-
uincibiles.*

Inuincibiles quæ.

quin aliquis suffocatus, aut præfocatus, syncope grauissimâ, vel fortissimâ apoplexiâ correptus; etiam si pro mortuo habeatur, ac prædicetur; ad vitæ tamen officia, naturali interdum viâ, redire possit. Quare inter morbos, inopinatam subitamque mortem inducere potentes, alij penitè inuincibiles, alij verò, vel ipso negligentia, ac temporis beneficio, vel medicamentorum ope, vincibiles sint oportet.

II. Inuincibiles, hoc est omninò insuperabiles, ac verè, subitòque interimentes, sunt omnes morbi, qui, ex insigni aliquo intrâ præcordia, cerebrum, vel abdomen sanguifero vase, spontè, aut violenter disrupto, originem habuerunt, quique ex discissâ quomodolibet in iugulo, vel in artubus arteriâ, per quam vniuersus sanguis iam effluerit; dependent.

In-

III. Inuincibiles quoque sunt, qui ex ablata continuatione cerebri cum neruis, præsertim cum scissio neruorum iungitur vulnere, ac discissioni arteriarum, & viscerum. Vndè inter genera mortium expeditissimum æquè, ac certissimum illud est, à quo nemo vnquam euasit, capitis nimirum, vel trunci dissectio; nisi per lusum excipere velimus illum, quem lepidissimus inter etruscos Poetas fabulatur, medium ense acutissimo diffusum, morte nondum cognitâ, quippe partibus adhuc hærentibus, arma tractare non destitisse.

(a) *Così colui del colpo non accorto
Andaua combattendo, & era morto.*

a Bern. in suo
Poemat. ital. Orland.
innam. lib. 2. cant. 24. ottau.
60.

IV. Inter subitaneos morbos, qui itidem sunt inuincibiles, numeratur quoque fortis apoplexia, quæ decrepitis accidit ob concursum duarum simul causarum, hebetudinem, scilicet solidorum ad circumpellendum, ac defectum partium oleoso -- volatilium, quæ ipsa solida, fluidaque mobilia reddunt.

*Fortis seruum
apoplexia inuincibilis.*

V. Simile de illa syncope iudicium ferendum erit, quæ ab inductis paulatim erosione, polypo, tuberculo, lapide, & consimilibus, in corde, eiusque vasis, motum sanguinis inhihentibus, proficiscitur; de quibus aliqua etiam dicemus cap. XIX.

*Syncope pavidè,
quæ ab erosione
etc. inducitur.*

De-

*In genere, qui-
nam morbi insupe-
rabiles,*

VI. Denique paucis concludendo, causæ insuperabiles repentinæ mortis intrâ vires naturæ, vel artis, sunt omnes ij morbi, qui valent inducere integrum defectum sanguinis, vel tollere continuitatem cerebri cum nervis, aut cordis, & insignium sanguiferorum cum cerebro, aliisque magni usus visceribus, aut aliæ huius generis maximæ affectiones, quas sigillatim piget enarrare.

*Vincibiles a me-
dentium Audacia,
& naturæ vi, qui-
nam.*

VII. Vincibiles verò appellamus improvisarum mortium causas, quæ, etiamsi plerunque viæ sint ad interitum, aliquando tamèn, vel extrâ humanam spem, ipsâ curantium audaciâ, sed non planè temeritate, imò ipsius, (quod frequentius accidit) intromuentis naturæ energiâ, mirabilitè fugantur. Ad huiusmodi autèm morbos ij præcipuè referuntur, qui à simplici, celeriterque facta, obstructione, pressione, aut conuulsione instrumentorum, motui aeris, sanguinis, ac liquidi animalis inferuentium, dependent. Ita correptos apoplexiâ ex solo infarctu vasorum, vt Timocratem in Helide, apud (a) Hippocratem, interdùm simplex curauit inedia, cuius beneficio, obstructo cerebro, non solum nihil additur; imò verò per validiorem inductam sanguinis subtiliationem, & motum, aliquid perpetuò detrahitur. Ita hystericas, & præfocatas, mortuis quantumuis adscriptas, per ipsam, quæ necem intulisse visa est, pa-

*Apoplexiam per
in ediam curata a-
pud H ppo.
a v. epid. hist. 2.*

*Rei ratio assigna-
tur.*

*Hystericarum pa-
roxysmi cur sola
temporis vsur-
quandoq: superen-
tur.*

roxyfmi diurnitatem, aliquandò reuixisse
 comperimus; scilicet vsurâ temporis (cum
 cætera sana sunt) subtilissimum illud mias-
 ma, quod intrâ neruorum texturam inter-
 ceptum, enormitèr conuellebat, sensim oleo-
 sis halitibus læuigatum, subtiliatum, ac cir-
 cumpulsu effluit, liberumque reddit corpus,
 quod mortali tensione riguerat. Vndè pru-
 dens Medicus rarò tam abiectam de istiusmo-
 di improuisò mortuis habere debet spem, vt
 sit omninò desperatissimus: nimirum boni
 Medici erit (dummodò internorum vasorum
 rupturæ, aut contumacissimæ obstructiones,
 pressiones, aliæque prorsùs inuincibiles visce-
 rum, neruorumque affectiones abfuerint) fu-
 bitò fateri, quàm maximus timor, quàm mi-
 nima sit spes, vt omnem absque famæ suæ
 detrimento mouere lapidem, ægrumque, si
 adhuc uiuit, ab orci faucibus possit eripere.
 Ita enim homo fit homini Deus, vt pulchrè
 aduertit ^(a) Tiraquellus, cum Medicus morti
 proximos, ac veluti adiudicatos, atque
 etiam quosdam, qui mortui pu-
 tabantur, reddidit sanitati.

*Medici spes his in
 casibus qualis.*

^a De Nobil.
 cap. 31. n. 434, &
 597.

*De signis improuisa mortis , & primò
de simulatis , ac suppositis , seu
supplantatis mortibus .*

C A P V T XIV.

Voniàm hætenùs qualesim-
prouisarum sint causæ mor-
tium ostendimus , exemplaq;
ex parte tùm fluidorum, cùm
solidorum, de quibus dice-
re oportebat , subiecimus :
iàm hinc, quibus signis non tàm præsens , quàm
imminens , ac futurus inopinatus interitus sit
cognoscendus , breuiter inquiramus .

*Victorum mortu-
orum calliditas de-
tegitur.*

II. Principio itaquè non sum ignarus, va-
ferimos inueniri homines , qui , vt faciliùs
ex commeritis euadant supplicijs , macerato
priùs per inediam corpore , eique inducto
per sulphuris halitum squallore , iniectis itidem
validis ad brachia vinculis , tandèmque , blan-
do epoto narcotico , aut spontè parumpèr
coacta respiratione , subito mortuos se fin-
gunt ; quod , vt expeditiùs patrent , custodem,
amicum , vel feruum , quo ex pacto , & con-
uentu rem agant , sibi adsciscunt . Sed istos,
planè irridendos , ac peiori deinceps pœna
mulctandos , promptum est deprehendere , si
eorundem denudata , atque excussa corpora ,
flagris , ferro , igneque , si opus est , tra-
cten-

ctentur. Arterias enim, solutis vinculis, rursum in carpis micare; & respirationem, violentè coactam, in libertatem redire sentiemus. Quod Iudicum causâ monendum duximus, ut sint posthac, aduersus huiusmodi fallacias, cautiore.

III. Deindè improbi scelerum machinatores proprios sæpè hostes, vel alios, lucri causa, quantumuis planè innoxios, veneno, strangulatione, vel exili intrâ præcordia vulnerare perimunt; & mox ad veram necis causam occultandam, eosdem in flumen, aut puteum demergunt, vel per scalam præcipientes agunt; quò nimirùm sponte, vel casu mortui palam iudicentur. Nunc, si quis particularia signa ad has, vel illas efficitas, aut veras subitaneas neces detegendas, pro relationibus, præsertim in fori usum, sedulus atquè curiosus exoptet, adeat (a) Fortunat. Fiedel., & Quæstiones med. legal. Pauli Zacchiaræ.

a lib. 4. de relat. medicorum per totum.

Nos enim hîc causas, & signa potissimum naturalium affectionum quærimus, non forenses coniecturas.

*Exponitur difficultas inueniendi certa
signa, quibus dignoscantur qui
natura, non arte pseu-
do-mortui occur-
runt.*

C A P U T XV.

Illa utique nec præterire
volumus, nec debemus,
quibus non hominum doce-
mur calliditatem, sed vitia,
dixerim, an fuetos naturæ mo-
tus, quæ finit aliquandò, vt
ij, qui nondùm mortui sunt, pro talibus ha-
beantur.

II. Profectò non ex aliorum duntaxat
historijs nobis innotuit, multos, qui decef-
fisse credebantur, vel propè sepulcra euigi-
lasse; sed nostro etiàm experimento id ipsum
comprobatum recordamur in Viro nobili, ad-
huc viuentè, qui viginti ante annos, cum
ei iusta perfoluerentur in Templo, ad mo-
tuum, sensuumque munia omnium cum ter-
rore magis, quàm admiratione rediuit. Me-
ritò idcirco exclamat (2) Fabius -- *Vndè pu-
raris inuentos tardos funerum apparatus? Vndè
quòd exequias planctibus, ploratu, magnoque
sem-*

semper inquietamus ululatu ? quàm quòd vidimus frequenter post conclamata suprema redeuntes -- . Prudentè igitur lege vetitum est quoscunque mortuos , & eos præsertim , qui repentè decesserunt , statim sepelire .

III. Horret meminisse ^(a) Vesalium , neglectæ olim Anatomes parentem , ad mulierem hystericam , quæ mortua credebatur , disseccandam accersitum , eò negligentia suâ fuisse perductum , vt vix alteram nouaculæ impressionem adegerit , cum illa motu , & clamore se uiuam ostendit , quæ sanè res Virum odiosum , ac detestabilem reddidit ; idcirco nil priùs sibi esse duxit , quàm se fugâ subtrahere . Sed ne sic quidè interstinum terrorem , ac carnificem , quo iudice , nemo nocens absoluitur , fugere potuit ; mæstitiâ enim confectus non multò post , magno rei , et publicæ , & medicæ detrimento , interiit ,

IV. Difficultas autè noscendi illos , qui , etiamsi mortui nondùm sint , mortui tamèn apparent , exindè oritur , quòd motus alternus aeris , sanguinis , & succi neruorum per organa maioris vsus (in quo sanè motu omnem vitæ rationem consistere dictum est) nostros aliquandò sensus propè fugit , vt ferè soli naturæ innotescat . Vicissitudo nanque motionis pectoris , docente potissimùm ^(b) Galeno , tam minima esse potest , vt , dùm costæ , ad sternum pertingentes , non mouentur , sed

so.

^a Ex Parço lib. 23. cap. 46. Turpis Vesalij calamitas .

Cur pseudomortui difficulter a mortuis distinguantur .

^b 8. De administr. anat. , & 4. de loc. affect. Illorum thoracis , & diaphragmatis motus , qualis .

solum diaphragmatis centrum tantisper tre-
trepidat , inermes oculos plerunque fallat.
Sanguis itidè , (integris cæteroquin existen-
tibus vasis , proprioque oleoso - volatili sale
fluens) ob solam contractionem summarum
venarum , & auricularum , nudamque cordis ,
quasi dixerim , iectigationem , tacitè interdum
per ventriculos vrgeri , & per arterias , vt
passim per venas , adè lenitè deuolui potest ,
vt vitalis hic motus pulsum in solis carpis
exploranti penitùs abscondatur . Idem planè
de neruorum liquido sentiendum , quod ,
cum fluidissimum suapte natura sit , exiguis
adè vndis per neruos præcordiorum non-
nunquam agitari potest , vt reliquum illud
minimum animalis vitæ igniculum , ferè nobis
ignotum , conferuet . Vt enim non omnia in-
corporea mentibus , ita nec semper sensibus
omnia corporea manifestò patent ; quibus
sanè factum est , vt ^(a) Paul. Zacch. nullum ,
quod aliquando non fefellerit , præsentis mor-
tis inuenerit indicium , præter cadaueris liuo-
rem , æstuationem , ac fœtorem .

V. Sed quanquàm qui de pseudo-mor-
tuis iudicare debet , obscuram prouinciam su-
scipere cogatur , & quotidianum , ac fre-
quentissimum sit , creditum vulgo mortuum ,
re ipsa decessisse : nihilominus tamen non-
nulla indicia speculari operæ pretium erit ,
quibus eos discernamus , qui syncope , aut
for-

*Cordis motus, qui-
nam.*

*Pulsum cur habe-
ant tactui imper-
ceptibilem.*

*Eorum liquidi
neruei motus.*

*Menti, & sen-
sibus non omnia
innotescunt.*

*a Quæst. Med. le.
gal. præsertim
conf. 79. n. 21.*

*Inter signa mor-
tis certissima ca-
daueris fetor, ex
Zacchia.*

fortissimâ apoplexiâ detenti, occubuisse videntur.

De signis, quibus pseudo-mortui a verè mortuis distingui possunt.

C A P U T XVI:

Hoc antè omnia maximè advertendum censemus, non semper Artis defectui; sed artificum, atque assidentium incuriæ plerunque adscribi debuisse, quòd ægri, nondum verè mortui, derelicti fuerint, ac vespillonibus traditi, idque potissimùm pestis tempore. Rogo itaque ne dum Medicos, sed etiam pios illos Religiosos, qui Romæ, atque alibi, ex instituto animam agentibus adsistunt, vt sequentibus indicijs diligenter vtantur.

II. Porrò, vt Medicus faciliùs iudicet, an reuerà quis vitâ functus fuerit, omnium primò necis causas exploret, quæ si extiterint inuincibiles, de quibus egimus cap. XI I I., liberè decernat, ægrum iam e viuus exemptum fuisse, cum vocem, respirationem, ac pulsum, breui etiamsi tempore, amiserit.

Quòd

Authoris monitum.

Mortuus a pseudo-mortuo distinguitur primo ex prægressis causis.

Quòd si contra causæ occurrant per se vincibiles, tunc acriori sensuum, rationisque criterio sibi opus erit.

*Secundò a sepulto
respirationis, &
cordis motu.*

III. Et quoniam absque voce, vsuque internorum, externorumque sensuum, ac motuum, a voluntate pendentium, vitam aliquandiu protrahere possumus; sine sepulta tamen, atque exili saltem respiratione, cordisque trepidatione non possumus; hinc iure meritò scriptores, daturi notas, quibus viventem a mortuo distinguamus, in superioribus hisce duobus maximè versantur.

a Loco cit. n.5.

Quidquid in contrarium scribat Paul. (a) Zacch. qui exemplum adducit cuiusdam, quem grassante peste, dum vespillones, vt mortuum, ad destinatum locum asportabant, vitæ signa dedisse viderunt. Etenim quis ignorat, pestis tempore omnem rem nonnisi tumultuariè peragi; ac proinde leue duntaxat studium, ad discernendum veros a pseudo-mortuis, adhiberi.

*Respiratio sepul-
ta quomodo exci-
tanda.*

b Primo de
morb. inter. cap.
58.

c De relat. med.
lib. 4. cap. 1.

d Tertio de diff.
resp. cap. 10.

*Lana ægri navi-
bus admouenda.*

IV. Respirationem itaque sepultam, atq; inconspicuum tentabimus, primò sternutatorijs acribus, ac vehementibus, quibus maximè fidentes inuenio (b) Hollerium, & (c) Fort. Fidelem. Secundò ipsius (d) Galeni consilio, paleam, tenuemque lanam ægri naribus suspendendo. Si nanque viuus homo, vicissitudine motus aeris, quantumuis lentissimi, lana mouebitur. Quod profectò experimentum

me-

memorat ^(a) D. Gregor. olim susceptum fu-
 isse in Presbytero Vrsino, cui, solutis mem-
 bris, atque in morte distento, cum Presbytera
 sua, si quid vitale spiramen inesset, naribus
 appositâ curasset arte dignoscere, (magno cer-
 tē ad honestatem tuendam argumento) fen-
 sit, se ab ægro, collectâ voce, vehementer
 obiurgari, *discede a me mulier; adhuc igniculus
 viuit; paleam tolle*. Tertio, alij cereum,
 exiguumque lumen ori, ac naribus moribun-
 di applicant, cuius flamma si a recto fursum
 tramite deflectat, ac tremula fiat, homo
 etiamnum viuit. Quarto, abstersum specu-
 lum ori apponunt, quod si paulò post ma-
 culis foedetur, de vita spes est. Quo sanè
 speculo feliciter vsus fuit ^(b) Albertinus Bot-
 ton. ad explorandam superstitem vitam in
 muliere patauina, quæ, hysterico strangulatu
 correpta, adstantium omnium consensu mor-
 tua existimabatur.

V. Tandem, cum ad ipsius motum dia-
 phagramatis, quantumuis minimum, efficien-
 dum, costas spurias, quibus illud alligatur,
 moueri aliquo modo necesse sit; iure a pra-
 cticis proponitur, vt, supino firmiter locato
 ægro, cyathus aquâ plenus ad ima pectoris,
 supra cartilagine[m] ensiformem ad perpendi-
 culum ponatur. Tunc si cyathus, conten-
 tumq; fluidum, vel minimum dimoueantur, in
 viuus est, si secus, iam mortuus ager.

H

At

a Dial. lib. 4.
 cap. 11.

b Lib. 1. de
 morb. mul. cap.
 45.

Cyathus supra
 xiphoide[m] cartila-
 ginem locandus.

VI. At enim verò huiusmodi superstitis respirationis indicia non obiter, atque oscitanter, sed consultò, ac repetito periculo adamussim sunt expendenda, vt prudentes de vita, vel morte ægri, nunquam pœnitendum, iudicium adhibeamus; contingit enim aliquando, vt certus motus tùm abdominis, cùm pectoris, etiam apud vitâ functos, excitari possit a naturali solidarum partium coincidentia, vel a præternaturali contentorum fluidorum fermentatione, flatuumque præsertim elatere: quibus forsitan factum est, vt minùs in arte periti, vitam cadaueribus attribuentes, non solùm falsi, atquè certè ridiculi interdum euaserint. Sed hæc omnia non tantùm præceptis, quantum vsu, ac diligentia docentur.

Motus etiam non vitales aliquando in mortuis.

VII. Deindè ad lenem motum deprehendendum summarum venarum, auricularum, & cordis in pseudo-mortuis, longè maiori afficimur difficultate, quàm sit ea, in qua versatur quisquis notas exilis, ac sepultæ respirationis inquirat. Etenim thoracis machina, & circumfusus aer, qui alternè per tracheam in animalibus ducitur, reduciturque, nostris certè sensibus propinquiora sunt ipso corde, eidemque appensis arterijs, quæ, nonnisi tenuatæ, ad extrema corporis pertinent. Accedit, ad rei momentum, consuetudo explorandi pulsum in solis carpis; exindè

Cordis motus in Pseudo-mortuis quot modis sit perquirendus.

dè nanque fit, vt, deficiente arteriarum icu priùs in carpis, quàm in corde, aut in aorta, maioribusque illius ramis, sæpè nonnulli de omnimoda cessatione motus cordis iudicium ferant, cum primùm in carpis pulsum desiderari cognouerint. Qua de re, vbi locus erit dubitationi, tunc motum cordis, & arteriarum non tantummodò in artubus quæremus, sed, inclinato languentis corpore in sinistrum latus, calidam manum regioni cordis admouebimus, exquisituri, an motus aliquis in corde supersit. Deindè validâ etiàm digitorum pressione tentabimus arterias carotides, quæ, cum diametro maiores sint ijs, quæ ad manus sparguntur, nec obliquè, & per angulum in axillis, sed rectâ ferantur ab arcu arteriæ magnæ versùs caput, gradum impetus sanguinis, etiamsi tenuissimum, a corde acceptum, faciliùs excipere, & explorantibus ostendere, possunt. Interim verò superstites apud præcordia vitæ scintillulæ omni arte, admotis quâ intrâ, quâ extrâ corpus cardiacis volatilibus, ac suaucolentibus, fouendæ, atque excitandæ erunt, vt in arteriarum pulsibus clariùs erumpant.

VIII. Enim verò, quemadmodum cauendum nobis est, ne occultò viuentem, propter imperitiam explorandæ reliquæ illius, quantumuis tenuissimæ, arteriarum pulsationis, inter mortuos reponamus; ita diligen-

*Carotides arteriæ
ad superstitem
pulsus exploran-
dum cur aptiores.*

ter prouidendum, ne, vanâ opinione inuenti pulsus, artem nostram in contemptum adducamus. Siquidem exemplum habemus cuiusdam, quem prudens reticeo, qui, cum vni ex summis romanæ Aulæ Proceribus, repentè mortuo, & a nobis iam derelicto, adlisteret, totâ strepente domo, nobisque stoliditatem illius mirantibus, Procerem etiamnum viuere contendebat. Cumque nos credulitatis suæ causam sciscitaremur, pro signo adduxit superstitem adhuc pulsus. Neque sentiebat homo excors, pulsus, quem mortuo attribuebat, sensum esse arteriarum priorum digitorum (erat enim feruidâ fluidorum crasi donatus) quibus cum arctissimè premeret cadaueris carpum, cæteroquin ex-carnem, & aridum, refluxum liberum ad venas proprij sanguinis impediēbat, ideoque, suis arterijs validiùs ad extrema pulsantibus, sibi, & domesticis errorem hunc ineptissimè obiecerat.

Quæ vitanda ne quis pulsus mortuo perperam attribuat.

IX. Porro, vt redeamus ad pensum, nullus sapiens, sedulusque Medicus curam negliget animalium spirituum, ac neruorum, saltem splanchnicorum, medijs clamoribus in aures, stimulis ad magis sensiles partes, odoramentis, & acribus volatilibus ori, ac naribus adhibitis, alijsque, quorum syluam nemo practicum non nouit, & de quibus plura dicemus in secundo libro, vbi de medi-

Sopitas neruorum motiones excitantia.

dicamentis, quæ hoc anno ijs maximè profuisse visa sunt, qui, subitaneis morbis tentati, feliciter euaserunt.

De signis medicis, quibus repentina mors prænosci potest.

C A P U T XVII.

NON utilis modò, sed maximè necessaria Medicis videtur scientia præcognitionis repentinæ mortium, cum nostræ (a) Præceptor Artis clarè ostendat, eum non so-

a Hipp. in vestib. lib. progn.

lùm culpâ vacaturum, verùm etiam boni Medici nomen, atque admirationem consecuturum, qui, cum omnes sanos facere non possit, futura saltem præsentiat, atque prædicat. Hanc itaque spartam ornaturi, illud in primis cauendum ducimus, ne quis tanti putet notas, quas subnectimus, vt eas vel omninò certas, & vt aiunt, pathognomonicas credat, vel sine delectu, ac singillatim accipiat. Si quod enim in vniuersa medicina difficile, arduumque negocium, hoc procul dubio in ferendis futurorum iudicijs locatum est. Multa siquidè varijs anni tempestatibus,

ægro-

ægrorum continentiam, vel incontinentiam, lætis, aut tristibus animi pathematibus mutantur in melius, aut in deterius; ut proinde etiam ad rem medicam pertinere putauerim, quod in Iuris doctrina passim usurpatur, nempe vel totam esse prudentiam, vel sine prudentia exerceri non posse. Atque, hinc ^(a) Hip. voluit Medicum tum in cætera arte, tum in prædictionibus consultissimè se gerentem, ac probè intelligentem, eum, qui prædictionis successum consecutus sit, apud prudentem ægrum admirationi fore, qui verò deerrauerit, præterquamquod odio grauabitur, eum ne insaniam quidem suspicionem effugere posse.

Summa prudentia in arte medica est necessaria.
a Lib. 2. prædic.
n. 3.

II. Ut igitur Medicus, præfagiturus inopinatas mortes, in ipsamet coniecturali arte verax, ac propè securus euadat, primò, multis aliorum, & proprijs obseruationibus diligenter studeat; deindè ex tota signorum messe manipulos quasi colligat, & ad suas quosq; classes reducat, ut postmodum, cum occasio postulat, maturè, ac studiosè recogitando, & cogitata cum rebus conferendo, cautus, ac prudens pronunciet.

Prudentia quomodo aquirenda.

III. Nemo autem interea in spem erigatur, dari signa, quibus omne genus improuisæ mortis præsentiri, ac prænunciari possit. Etenim, quæ ab internis, sed cæcis, nullaque indicia producentibus, principijs veniunt, ut inter alia sepultæ in ventribus venarum

Internæ varices cognitu difficiles.

varices existunt, eæ quidè̄m Medicis rarò innotescunt. Illæ duntaxat nobis aliquatenùs patuerint, quæ fluunt a morboſis diſpoſitionibus partium tum ſolidarum, cum fluidarum maioris uſus, a quibus, ut munus ritè ſuum peragentibus vita, & ſalus, ita, deerrantibus, morbi paulatim inducuntur, primo quidè̄m aſpectu leuioreſ, ſed qui tandem, acruatim erumpendo, inopinatò ſolent interficere.

IV. De ſingulis ſuo tempore, nunc dicimus de vniuerſis; vnum poſtremò ſummæ neceſſitatis huic loco adiſciantes, ſcilicet non quemcunq; ægrum, cui ſubitaneæ mortis periculum imminet, de eodem eſſe commonefaciendum. Etenim omnes quidè̄m homines, eſſi ſeuerioris virtutiſ, animi tamen afectionibus ſunt obnoxij, eiſdemque aliquatenùs perturbantur; aſt ij maximè, qui vehementèr timidi, atque imbecilleſ exiſtunt, quos ipſamet mortis opinio, aut in mortem, aut in mortis diſcrimen adducit. Hinc rectè

(a) Galenus aliter cum ſapientibus, aliter cum timidis, & ſtultis agendum eſſe conſuluit; & (b) Hippocrates multò priùſ ſcriptum reliquit, pleraque futurorum ægroto occultanda eſſe. Sed interdum fit, ut, contrariâ penitùſ ratione, generoſiſ Viriſ ſubitaneæ mortis periculum ſit enunciandum; ut timore ad ea ſelectantur uſurpanda remedia, quæ aliàſ nimis

fiden-

*Cuilibet ægrotanti
mortis periculum
non eſt aperiendum.*

a 6. epid. ſect. 2.
comm. 43.

b de decent. ornat. n. 9.

fidenter spernere consueuerunt .

*Mors repentina
quibus potissimum
accidat .*

V. Quoniam verò repentinæ mortes ijs potissimum solent accidere , qui morbos aliquos , vel propter symptomatum leuitatem , vel propter assuetudinem , sibi familiares redditos , facilè despiciunt , sperantes , se aut sola naturæ ope conualituros , aut nonnisi præuiâ longi agonis admonitione fore decessuros ; idcirco vnumquodque futuræ mortis indicium , ex vnoquoque genere huiusmodi malorum erit depromendum .

*Eius signa ex quibus
fontibus hau-
rienda .*

VI. Itaque eodem planè ordine , quo repentinæ mortis causas persecuti fuimus , utemur etiam in examine signorum , quæ eadem neces nobis portendunt , distinguentes huiusmodi notas ; primò in eas , quæ colliguntur ex læsis instrumentis respirationis , & aere ; secundò in illas , quæ veniunt ex affectu corde , magnis vasis , & contento sanguine ; tertio in reliquas , quæ proficiscuntur ex morbis cerebri , neruorum , atque liquidi eorundem .

*Agitur de signis futura mortis repentina,
petitis ex læsione instrumentorum,
respirationi famulantium.*

C A P U T XVIII.

Inter notas, quibus repente futurus indicatur interitus, non vltimum locum tenent illæ, quæ ex læsione pectoris, & pulmonum deducuntur.

II. Primò sanè ortophnæa cum tussi apud Senes, si diù humida persistens, statim mutetur in siccam, morbo interim de sua vi nihil remittente, improuisam necem, vt plurimum, præfagit: scilicet quòd lymphæ copia, quæ, suppressâ anacatharsi, in pulmone, iam languido, atque obstructo subsistit, facillè parit suffocationem, præsertim, si æger intemperantiùs, aut incontinentiùs vixerit.

III. Secundò tussis molesta, & suffocatiua ex acrilatice, per glandulas arytænoideas, tracheæ, & bronchiorum affatim secreto, si magno cum impetu identidem recurat, mortem subitam portendit, præcipuè si æger, vel senex, vel languidus, atque etiam in vitæ regimine sit aliquantò liberior: apoplexia nanque pulmonum, quam suffocatiuum

Diuturna tussis humida in siccam conuersa, quando exitialis.

Suffocatiua quomodo.

Pulmonum apoplexia mortifera.

a 2. De morb. n.
52.

catarrhum dicunt , ab irritantium serositatum confluxu , & articularum pulmonum conuulsione , vt cum ^(a) Hippocrate loquamur , producitur . Quod fanè mortis genus nos frequenter vidimus , & primùm quidem , supra viginti annos , in Carolo Petrazzino aromatario ad Capitolij radices ; is enim , cum senex esset , atque huiusmodi tussim sperneret , mediâ tandem nocte , vt eidem prædictum fuit , suffocatus interijt .

Interni pectoris dolores quinam lethalis .

IV. Tertiò interni pectoris dolores , qui modò spirandi difficultatem , præsertim per accliuia , modò cordis angorem , sæpè pulsus inæqualitatem comites habent , quique non sinunt ægrum in vtrumque latus æquali facilitate decumbere , & corporis gracilitatem inducunt , ex tempore solent interficere , præcipuè si ægri subeant violentos aliquos corporis motus , parùmque laudabili cibo sese ingurgitent . Gerunt enim sepultum plerunque in altero pulmonum lobo tuberculum , vel aliam congestionem , aut venæ pulmonicæ dilatationem , quorum , propter repentinam rupturam , aut propter inductam quaquauerfum validissimam conuulsionem , liber transitus per cor , & pulmones tam sanguini , quàm aeri ocysimè tollitur . Quam certè moriendi viam non pauci inierunt ex ijs , quos nouimus ; atque horum numero adscribendus videtur Doctor Medicus Vinciguerra , qui

Ex ijs qualis morbus latens arguatur .

qui elapso anno, cum diù leui anhelitu, sepul-
tisque in pectore doloribus vexatus fuisset,
tandem intempesta nocte, domesticis, ac Sa-
cerdote vix accersitis, e viuis sublatus fuit.
Vide quæ scripsit experientissimus ^(a) P. Po-
teri de ijs, qui illicò moriuntur ob ru-
pturam venæ pulmonicæ iuxta sinistrum cor-
dis ventriculum; illi enim respirandi quâdam
difficultate, deambulantes, corripiuntur, & ob
præcipitem virium lapsum, propinquis tenen-
tur niti adminiculis.

V. Quartò magis adhuc repentina mors
prædici potest in consimilibus casibus, si id,
quod in pulmone congeritur, fuerit de natu-
ra vomicæ, quæ potissimùm cognoscitur ex
sicca tussi cum fætore quasi cadauerico, quem
ægri, aerem educendo, identidèm sentiunt.
Rumpitur enim incerto alicubi tempore, cum
erosus, vel nimium distractus fuerit follicu-
lus, & plerunque occiditur, dictum factum,
homo, vt scripsit ^(b) Tulpius. At enim ve-
rò, si huiusmodi morbus hominem corripiat,
qui se in cibo, potuque contineat, noxium-
que aerem præcaueat, tunc neque magnam
in molem augetur, neque semper ex tem-
pore diffilit, aut si diffiliat, subitam ne-
cem afferre solet. Quinimò nonnullos super-
stites, atque sanos, vt ^(c) Willisio contigit,
nos etiam vidimus. Secus atquè, si æger
bacco, & genio indulgeat, tunc Medicus,

^a Cent. 3. obs.
cap. 22.

*Venæ pulmonicæ
rupturam quanam
precedant ex Pote-
rio.*

*Ex pulmonum vo-
mica repenti mor-
tis prædictio.*

^e Lib. 2. obser-
cap. 10.
*Quinam supersti-
tes.*

^e De morb. pect.
sect. 1. cap. 11.

ratione contrariâ , securius iudicium de subitaneo interitu pronunciare poterit .

Asthma conuulsiuum aliquando mortiferum .

VI. Quintò cum ad motum thoracis tantoperè nerui concurrant , fit aliquandò , vt conuulsiua asthmata ad repentinam necem deducant ægros , qui , antiquato iam malo , putant se miserè viuere , si medicè uiuant , morbumque propterea nouo morbo cumulantes , externâ plerunque accedente causâ , repentè moriuntur .

Ex anni tempestatibus, quæ ad subitam mortem ducunt .

VII. Tandèm cum in respirationis materiem veniat aer , & quidquid in aere latitat , non immeritò inter subitanæ mortis signa reponendas esse putauerim particulares quasdam tempestatum , aerisque affectiones , quippè quæ multos , lentè cæteroquin ægrotautes , repentè solent occidere , & quidèm non vi primarum tantùm , vt aiunt , qualitatum , sed pulsu , & variâ mixturâ particularum , quæ miris modis nostrarum partium officia variant , atque perturbant . Sagax itaque , & peritus Medicus vtatur consilio Hippocr. , qui sparsim docet , ex magnis temporum mutationibus mala præaffectis iam corporibus euenire . Sed clariùs de subitaneis mortibus loqui videtur ⁽²⁾ in libro de aere , locis , & aquis , cuius sanè integrum hîc textum , vtpotè plura docentem , transcribimus -- *Præcipuè verò maxima anni temporum mutationes obseruanda sunt , vt neque medi-*

2 n. 3.

Locus Hipp:

dicamentum purgans iubentè exhibeamus , neque partes circa ventrem uramus , aut secemus , ante dies decem , aut etiam plures . Maximè tamen sufficient decem . Ac maximi periculi plena sunt ambo solstitia , præcipuèque æstium . Periculosissima etiàm ambo æquinoctia existimantur , maximè verò autumnale . Syderum quoquè ortus obseruandi , præcipueque caniculæ , deindè arcturi, & vergiliarum occasus . His enim potissimùm diebus morbi iudicationem subeunt , & alij quidè perimunt , alij verò desinunt , alijque omnes in aliam formam , & statum transeunt . -- Et reuerà multos ordinario etiam rerum cursu in æquinoctijs , & mediâ potissimùm ætate, summoque hyeme repentè mori obseruamus.

VIII. Qua de re Medicus , iunctis causarum , & signorum ideis , non admodùm difficultè aliquem inopinatò moriturum poterit diuinare , si illum , fractis viribus , ex diuturno morbo partium maioris vñs , circa prædictas magnas temporum mutationes , deterius affici animaduerterit . Nequè profectò aliter iudicet de ijs , qui salubre cœlum mutant in pestiferum , cum potissimùm ipsi valetudine non admodùm prosperâ freti fuerint.

Probi aeris in deleterium mutatio mortis causa .

IX. Sed quoniàm multa symptomata , quæ ad respirationem pertinere viderentur , radicem omninò morbosam habent in ipso corde , eique appensis vasis ; idcirco sequenti

ti capite, acturi de signis, defumendis à corde, & sanguiferis, perstringemus nonnulla etiam indicia, quæ subitanæ mortem præfagiunt, læsâ etiam respiratione.

*De signis futura & subitanæ mortis
à Corde, Magnis Vasis, &
Sanguine.*

C A P U T XIX.

Ex cordis &c. affectionibus, plura subitanæ mortis præludia.

T latam hanc, confusamque materiem certis capitibus distinguamus, placet hujusmodi notas deducere, primò ex pulsuum vitiis, secundò ex palpitatione, aut dolore cordis, tertio ex animi deliquiis, quartò ex hæmorrhagiâ, atque aneurysmate, quintò ex habitu plethorico, & obeso, tandem ex quarundam suppressione euacuationum.

II. Illud verò antè omnia hîc aduertimus, recensitas passiones tam cordis, & magnorum vasorum, quàm sanguinis, & omnium fluidorum, quæ cum sanguine circumferuntur, vel à sanguine separantur, subitanæ interitum vix unquam indicare posse, cum eadem seorsùm, & singulæ ægros diu-
xaue-

xauerint. Experimento enim docemur, has notas tunc improvisò morituros præmonstrare, cum inter se variè permixtæ fuerint. Undè diligens Medicus, rectè diuinaturus, ne utiquequam celeritèr pronuntiabit, sed maturè signa coniunget, vt nos cap. xvii. iam ostendimus, id quod pluriès in lib. de progn. inculcavit Hippocrates, quandò signum aliquod lethale esse decernit, sæpè repetendo, *sed oportet alia signa contemplari.*

III. Et quidem primò quantùm spectat ad pulsuum vitia, etiamsi apud aliquos inæqualitas, atque intermittentia tanti fiat, ut indè (a) Gal. subitam mortem Antipatro prædixerit. Nos tamen signum hoc non solum in pueris, & senibus, ut idem asseruit Galenus, sed etiam in iuuenibus, & robustis frequenter nullo modo funestum obseruauimus, cum scilicèt ex levi connutrito organorum vitio, vel ex hypochondriorum irritatione procedit, cuius forsitan indolis exitit intermittentia pulsus illius Oeconomi, quem ipse (b) Gal. tanquam sanum ad consueta negotia ingenuè remisit. Etenim si sola pulsus intermittentia hominem, benè cæteroquin valentem, detineat, adèò optimos Medicos à subitanæ mortis præfagio dehortatur, ut potiùs eos in spem adducat, leue illud malum, antequam grauius euaferit, opportunâ medelâ fore tollendum. Huius veritatis ex me met ipso experimen-

Signis non seorsim sed collectim, sumptis tutiùs repentina moris prædicatur.

a 4. De loc. affect. cap. vlt. & 3. de præfag. ex puls. cap. 4.
Pulsus intermittens non semper funestus.

b De præfag. ad posth. cap. vlt.

Proprium experimentum.

rimentum promam, qui, cum tria ante Iustra pertinaci, mihiq; sensibili cordis contractione, indeq; ortâ pulsus intermittentiâ, ex hypochondriorum consensu, per sexennium laboraverim, plûs aliis, quàm mihi officiosus, & cautus, usu tandem rhabbarbari, chalybis, & juris viperati, perfectè convalui. Ut igitur intermit-tentia pulsus improuisæ necis certius omen esse possit, necesse est, ut jungatur omni inæ-qualitatum generi, palpitationi, anhelitui, aliisque similibus pectoris passionibus, de quibus infra.

*Quando pericu-
losus.*

*Pulsus tarditas
quando exitialis.*

IV. Pulsus utique tarditas, si eadem, sin- gulis ic̄tibus languidè recurrens, alterius pul- sationis intermedium tempus ferè totum per- tinacitè absumat, probabilius exhibet inopi- natæ mortis indicium; præsertim si patiens debilis, ac senex fuerit, ut sæpè nos experti sumus. Etenim quæcumque sit causa, scili- cet vel simplex (quod rarò evenit) ex de- fectu animalium spirituum, in præcordia, descendentium, vel mixta ex fœculento, mi- nùsque mobili, per cordis ventriculos, sangui- ne, semper talis pulsus integram, firmamque eiusdem cordis paralyfim, aliquando futu- ram, præmonstrare solet, maximè tempore som- ni, quo, instrumentis languidiùs pellentibus, idem sanguis (etiam subobscurè agnoscente ^(a) Hippocr.) tardiùs mouetur.

*Indicium futuræ
cordis paralyfis.*

^a Deflat. n. 20.

V. Secundò palpitatione cordis, ipsa quo- que

que subitæ mortis fit prænuncia, si fuerit frequens, si magna, si cum anhelitu, animi deliquiis, omni genere inæqualitatum pulsus, tandem si æger congruâ vitæ ratione minimè utatur: Etenim, si hæc symptomata magnâ ex parte simul conspiraverint, significatur, magnum quoque dari vitium in corde, aut summis vasis, cui accedente aliquâ causâ procatarticâ, nullo labore motus ipsius cordis, & sanguinis ex tempore lethaliter sistitur. Quemadmodum verosimile est, Galenum, iis admonitum indiciis, toties decantato Antipatro improvisam, quam postea subiit, mortem prædixisse.

Cordis palpitatio perniciosa, quæ.

VI. E contrario autem, si palpitatio oritur ex causa, cordi obstinatè nequaquam adjunctâ, sed cum fluidis circulante, ut plerunque esse solet acerrimus ichor, vel quidquid aliud, quod, ad irritandas cordis fibras, planè fugitivum, pertingit; rarò abrumpendam illicò vitam minuitur. Multos propterea novimus, qui à recurrentibus palpitationibus, evacuatâ copiâ stranguriosæ urinæ, penitè liberati fuerunt; e quibus Illustrissimus Præsul Bonaventura, Sanctiss. Domini Nostri intimus Cubicularius, & Eleemosynarius, splendore generis, & propriis virtutibus, laudatissimus. Latex porrò salino-acer ab hypochondriis maximè redux, ita interdum cordis musculos convellit, ut stranguriosum veluti tran-

Quoniam minus periculosa.

In his Urinæ stranguriosa salutaris.

fitum sanguinis per eiusdem ventriculos cum palpitatione producat .

Diuturnus cordis dolor in senibus subitam mortem significat ex Hipp.

VII. Dolor similiter cordis, præsertim in senibus, sæpiùs recurrens, inopinatam necem solet indicare, juxtà illud Hippocratis in Coacis, *Cordis dolor, seniori sæpiùs consuescens, repentinam mortem significat*. Vel enim sumatur hæc passio pro molestâ ipsius cordis, & orificiorum eius sensatione, vel pro affectione ventriculi, quæ secum trahat ipsum cor, & græcis cardiogmos vocatur: utroque sanè modo res est subitanei periculi plena, præsertim apud senes. Inuisimus olim Virum, cui, cedente iam podagrâ, atrox cordis dolor identidem recurrebat; is repentè, oborta suffocatione, circa Æquinoctium, sublatus est. Similem offendimus historiam apud (a) Hollerium cuiusdam septuagenarji, cui dolor iste cœpit esse frequens cum angustia spiritus, & suffocationis periculo, is etiam, domum rediens, repentè obijt .

^a In Comm. 1. lib. 3. coac. sect. 2. coac. 17.

Idem portendit sardiogmos.

VIII. Nequè dubitandum, quin dolor ventriculi, cardiogmos dictus, sæpèque rediens, si ex summoperè pravis humoribus, in ægro delitescentibus, oriatur, inopinatæ mortis unâ simul causa, & signum esse possit: rectè siquidem admonebat (b) Hippocrates ijs verbis, *Oris ventriculi dolor cum præcordio distento, & capitis dolore, malignum, & quidpiam anhelosum. Nam ij repentè moriuntur, velut*

^b Lib. 1. prædict. n. 9.

Hipp. auctoritas, & rationes adducuntur.

lut

lut in Dysode. Significatur enim in eo corpore liquida eousque acria redundare, ut veneficam naturam induerint. Etenim, quemadmodum arsenicum, sublimatum, aliaque hujus generis venena, villos, & fibras erodendo, convellunt ventriculum, & cor, ac propterea citam necem inferre solent; ita multò faciliùs, ac celeriùs ingenita ista venena aliquando interimunt; nimirùm quia interiùs collecta, & naturalibus fluidis recenter admixta, expeditiùs per canales quaquaversum feruntur. Quorum sanè veneficorum succorum prænuncia signa existunt dolor ventriculi, ad præcordia propagatus, cum distensione, & anhelitu, pertinacitèr atque identidem recurrens. Confer huc quæ scripsimus cap. v. hujus libri versus finem.

IX. Tertiò, inter signa futuræ mortis improvise, illud nostris, aliorumque experimentis magis certum, comprobatumque est præsagium, quod ^(a) Hippocrates in hanc sententiam exponit. *Qui frequenter, ac fortiter sine causa manifesta delinquent animo, repente moriuntur.* Vbi vna est omnium Commentatorum, ad usque clarissimum Lucam Tozzium, sententia, vt, pro veraci hujus prognoseos exitu, tria simul jungantur; primò, vt frequenter; non enim fati est, aliquem semel duntaxat in anno viribus cecidisse; secundò vt fortiter, nempè usque ad syncopis confinium.

2 2. Aph. 41.

In animi deliquio, vt subitæ mortis sit præsagium, tria requiruntur.

nium; denique, ut id absque causâ manifestâ; hoc est obuiâ, & externâ contingat. Ità enim significatur, magnum, fixumque aut cordi, aut finitimis partibus hæere malum, quod, motum præcordiorum, & sanguinis penitus tollens, subitam necem aliquando sit illaturum. Etenim non rarò in corde, quod passim, etiam in reliquis muscularibus partibus, accidit, ut modò pauciores, & laxæ, modò numero, ac vi maiores fibræ, vasaque influentia, & refluentia cum congrua proportione, aut sine ea ad suam integrandam structuram concurrant; profectò in istis casibus, fortissimus musculorum (ut cor ab ^(a) Hippocrate appellatur) ad naturales systoles minori, vel maiori, quàm par est, vi erigitur: undè talis orta imbecillitas, vel extraordinarium robur, non solùm tempore contrahit morbos, quibus ad frequentes, fortesque animi defectiones, subitæ mortis prænuncias, deducitur; sed homines vel nimium timidos, vel nimium audaces potissimum constituit, quorum sanè priores, utpote maximè pusillanimes, improuisum, ac vehemens pathema sæpè deicit, ac prosternit; eò quidem faciliùs, quò animi passio inceptum, occultumque in præcordijs malum, veluti pessimam interitus radicem, inueniat.

X. Quartò cum nulla frequentior sit via, per quam repenti de medio tolluntur homi-

nes,

a 6. De cord. n. 4.

Cordis robur, aut imbecillitas sæpè timoris, aut audacie causa.

nes, quàm larga profusio sanguinis intrò, vel extra corpus: idcirco secura etiam, & certa repentinæ mortis indicia à Medico peti poterunt ex signis, quibus docemur imminere rupturam summorum vasorum in thorace, utero, intestinis, hæmorrhoidibus, alijsque internis sedibus. Sed inter signa non dubia properæ mortis in hæmorrhagijs, illud sanè est, quod tradidit (a) Hippocrates in Coacis, inquiens; *Si quibus sanguis efluxit, rigor superveniat, & ulcera maligna sint, ij, vel loquentes, inopinanter moriuntur*; Hoc passim in vuneribus capitis, in carcinomatibus sanguifluis, aut malignis alijs ulceribus usu venit, scilicet, ut, cum ægri, post hæmorrhagias, rigore corripiuntur, (dissipata dulci ac volatili sanguinis parte, & fermento quodam acri, ac penè venefico ad præcordia, & cerebrum reassumpto) subitò vitam deserant.

XI. Enim verò, postquam frequentiora reddita sunt humanorum corporum extispicia, quibus antiqui, præ horrore, parcius utebantur, nobis clarè innotuit, multos, qui ex tempore moriuntur, internis aneurysmatibus, aut varicibus laborasse. Certissimum propterea sollicitæ necis signum deducemus ex semeiotica varicum, atque aneurysmatum, quæ paulatim ad talem, tantamque exilitatem sanguinea vasa redigunt, ut aliquando, momento temporis, disrumpant. Et quidem hîc

loci

In hæmorrhagijs mors inopinata quando, ex Hip: a Juxtà division. Holler. lib. 4. sect. 2. coac. 3.

Frequens cadaaverum sectio ignotas aliquot subitæ mortis causas detexit.

Interna aneurysmata ut incontinentes subito, ita sobrios lentè interficiunt.

loci diffimulare non possum, sæpè experimentis comperjisse, aneurysmata illos potissimum ægros inopinatò interficere, qui minùs continentem, frugalemque vitam ducunt; eos verò, qui parcè, sobriè, continenterque vivunt, aliud morbi genus, ac lentus, ut plurimum, subortus hydrops, longo cum agone, solet interimere. Quare Medicus, etiam, iuxtà ægrorum mores, ac vivendi consuetudines, judicia sua prudenter disponat, & proferat.

Athletis quando idem eueniat.

a p. aph. 3.

b Lib. 2. cap. 2.

Duplex mali euentus causa.

c Lib. de flat. n. 17.

XII. Quintò, ex habitu athletico nulli dubium erit, quin repentinæ quoque mortis indicia defumi debeant, quoties athletæ, non solum bonum habitum sine mora, iuxtà (a) Hippocratis præceptum, minimè solverint, anticipantes humorum diminutione discrimen; verùm etiam lautâ mensâ, somno, atque otio plenius saginentur; quem sanè plenior, & coloratiorem corporis habitum, iure suspectum bonum appellauit (b) Celsus: etenim athletarum plenitudo, cum ad summum devenerit bonitatis, duplici via citam mortem minatur, tum quia vasa intus, forisque infarcit, ac premit, spatiumque propterea fluidorum motui, ac miscelæ aliquando penitus aufert; tum vel maximè quia eadem sanguinea vasa disrumpit, ubi minor illorum resistentia, vel major sanguinis impetus occurrit. Vndè ad rem scripsit (c) Hippocrates

compressus sanguis sua copia, quæ maximè compressionem fecerit, Venas perrumpit.

XIII. Ad hoc ipsum genus signorum referatur etiam obesus, ac nimium pinguis habitus, de quo sanè idem locutus est (a) Hipp. dum inquit, *qui natura admodum crassi sunt, citius intereunt, quàm graciles; ij enim vasa omnia, propter nimiam pinguedinem, ita habent compressa, atq; exilia, sanguinemq; propter volatilium spirituum penuriam, adeò lentescentem, vt eiusdem circulationis, minimo interdum negotio, repente intercipiatur.* Quorum exempla nemo medicorum proprijs experimentis plura non congeffit, præter innumera, quæ passim a nostris collectoribus referuntur; vt in ijs commemorandis tempus terendum non sit. Illud tamen prætereundum nobis minimè videtur, in huiusmodi athleticorum, pinguiumque habitu, tunc præcipuè subitam mortem a sedulo, doctoque Medico diuinari posse, cum apparuerint faciei, & oculorum color mutatus in liuidum, respirationis difficultas, cordis angor, motuumque impotentia, vertigus, aut vertigo.

XIV. Tandem non aspernanda venturæ ex abrupto mortis indicia colliguntur ex suppressis criticis euacuationibus, aut decubitibus tum sanguinis, tum fluidorum quorumcumque a sanguine secedentium. Etenim sæpè accidit, vt vitiosa fluida, vel reassumpta,

vel

a 2. aphor. 44.
Obesi cur repente nam mortem præ gracilibus incurrant.

His imminens mors vnde dignoscatur.

Crisis suppressa vbi subita mortis prænnuncia.

vel non vltra propulsa lethalitèr subsistant in cerebro, & præcordijs. Pauca hîc sub exemplo fumamus.

XV. Puerperam improvîsò decessuram, penè tutò poteris pronunciare, si pravis humoribus redundans, interdum præfocetur, lochiaque, odorum olfactu, continuò introrsum reuocentur; ad cor enim subitò resiliunt, & ad cerebrum ascendunt; atque vtrobi- que lethiferam stationem inducunt.

*Hæmorrhoides
item senum sup-
pressæ.*

XVI. Simili prognosi vti poteris in sup- pressis hæmorrhoidibus apud senes, qui il- lorum fluxui assueuerunt, si capitis grauitate, ac vertigine, vel cordis oppressione, aut lipothymijs post siccitas marifcas diù tentati fuerint, eoque maximè si vini, lactisque abu- sus ad necis causam accedat.

*Physicis quale
æquinoctiû lethi-
ferum.
a 3.aph. 10.*

XVII. Improvîsò paritèr moriuntur phty- sici, quoties circà æquinoctium, præfertim (a) autumnale, pus per anacatharsim non am- pliùs excernant.

*Variolarum retro
cessio quando mor-
talis.*

XVIII. Si variolæ, ac morbilli, cum in- ter secundum, ac tertium stadium versantur, pertinacitèr retrocedant, ægerque in lecto iac- tetur, illum inespectatò moriturum poteris prædicere. Non absimili quidè m præfagio vtere, cum in ægro, cæteroquin languido, & cholera humidâ laborante, spontè, vel arte excretionès atrabiliaris, vel alterius exo- ticæ indolis immaturè subsistant. Neque a-

verò deerrabis, improuisam necem solertèr diuinans in fenibus potissimùm, apud quos anifistulæ, crurum vlcera, nares, vel aures, acri sanie manare consueta, ab eo opere penitùs vacauerint, præcipuè si in cerebro, aut in præcordijs inceptæ iam stagnationis, atq; irritationis indicia se proderint.

Emisariis occlusis vnde subitæ necis præludium.

XIX. Hæc autèm fati fore arbitramur prudenti æquè, ac perito Medico; ex ijs enim in reliquas prognoses, a suppressis euacuationibus ventriculi, cutis, aliarumque partium deducendas, ipse ex se argumenta defumet. Illud tamèn sedulò, ac semper aduertimus, suppressas euacuationes aliquandò esse tantùm signa, aliquandò etiam causas improuisæ mortis. Sunt quidèm ferè nuda signa, cum ea liquida, quæ solebant excerni, nec multa, nec prauæ admodùm indolis extiterunt. Exemplum habemus cauterij exiccationem in fenibus, quæ illorum interitum præcurrit, eò quia apud eosdem vniuersa iam fluidorum, solidorumque machina, de suo sensim robore remittens, omnia œconomix animalis, ac potissimùm secretionum munera languidè exercet, quibus penitùs deficientibus, tandèm mors obrepit. Vndè non ineptè (a) Roder. Castren. -- *Clauditur fonticulus, quia homo est morti proximus; non est homo morti proximus, quia fonticulus clauditur.*

Suppressæ euacuationes modò signa, modò inopinatæ mortis causæ.

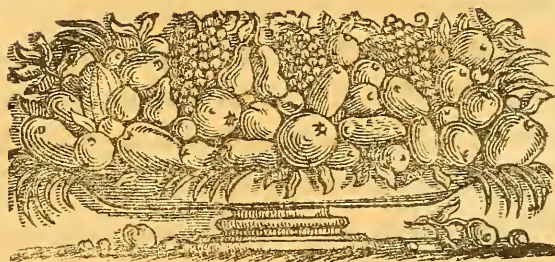
a In suo syntag. prædict: part. I. cap. 6. particul. 4.

L

Sunt

*Interdum sunt
causæ simul, &
signum.*

XX. Sunt verò causâ simul, & signum
 properæ necis suppressæ illæ euacuationes,
 quæ non copiâ tantùm, sed deleteriâ mixtu-
 râ egerebantur: eæ nanque, cum intrâ cor-
 pus subsistunt, in aliquam iam ante debili-
 tatam partem maioris vsus decumbunt, ocyf-
 simumque exitium plerunque portendunt.
 Neque interîm Lectores tædeat nos ad eò in-
 culcare, ne Medici ex tempore præfagia sua
 effutiant; non enim semper, vbi consuetæ
 restiterint euacuationes, subitus mor-
 bus ingruit; interdùm lentus indu-
 citur, qui longo etiam cum
 agone viam sternit
 ad interitum.

*De signis improvise mortis à cerebro ,
neruis , & liquido animali .*

C A P U T XX.

Tiamfi suprà meminerimus multorum signorum , quæ ex perperam operantibus instrumentis facultatis animalis improvise mortem præmonstrant , de ijs tamen

plura nunc , & apertiùs dicere constituimus , cum clariùs ea doceri , atque intelligi soleant , quæ suo stant ordine distributa , quo confuso , etiam disciplinarum peritura sint omnia .

Ordo est animæ disciplinarum .

II. Primùm itaque capitis , & neruorum affectiones , quæ fortem apoplexiam minantur , clandestinam etiàm necem plerunquè prænunciant . Hæc tamèn præfagia , vt exitu comprobentur , non quibuslibet leuissimis etiam cerebri symptomatibus niti debent , sed validè fundari in cumulo , & congestu

Ad improvise mortem ex cerebro præfagiendam signorum syndrome requiritur .

1. ex Ætate .

a 3. aph. 31. & 6. aph. 57.

*b 6. epid. sect. 3. 2. ex Alicuius euacuationis sup-
pressione .*

causarum , passionum , & circumstantiarum , quæ omnia syndromen signorum constituunt . Aggregatur verò ista syndrome primò ex ætate ipsius ægri , quæ a quadragesimo quinto per totum (a) senium excipiendis syderationibus aptior esse solet . Secundò ex sup-pressa euacuatione hæmorrhoidum , (b) fistularum ; herpetis , muci narium , & consimi-

L 2

lium

3. Ex præuijs capitis &c. affectionibus.

lium, quæ quidè euacuationes, ac decubitus, sicuti cum vigent, multorum sunt medelæ morborum, ita cum spontè, vel arte in senibus potissimùm sanantur, facili negotio fortem inducunt apoplexiam, quoties in cerebro talem vasorum, ac fibrarum imbecillitatem inueniant, per quam plus sanguinis accipiat, quàm remittatur. Tertio ex præuijs capitis, & neruorum affectionibus; raro enim forti apoplexiâ quis præhenditur, nisi horum præludia symptomatum præcesserint. Hæc autèm sunt dolor, grauitas, atque imbecillitas capitis, memoriæ iactura, in somnum procliuitas, vertigo, cæcitas, membrorum torpor, & præ omnibus, leues, quæ anteuenerint, apoplexiæ: eæ nanque in fortem, ac subito interimentem tandèm desinunt.

Exitiosa apoplexia quo tempore potissimùm contingant.

III. Et quoniam Hippocrates vult Medicum adè in diuinando peritum, vt non solum ipsam mortem, sed illius etiam tempus præfagire nouerit: idcirco sciamus, oportet, apoplexias, ocyssimè interimentes, non tantùm circa æquinoctia, sed etiam circa solstitia frequentissimè contingere, vt aliàs monuimus. Quarè per hæc tempora eas diuinare poterimus, vbi signa præcurrant; & constitutio aeris fuerit inæqualis, pluuia, aquilonaris, & australis; aut æger vtatur parùm laudabili viuendi normâ, ac præcipuè insalubrium ciborum, & vini sit appetentior.

Atque

Atque hinc senes vtriusque sexus, quoties ex cerebri, neruorumque decubitu cæci euaserint, & post hyemale solstitium inter ipsas noctis tenebras, se ignem, aut splendorem identidem videre videantur; ij quidem faciliè, cum sol in taurum ingreditur, forti apoplexiâ correpti, repentiè decedunt: significatur enim magnum iam tremorem, pressionemque ad thalamos neruorum opticorum, & partem medullæ cerebri post illud solstitium inductos fuisse, quibus ob respondentem quadraturam, longè maior, immò maxima, & violentissima distractio, & pressio succedere solent, quæ, præsertim ad cerebri circumferentiam simul, & centrum in senibus factæ, breuissimè necant. Huiusmodi verò prædictiones, ex obseruationibus medico-astronomicis deductæ, non Artem modò, sed ipsos etiam Artifices illustrent.

Quinam senes faciliè euadant apoplectici.

Medico-astronomica obseruatio ad præsagiendum proficua.

IV. Secundò, qui iam diù epilepticis recursibus tentati fuerunt, indèque immemorem, languidam, ac melancholicam ducunt vitam, hanc sanè repentinâ morte claudere solent, rupto plerunque intrâ cranium vase sanguifero, post inductam supra cerebrum congestionem. Quare prudens, & sciens Medicus in ijs casibus tutò fatalem improvisò diem prædicere poterit.

Ex epilepticis qui repentiè pereant.

V. Tertiò qui ex capitis vulneribus, aut contusionibus laborant (etiãsi in tuto esse

Capitis vulnera &c. inopinatò enerantia, quæ.

esse imprudentioribus viderentur) si rigore corripiantur, breui tempore decedunt. Significatur enim factam fuisse sub cranio vasculorum rupturam, vndè effusa liquida, dissipato per moram volatili, eaque ratione euersâ crasi, in acerrimam, & veneno similem naturam abjerunt, quæ tandem quaquaversum in neruorum principium, ac fines repente diffunduntur, mortiferamque convulsionem inducunt, in quorum cadaveribus ferè semper inuenitur abscessus in hepate, cuius ætiologiam exhibemus in nostro ad Hip. lib. de vulner. capitis commentario.

VI. Hæc fanè, quæ tribus capitibus improvisæ mortis signa perstringimus, cæterorum indiciorum, etiam illorum, quæ ex animo veniunt, exemplar esse possunt, ac documentum, rati oportere Medicum ita prudenter in hoc negotio se gerere, vt, si non semper verè diuinet, saltem non sæpè fallat. *Certitudinem nanque exactam in Medico*, vt ait (a) Hipp., *rarè videre contingit*. Vndè laudauerim, vt quis potiùs à prædicendo se abstineat, quàm imperitiam suam palàm ostendat.

Turpe siquidem est illum, quem
 improvise moriturum pro-
 nunciauimus, vel eua-
 sisse, vel lento
 morbo deces-
 sisse:

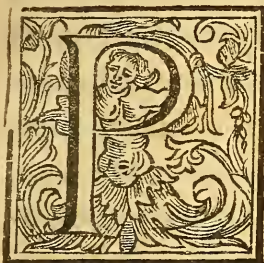
*Medici prudentia
 in ferenda prognosi*

a De vet. med.
 n. 16.

Agi-

*Agitur in genere de methodo præ-
servandi a subitaneis
Mortibus.*

C A P U T XXI.

OST signa proximum cen-
semus de præservativa me-
thodo subitanæ mortis ver-
ba facere. Etenim, vt ho-
mo gravius, ac frequentius
brutis animalibus ægrotat,
atque idcirco, pluribus inventis, excogitatis-
que pharmacis, huic infortunio medetur; ita,
cum crebrius quoque improvisæ neci, ex in-
ternis causis ortæ, sit obnoxius, rationi
consonum est, vt subitaneum diem, aut pe-
nitens declinare, aut saltèm pro viribus studeat
retardare.

II. Scio apud ethnicos antiquissimum
fuisse problema, quodnam genus mortis, lentæ
ne, an verò subitæ hominibus fuerit exop-
tandum? ac proindè ^(a) Iul. Cæsarem pridie
antè mortem, cum apud Marcum Lepidum
cœnaret, hoc moto sermone, omnes antiver-
tisse exclamantem, *inopinatum*. Sed o fallacia
hominum desideria! o votum inane, & puni-
tum! Ipse siquidem Cæsar proprio didicit ex-
peri-

^a Apud Plut. in
Cæsare.

*Inopinata Mors a
probo, & pruden-
ti viro haud exo-
ptanda.*

^a Ex Gracian. in
eius vita lib. 4.
cap. vlt.

perimento , omnium pessimam esse necem inopinatam , quippè quæ nequè ipsi cum indolentiâ contigit , vt fortè putabat , nequè sinè contumelia . Nos verò , quorum mentibus in tanta causarum obscuritate Deus Opt. Max. altum , æternumque fidei lumen immisit , illam multò magis mortem , tum optimam opinari , tum salutarem optare debemus , in qua (vt insignis pietate , ac iudicio Vir Cardinalis Commendonus ^(a) ex D. Augustini Sententia , dicere solebat) animum sensibus integrum morti componere , & Deum nobis per Christianæ disciplinæ sacra , piaculæque possumus propitiare .

III. Quid ? quòd si de solis humanis foret consulendum , nobis certè nunquam subitum , atque inconsideratum e vita discessum concupiscere oporteret . Quis nanquè adeò ferox inter commercia hominum adoleuit , qui acerbè , penitusquè , & suos , & sua oderit , vt antè mortem testamenta conscribere , mutare , obsignare , dicere aliquid , aut reddere , si cui debet , ad patriæ , ad affinium , ad sui denique tranquillitatem pertinacitè nolit ? Qui liberis consilia , amicis , vt fecit Socrates , dare oscula negligat ? Timeamus itaque , quantum humana , quantum sunt æterna æstima-
manda , timeamus inquam inopinatam subitamque mortem , Deumque propter-
reà vniversalis Ecclesiæ vocibus enixè præ-
cemur ,

cemur, vt nos ab eadem pro immensa sua benignitate tueatur.

IV. At nostri suscepti memores instituti, partem esse putamus, diligentèr expendere, quâ methodo a causis huiusmodi interitus solertèr declinemus.

V. Enim verò daturi methodum præseruandis improuisis mortibus, quæ ab internis causis dependent, initio admonemus, hanc normam per Medicos vnicè deriuandam esse ab hygiene, & therapeia illarum affectionum, quæ in aliquem ex subitaneis morbis possunt transire, vndè ægri repentè decedant: propterea quicumque studiosè legerit capita superiora de signis, certè non obscurum tenebit principium, a quo huiusmodi præcautionis discrimina desumenda veniunt. At, quoniam innumeræ, vt exposuimus, existunt nostrorum corporum affectiones, quæ subitam mortem inferre valent, idcirco sapiens, oportet, expertusque sit Medicus, vt consilium, vnicuique congruum, adhibeat. Sed cum adhuc nonnulla in genere demonstrari possint, ea nunc summatim exponere non omittemus.

VI. Corpora, improuisis hisce casibus subiecta, vel sunt aspectu sana, vel euidenter ægra. Ab hac verò vniuersalissima diuisione mihi petenda videtur præcipua partitio methodi præseruatiuæ. Et quidè, vt de

*Corpora impro-
uiso fato subiecta
nunc tanquam sa-
na; nunc velut æ-
gra consideranda:*

utroque membro diuisionis absque vlla confusione differamus. Sit.

Qua methodo preseruanda sunt corpora aspectu sana.

C A P U T XXII.

Corpora aspectu sana tripliciter expenduntur.

Corpora, quæ tanquàm sana nostros incurrunt in oculos, & summa nihilominus cautione egent, ne inopinatò diem suum obeant, tripliciter considerari possunt; primò cum nimia plethora, seu cum athletico habitu; secundò cum nimia obesitate, & corpulentia; tertio cum nimia animi imbecillitate.

II. Primò corpora athletica, cum ad summum bonitatis deuenerint, iuxta ^(a) Hippocr. effatum, statim soluenda sunt, celeri adhibitâ phlebotomiâ, diætâ, vini abstinentiâ, atque corporis exercitatione. Etenim athletæ (vt Plinius aiebat de Luna, quæ orbe pleno repentè per eclipsem est nulla) propter nimiam partium foris, intusque canales plenitudinem, repentinâ interdùm morte eclipsantur; ac proindè solâ iuuantur diminutione

a p. aphor. 3.

Athletica quomodo preseruentur.

ne

ne quantitatis sanguinis , ac subtractione molis , qualitatisque alimentorum , & potuum , vt hâc ratione , si quid reliquum extremis vasis hæret impactum , motu corporis dissoluatur , remisceatur , atquè , in gyrum actum , maiori deniquè parte transpiret . Nequè porro apud istos exercitatio procuranda est , priùs quàm vasa depleta sint , & diminutum alimentum , ne illud idem , quod in præcautionis auxilium inducitur , improuisam mortem disrptione vasorum acceleret .

His quando imperanda exercitatio.

III. Sed omnis certè prophylaxis hisce in corporibus inutilis euadet , nisi altior quædam plethoræ radix optimè cognoscatur , & parumper debilitetur . Hæc autem illa est , quâ sani homines tantoperè gaudent , stomachi nimirum validitas ; vndè non leuis apud eosdem peccandi in ratione victus fiducia , atquè incitatio proficiscitur . Ij enim cibos non modò nimios , sed absque vllò delectu ingerunt , citòque in chylum conuersos intrà sanguifera transducunt , Sed , cum non æquali proportionem transpirent , necesse est , vt illorum vasa impleantur , diffilitura plethoræ , cum plus æquo distracta fuerint . Sciant igitur qui bono , validoque sunt stomacho , præsertim si , extrà adolescentiam positi , studijs incumbant , hostem intrà se gerere , qui , nisi accuratè cauerint , improuisæ morti causam aliquando præbebit . Etenim

Stomachus validus morbosæ plethoræ fomes.

Ab exercitio, & etate cibi indigentia definienda.

Quanam partes, & cur minus perspirent in sessilem vitam ducentibus.

a In sua statica sect. 3. aph. 35. Saluberrimū Sanctorij præceptum.

Debiliores stomacho cur plerunque longævi.

b In eius vita a semetipso descripta.

ij, quoties se motibus non exercent (hoc autem diligentèr notandum) modico egent cibo, tanto scilicèt, quanto duntaxat opus est ad reparanda fluidorum dispendia, quæ non multa impenduntur in illorum transpiratu solidorum, quæ motui aeris, sanguinis, & liquidi neruorum tantummodò inferuiunt: minimum enim est, quod à penè quiescentibus istorum artuum musculis, & succutaneo organo insensibilitèr perspirat.

IV. Nequè verò in alimentorum, potuumque genere vlla vnquàm securior, pro tuenda valetudine, inueniri potest via, quàm quæ indicatur à ^(a) Sanctorio, & sequenti aphorismo perstringitur -- *Ille cibi quantitas est saluberrima, dum a cibo corpus suis negocijs eadem agilitate vacat, ac si esset ieiunium* -- Hoc autem consilium opportunum est non pro solis plethoricis, sed pro alio quouis habitu, qui sanus, atque incolumis seruari cupiat. Falsò propterea homines de natura sua vulgò queruntur, quòd ventriculi languore, atque imbecillitate afficiantur. Ijs enim ipsemet morbus tùm peccandi, tùm se se interficiendi facultatem adimit; cum, si semel horum quis cibo, siue prauo, siue copiosiori, vsus fuerit, statim erroris admoneatur. Hinc stomacho debiliores plerunque euadunt longæui. Ut præ cæteris insigne, ac vulgatum habemus exemplum in celeberrimo ^(b) Ludou.

Cor-

Cornaro , qui folius adminiculo sobrietatis prosperâ valetudine vixit vltra sæculum. Verùm longiùs fortasse progredimur , fallente nos cupiditate plethoricos habitus præferuandi.

V. Deindè, obesa nimium, & pinguia corpora a repentino mortis periculo tuentur primò ea omnia, quæ tollunt plenitudinem lymphatico-pinguem viscerum, vasorum, & carniùm; cuiusmodi sunt epicraticæ purgationes cum pillul: tartar:, aloeticis, de ammoniaco, & similibus; secundò, quæ benignè dissoluunt residuam mucosam, viscidulamque fluidorum partem, eamque potissimum per vrinam deriuant; nimirum terebenthinata, oximel: scill:, acidulæ etiàm aluminosæ; dummodò tamen homo ætate sit vigenti, ac iuuenili, quem in sensum accipiens est (a) Timæus, cum in obeso nimium corpore huiusmodi aquam proficuum obseruauit; tertio parca victus ratio, quæ partem detrahat ciborum præsertim humidorum, eisque substituât mediocriter exiccantia, atq; aromatica; quartò ea, quæ ab ipsis carnibus perpetuò demulcent ichores viscidulos, vt frictions, & foniculi; tandem accurata, & nunquam intermissa corporis exercitatio, per quam fibræ musculares supra vasa, & supra glandulas validè nitentes, humores vrigent, comminuunt, volatilizant, aptosque reddunt ad diuresim, ac diaphoresim, quæ
qui-

Epicratica purgatio quam plenitudinem adimat.

Plura Obesis proficua remedia.

a cas. med. lib.
6. cas. 3.

quidem sunt viæ , per quas sanis in corporibus ea recrementa secedunt , quibus collectis, præcoces morbi , mortesque sæpè accersuntur .

*Timidi quomodo
præcauendi.*

VI. Denique illi homines , qui quantumvis corpore sani videantur , animo tamèn ægrotant, cuiusmodi sunt extra modum timidi , ac pusillanimes , saluberrimum præcautionis consilium inuenient , si ipsi se , & alij illos tueantur a subitis , atque improuisis gaudij , aut timoris occasionibus . Etenim cum huiusmodi corpora sortita sint cerebri , & præcordiorum fibras cum tono minimè resistenti , seù maximè languido , idcirco prudenter fugere debent ea omnia pathemata , quæ improuisam , validamque in cerebro excitant ideam lætitiæ , vel timoris , propter quam alterantur diametri vasorum , perturbatur motus sanguinis , nec non rithmus vndarum fluidi animalis per neruos , præsertim in præcordia ; ac proindè subuertitur motus cordis , & totius sanguinis non sine euidenti discrimine integræ dissolutionis ipsius vitæ , quæ cum perenni , ac regulari motu istorum præcipuè fluidorum per corpus circumagitur .

De methodo præseruandi a subitaneo interitu corpora valetudinaria.

C A P U T XXIII.

NON arbitror in id mihi studium incumbendum, vt sub isto capite exponam singulas præseruandi rationes, petitas ab omnibus singillatim, morbis, qui ægros in subitas

neces possunt adducere; immensam enim ac penè infinitam rem imprudens tentarem: cum quilibet Medicus ex particulari vniuscuiusque morbi pathologia, ac therapeia (vt cap. XXI. inuimus) methodum, ac remedia præseruatiua ex se ipso copiosè ducere valeat. Quæ enim factum iam morbum tollunt, plerunque antefacta prohibent. Dicemus itaq; breuiter, ac veluti per genera, vt, signatis quibusdam quasi sedibus, Practicorum memoriam iuuemus.

II. Et quidè, vt hîc etiàm loci congruum ordinem sequamur, considerabimus ex huiusmodi valetudinarijs corporibus alia, interiùs, alia exteriùs ægrotare, iuxtà quam diuisionem prophylacticas medelas apertiùs inueniemus.

III. Inchoantes verò ab internis morbis, quantum isti varijs modis inuicè permisceantur;

Ex valetudinarijs alij interiùs, alij exteriùs ægrotant.

tur; immò rarò malum vllum sine complicac-
tione prorogetur; attamen quò clariùs, ac
firmiùs medelarum notiones Curantium ani-
mis hæreant, operæ pretium censemus in re
præsenti generales tum ipsarum ægritudinum,
cùm remediorum ideas omninò distinctas tra-
dere, quas Medicus pro sua deindè prudentia
in particularibus casibus facilè componet.

*Triplex affectio-
num genus valetu-
dinarios ad subiti-
um interitum dis-
ponit.*

IV. Præternaturales affectiones partium
maioris vsus, quæ homines valetudinarios de-
tinent, tandemque repentè possunt occidere,
ad tria præsertim genera reducuntur; primò
ad lentas corrosiones; secundò ad pertinaces
conuulsiones; tertio ad congestiones. De
singulis seorsùm agemus, etiamsi corrosio
spasmm, spasmus congestionem, & e con-
trario, vel perturbato ordine, singulæ sin-
gulas inducant.

*Primum est in-
ternorum sangui-
ferorum lenta cor-
rosio.*

V. Lenta corrosio internorum sanguife-
rorum, siuè aneurysma sit, siuè varix, vt-
potè frequens causa inopinatæ mortis, meri-
tò omnium prima se nobis offert perpenden-
da: vtra enim sit, cum alicubi integrum
tollit membranarum repagulum, illicò transf-
uersam, deterrimamque sanguini viam intrà
cavitates aperit, morteque perimit impro-
uisâ.

VI. At verò, vt plura simul comple-
ctamur, illud, præ omnibus, hisce in casibus
valere censemus, quod proponit (a) Hipp.

a Lib. I. de morb.
n. 10.

in pectoris , ac pulmonum varicibus , quarum sub nomine aneurysmata comprehendere videtur ; inquit sanè . *His confert , si circa exordia curandos susceperis , ut manuum vena relaxentur , & victus ratione utatur , ex qua siccissimus , & maximè exanguis euadat .* Neque certè diuturna praxis vllam tutiorem præferuandi methodum nos edocuit , quàm si huiusmodi ægri , post parcas inter initia phlebotomias , in viuendo sint continentes , abstinentesque . Plures idcirco nouimus religiosos Viros , qui præcordiorum aneurysmatibus correpti (^a) vt superiùs obscurè indicauimus) propter accuratum vitæ regimen ad vltimum vsque senium peruenerunt , ac non nisi ex lenta tabe , vel hydrope paulatim decesserunt . Contra verò quotquot istiusmodi mali genere diuexati , genio , & gulæ indulserunt , vel immoderatis motibus corpus exercuerunt , omnes repentina morte ad sepulcrum festinasse recordamur .

VII. Nostris porrò experimentis ratio non dubia suffragatur . Etenim is , qui varietate vtitur , ac multitudine ciborum , potuumque , necesse est , vt multum indè sanguinem , varijs etiàm acredine pollentibus particulis refertum , ingerat . Is paritèr , qui vehementibus tam aeris , quàm exercitiorum motibus sese obijcit (quoniam solida contra fluida , & vicissim fluida contra soli-

Varices pro aneurysmatibus accipit Hipp.

Horum prophylaxis ex eodem .

Authoris exemplum .

a Cap. 19. n. 4. Sobrietas , & moderatum exercitium iisdem prodest .

Experimenta ratione comprobantur .

da maiori nisu impellit, & vrget) necessariò inceptam iam vasorum corrosionem; ac distractio-
nem promptiùs auget, ac perrumpit, quàm qui
rectâ vtitur, ac moderatissimâ ratione sex rerum
nonnaturalium, & præfertim diætâ, quam tan-
to perè laudat ^(a) Hipp. in vlceribus. Euidens san-
nè, si ab animantibus etiam discedamus,
exemplum præbent flumina, quæ, licèt ri-
pam pluribus locis perruptam habeant, ta-
mèn extra illam non diffluunt, neque in vi-
cinos campos euagantur, nisi cum noua,
magnaque accedat recentium aquarum copia,
vel aduersus ventus profluentibus vndis ve-
hementissimè obsistat, ac renitatur.

*Quomodò lymphati-
ca in præcordijs
vel cerebro debilitata,
ne breui disrumpantur, præca-
uenda.*

VIII. Quod de solis sanguineis vasis huc-
vsque protulimus, ad lymphaticorum quo-
què texturam debilitatam referri posse non
dubitamus. Etenim, si huiusmodi lymphati-
corum vitium, in præcordijs, vel cerebro
existens, teneat hominem, qui modicum cibum,
& parciorem potum vnà cum benignis vulne-
rarijs vsurpet, is plerunque confenescit, ac len-
tè quoque cum ipsa vasorum ægritudine com-
moritur. Contra verò, si homo iste helluo fue-
rit, & bibax, magnâ ocysimâque subortâ feri
intrà ventres effusione, alijs etiàm concurren-
tibus causis, interdùm occidit inopinatò.

IX. Pauca nunc addenda putamus de
vulnerarijs decoctionibus, quæ, cum satis
superque apud Medicos innotescant, longo fer-

fermone non indigent . Dicemus duntaxat , illas , si temperatæ , nec admodum resinofæ fuerint , acre , quod in fluidis dominatur , facilè absumere , talemque sanguini crasim conciliare posse , per quam fibræ discissæ , aut planè coalescunt , aut saltèm ab vltiori plerunque vindicantur erosione . Quinimò quoties impendit periculum effluxuri e vasis magnâ copiâ sanguinis , ad fauciatorum , vt aiunt , anchoram erit confugiendum , scilicet ad opium vstum , ad fungum melitensem , ad medicamenta ex vitriolo præparata , aliaque huius generis , quæ , & sanguinis impetum , & vasorum laxitatem coercendo , futuram ex nimia hæmorrhagia improuisam mortem saltèm suspendunt .

X. Rationem deindè præseruandi a subita nece illos homines , qui pertinacibus conuulsionibus detinentur , (quam secundo loco tradendam posuimus) nemo proximè attingere , multò minùs complecti poterit , nisi priùs loca , & causas conuulsionum accuratè distinguat . Etenim , si spasmodicæ passiones fuerint in stomacho , hypochondrijs , vel vtero , pendeantque a succis adsubtile , & sulphureum acre exaltatis , eo in casu conducunt aquea , subacida , emplastica , balnea , duciæ , serum , & lac . Quinimò ad antidota etiam recurrendum erit , vbi venenorum sit metus ; quemadmodum , si dolores vrgeant , ad moderata quoquè narcotica , sulphur vitrioli , ens veneris , aut bezoar-

Ex vulnerarijs decoctionibus quales ad vsum reuocanda .

Ratio præseruandi in spasms a materia subtili productis .

Ex materia viscida aliter tractandi.

ticum iouiale. Si verò viscidulum sit fermentum, sed absque suppuratione, tunc oleosa cum fluidis, martialia, amara myrrhata, & præsertim rhabarbarum, & cortex peruuianus, cum specificis anthystericis, & antispasmodicis, mirè conferunt; eoque magis si vermes in discriminis causam venire cognoscantur; quo in casu etiam ad mercurialia tutò deueniemus.

In pectoris conuulsionibus pars affecta diligèter perquirenda.

XI. Si conuulsiones obseruentur in pectore, videndum, vtrum in pulmonibus, an etiam in corde, & magnis vasis; & tunc maximè ad causas respicere oportebit, & potissimùm cognoscere, vtrum de sepulto tuberculo, vel aneurysmate sit dubitandum, ad quorum malorum discrimina prophylaxis quoque erit dirigenda. Porro; si solitarius fuerit, aut cum simplici lymphæ congestione thoracis spasmus, tunc vsurpanda erunt, iudicio Curantis, oleosa, sulphurata, terebinthinata, succinata, camphorata, emulsiones, aliaque multi generis aquea, & diluta. Si, præter spasmodicas contractiones, dolores, & febres vrgeant, laudantur iuxtà doloris gradum, ægrique vires, etiam phlebotomiæ, & mitissima paregorica, de quibus prudens, ac sciens Medicus opportunè decernet.

His phlebotomia quando conueniat.

Cardiaca præscribendi ratio.

XII. In reliquis, vbi malum hæret præcordijs, & erosionis metus longissimè fuerit, identidèm sunt præscribenda cardiaca
atque

atque etiam, si opus fuerit, quæ ex stibio, vipera, mumia, & myrrha constantur.

XIII. Deindè si conuulsiones existant epilepticæ, vel ad epilepticam indolem tendentes, perpendendum erit, num affectio sympathica sit, ex infernorum scilicet viscerum, totiusque corporis consensu, an idiopathica ex peculiari cerebri passione. Etenim iuxtà hanc diuisionem præseruatorias curationes inter se admodum diuersas instituemus. Siquidem, si fuerit vitio stomachi, & succorum intestinalium, omni alio pharmaco melior est vomitio, & aluideiectio, per epicrasim instituta. Hinc passim Romæ occurrunt multi, qui, licet scotomijs, alijsque capitis affectionibus, fortes apoplexias, subitasque neces minitantibus, iamdiù tentati fuerint, senes adhuc decrepiti, ope Pill. de Succin. Craton., de spuma chalybis, vel alterius benigni soluentis, identidem intrà annum repetitorum, seruantur incolumes.

Sympathica epilepsia vomitus et epicratica purgatio proficua.

Hæc Romæ præsertim ab apoplexia præseruat.

XIV. Si verò huiusmodi affectiones a recurrente vasorum sanguineorum plenitudine, aut suppressis hæmorrhagijs dependeant, tunc phlebotomiæ interdum instituendæ, ac fonticuli etiàm admouendi erunt.

Phlebotomia quædam celebranda.

XV. Quòd si tandem eadem mala, ob inductam in cerebro labem, idiopathica etiàm euaserint, nullo certius remedio extra limites inferendæ subitæ mortis contineri possunt, quàm

In epilepsia idiopathica abstinere a uino magnum remedium.

quàm, si æger abstemius spontè factus, specifica antepileptica, ac laudabile vitæ regimen perpetuò adhibuerit. Nec meditata solum, sed diù etiam experta in præsens referimus; quibus sanè obseruationibus ipsius quoque ^(a) Hippocratis consilium accedit; is enim agens de infomnijs, comitiales morbum, aut insaniam significantibus, monet, vt *ægricibus paucis utantur; ita namque integram valetudinem sibi tota vita comparabunt.*

a Lib. de infomni:
n. vlt.

In congestionibus
curandis Medicus
sit prudens.

XVI. Denique circa congestiones nonnulla breuiter differemus; eæ nanque, cum nimio, varioque inter se discriminentur interuallo, Medentium ingenia, vsu firmata, ad capiendum consilium in arena duntaxat mouere possunt. Prudens itaque Medicus in horum morborum curatione ita se exerceat iuxta ^(b) Hippocratis oraculum, *vt proficit, aut non noceat.*

b 1. epid. sect. 2.

XVII. Cum verò congestiones modò imò in ventre, modò medio, modò in capite fieri contingat; nunc ab humoribus lentis, & crassis, nunc a salinis, & acribus, nunc demùm a mixtis, & sulphureis, siuè cum suppuratione, siuè sine ea; equidèm arbitror summo Curantium iudicio, atque experimento opus esse, vt hisce in casibus recta præseruandi ratio instituat. Illud solummodò in genere admonemus, scilicèt vbi viscidum, ac salinum phlegma in aliquo ventre peccauerit,

Iuxta congesta
materiei indolem
prophylaxis diri
genda.

con-

conducere rhabarbarata , aloetica , chalybeata , stibiata , potum Thè , vel Coffè , therebinthinata , aliaque gummosa , tenacitatem soluentia : vbi salinum , & acre , iuuare aquea , succos herbarum epicerausticarum , diluta , lactiginosa , oleosa , & alcalica , partim fixa , vt stibium diaph. , partim benignè volatilia ; vbi tandèm vitium est in sulphureis , mixtisque principijs , mixta remedia vtilia fore , præsertim si de occulta dubitetur suppuratione , quo in casu , post phlebotomiam , initio morbi , si res postulat , institutam , ea vsurpanda , quæ pus , ac fanem dulcificare , quæ sphacelum arcere , quæ demùm , rupto abscessu , vlcus abstergere , & consolidare valent . Eligat itaque peritus Medicus ex omnibus optima , & vnicuique adhibeat in re tunc præsentia , quæ magis congruunt , illius apud

(a) Celsum consilij perpetuò memor , nempè

-- nulla re magis laborantem iuuari , quàm tempestiua abstinentia , semper querentes non quid Medico liceat , sed quid ægro salutare sit , cui vehementer nocet , quoties in eius , quod assumitur , vel tempore , vel modo , vel genere peccatur .

a Lib. 2. cap. 17.

Opportunum Celsi consilium .

XVIII. Sed , stante eâ diuisione , quam circa initia huius capitis posuimus , superest , vt agamus etiàm de methodo prophylacticâ dirigendâ ad homines externis morbis valetudinarios . Cum verò certum sit apud ista corpora idcirco fartam , tectamque interno-

rum

Externi morbi diu-
turni valetudina-
rijs potissimum vti-
les, & cur .

rum viscerum texturam seruari, quia prauis humores ad artus cum podagra, aut quouis tumore, vel ad superficiem corporis cum vlcere, fistulâ, scabie, vel alio morbo decumbunt; profectò vniuersa ratio præseruationis a subitis malis, subitas necesse inferre valentibus, versari videtur circa auxilia, quæ primò seruare possunt firmum, validumque fibrosum rete internorum viscerum, & vasorum, vnàque simul congruam fluxilitatem; dulcedinem, & crasim liquidis conciliare; vndè quidquid intùs redundat incongruum, atque impermiscibile, excitato confestim stimulo, foràs vtilitèr propellatur, ac veluti despuametur; deindè, quæ simul tollere valent in affectis externis locis ea impedimenta, quæ aliquando obijci possunt ipsis salutaribus fluidorum propulsionibus, remoris, ac secretionibus.

Quomodo tractandi ne subito perimant.

Methodus generalis præseruatiua.

XIX. In genere itaque iuuabunt alimenta optimi succi, iura interdum viperata, ferum cum infusione rad. chinæ, & alia eiusmodi, quæ robur solidis partibus, benignamque volatilitatem, ac fluxilitatem humoribus tribuunt; simulque ea omnia, quæ partes externas ita tuentur, ac disponunt, vt nullo callo, nullo lãue, etsi minimâ, constipatione laborent, perquam internis nisibus renitantur. Nunc ad Artis Magistros, non ad solos Candidatos scribimus; eà proptèr non pudet breuia tantum

me-

medendi mōstrare compendia : Illud tamen docuisse nunquam satis contenti erimus, frustra nempè præseruandi rationes a subito interitu illum foris quærere ex medicaminibus, qui domi spreuerit diætam. Cætera Medicinæ præsidia interdum fallunt, vnum nullo vnquam tempore fefellisse comperimus, rectum scilicet vitæ regimen, ac tranquillum, infractumque in benè, vel malè valentibus animum : ijs enim duobus veluti axibus vniuersus ferè præseruationis orbis a subitanea morte circumagitur. Nequè profectò hâc super re decipi nos patitur Diuinum illud monitum apud ^(a) Marcum, vbi Christus Discipulos admonet, vt sobriè viuant, & a graibus temperent Mundi curis, ne subitis mortibus causas exhibeant -- *Attendite vobis, ne fortè grauentur corda vestra in crapula, & ebrietate, & curis huius vite, & superueniat in vos repentina illa dies : tanquam laqueus enim superueniet in omnes, qui sedent super faciem omnis terra.* Sileat igitur Medicus, vbi Deus ipse loquitur ; & quidem sine parabolis certiores prophylaxis rationes nos edocet, quas certè annuâ calamitate docti, vt mox videbimus, viuâ deinceps memoriâ retinere debemus.

Diætæ cæteris remedijs præstantior.

a cap. 21.

Recto viuendi regimini animorum tranquillitas iungenda, ex diuino etiam Oraculo.

Finis Primi Libri.

O

De

DE SVBITANEIS
MORTIBVS

In particulari

LIBER SECVNDVS.

DE SVBITANEIS MORTIBVS

ILLARVMQVE CAVSIS

Quæ decursu annorum
1705. & 1706.

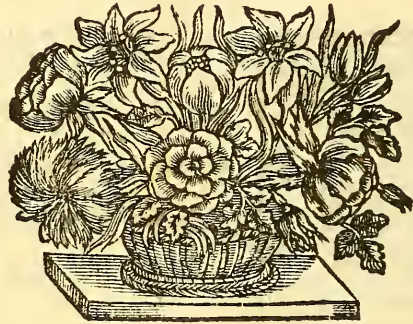
ROMÆ CONTIGERVNT.

LIBER SECVNDVS.

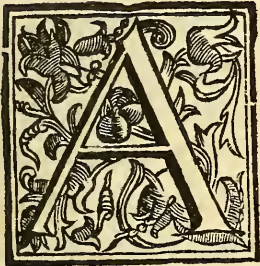
Quoniam Libro præcedenti quaesitum est in genere quid subitanea mors? quales sint eius causæ? quæ etiam signa, quæque ad illam auertendam remedia, ut vires nostræ tulerunt, ostendimus. Iam hinc superest, ut secundo Libro agamus in particulari de ijs subitaneis interitibus, qui Roma per hæc tempora crudeliter desæuierunt; daturi etiam exemplarum subitarum ægritudinum, quæ va-

gabantur , tum nonnullorum , qui eisdem correpti vel euaserint , vel decesserint . Admonentes interea , ut ad memoriam reuocentur ea , quæ in limine prioris Libri Benigno Lectori proposuimus circa rationem , propter quam de Subitaneis Mortibus scribere decreuimus .

Quæritur , an causa repentinæ mortis , quæ Romæ per hæc tempora grassata sunt , fuerit uniuersalis , & simplex , an verò particularis , & mixta .

C A P U T I .

Cturi nunc de mortibus , quibus hoc anno tot Romani Ciues , atque Incolæ repente sublati sunt ; inuestigabimus primo loco , communis ne , an particularis earundem causa latuerit in singulis .

II Nos minimè fugit , libitinam certis annis , annorumue tempestatibus , non modò in hominibus , ex pestilenti aeris constitutione proficiscentem , sed vel in brutis animalibus , pecudibus nempe , capris , aliisque ex certa aeris labe , vel aquarum , & pascuorum defectu , vitioque natam , improuisò debaccari . Vndè aureis versibus cecinit (a) Fracastorius noster .

Mors repentina quandoque grassatur in homines & bruta ex causis uniuersalibus .

a In siphil .

Inter

*Interdum pœnas animalia sola dedere ,
 Aut multa , aut certa ex ipsis : memini ipse
 malignam
 Luxuriam vidisse anni , multoque madentem
 Autumnum , perflatum austro , quo protinùs
 omne
 Caprigenū pecus è cunctis animantibus unum
 Corruit :*

*Repentina mortis
 Romæ nunc gras-
 santis causa non
 fuit vniuersalis ;
 sed cuicumq; mo-
 rienti particula-
 ris , et propria .*

a I. de diæt. n. 3.

*Huius discrimi-
 nis causa non fuit
 vsus tabaci .*

III. In nostra tamen hypothesi probabilius ducimus , causam improuifarum mortium non vnam omnibus absolutè communem , sed singulis morientibus maiori ex parte propriam extitisse . Quod sanè , tametsi præ me ratiocinando ex signis facilè fuerim affecutus ; tum verò mihi tandem placui , cum internum animi sensum externo ipsius rei testimonio , atque certâ experimentorum fide comprobatum intellexi . Ex sequentibus enim apparebit , peculiare , suasque præcipuas cuique causas , seù immaturæ dissolutionis , vt ita dicam , femina paulatim genita , denique confestim ad actum fuisse reuocata , iuxta illud ^(a) Hippocratis , *non enim repente morbi hominibus accidunt , sed , paulatim collecti , acceruatim apparent .*

IV. Quid enim tabacum incusabimus ; cum nonnulli , quorum nares nunquam puluis iste inquinauerat , ex tempore viderint

occafum ? Quid veneficas ex terræ motibus exhalationes ; cum ij præcipuè a fubitaneis tum morbis , tum mortibus fe feliciter vindicauerint , qui diruta ex foli conuulfionibus loca potiffimùm incoluerunt ? Quid cuculatæ abufum ; cum qui a triginta iam annis nunquam non femel , sæpè bis in die (quos inter Cl. D.Placentius Med.Vrbis Senior , & octogenario maior, vt & ipfe ego , cæterà cauti, numeramur) hoc potu vfi funt , nullo, vel minimo per hæc tempora fymptomate laborauerint . Contra inter eos , qui nunquam illam deguftarunt , multi fubitò interierunt ? Quid tandem ignotum aeris venenum culpabimus ; cum extispicia varias, notiffimasque caufas rerum naturam diligenter quærentibus apertiffimè detexerint ?

Non exhalationes ex terramotibus .

Non Cuculata .

Neque veneficis aeris .

V. Firmant verò fententiam de particulari in fingulis caufarum concursu præteriti etiam euentus illorum, quos vitam cum improuifa morte commutaffe nouimus , priusquam à SUMMO PONTIFICE imperatum nobis fuiffet , vt anatomico cultro fepulta veritas erueretur . Etenim nonnulli fublati fuerunt cum indicijs fubitò difrupti fanguiferi canalis , quem iam varix , aut aneurysmâ intrâ thoracem , vel abdomen debilitauerat . Multi per fortiffimam apoplexiam, ob interceptum, effufumque fanguinem intrâ cerebrum . Alii demum ex magno , ac pertinaci præcor-

Authoris experientia de caufa particulari in fingulis morientibus

diorum spafmo , aut paralyfi , vel ex obftrutione viarum cordis , magnorumque vaforum ; vndè , impeditâ fanguinis traiectione à corde tùm in pulmones , cùm in cerebrum , vitale illud , ac reciprocum iftorum vifcerum commercium ex tempore interciderit . Hoc verò perpetuò eft obferuatum , vltimum nempe diem repentè a nemine , quod fciam , vifum fuiffe , qui labe aliqua fluidorum , vifcerum , aut faltem canalium a multo tempore non laborauerit , quique fimul non fuerit ftationarius miles in castris bacchi , aut veneris . Quibus fit , vt ipfe crediderim , repentinos hofce casus non fanorum plerunque mortes , fed quandam veluti humanæ naturæ defpumptionem , feu malam crifim , extitiffe apud illos , qui iamdiù palàm , vel fecretò , infirmâ , atque ægrâ valetudine fuerunt : crifis enim apud theoreticos definitur , fubita mutatio in morbis ad salutem , vel ad mortem .

Nemo nifi valetudinarius, & intemperans repente perijt.

Subita mors in ijs ad malam crifim referenda.

Demonstratur, inaequalem aeris constitutionem fuisse etiam inter causas vagantium repentinarum mortium.

C A P V T II.

Licet dubitationi non sit locus, quin celeres interitus, Romæ hoc præsertim tempore contingentes, magnâ ex parte prædispositis vitio aliquo corporibus debeantur: negare tamen non ausim vniuersalem aliquem cœlestium, terrestriumque causarum concursum ad hunc producendum effectum conuenire potuisse, sine quo forsitan, nec adeò numerosa, nec adeò subita morientium clades contigisset. Hic autem concursus, vt mea fert opinio, acceptus potissimum referendus esse videtur præteritarum indoli tempestatum, quas nemo, vel lippus, non vidit excessu quodam intemperierum insidias ægris iam corporibus facilè parauisse. Præcessit enim æstas feruida, atque admodum sicca; deinceps Autumnus, austro plerunque comitante, pluuiosus; tandem hyems viguit inæqualiter borealis, & australis. Vndè nil mi-

Constitutiones aeris quomodo subitam mortem sollicitauerint.

rum , si tùm solida fuerint enervata, tùm fales acres , partesque sulphureæ a præferuida elapsi anni æstate (balsamico-oleosa , aquosaque , & dulcia sanguinis componentia plùs iustò dissipante) intrà Romanorum corpora prædominium acceperint ; indèque propter novos motus , & aculeos , periculum valetudinarijs struxerint improuisum . Nihil enim , tàm promptè subitanèam mortem solet inferre , quàm si momentum impetus , adauctum in fluidis , debilitatam alicubi resistantiam solidarum partium maioris vsus constanter vrgeat , superetque .

Impetus liquidus auctus intra solidum minus resistens sepe funestissimus .

II. Quæ autem , & quot sint mala , quæ nobis obueniunt ex austro , & aquilone , clarè , ac sapienter edixit ^(a) Hippocrates per hæc verba -- *Cerebrum ab austris quidèam solui , & humectari , & venas laxiores reddi . Ab Aquilonis verò flatibus , quod sanissimum est in cerebro , compingi , quod verò morbosissimum , ac humidissimum est , excerni , & forinsecus circumalluere .*

a De morb. sacr. n. 15.
Auster & Aquilo noxi ex Hipp.

III. Cum verò , experiamur fermentatiuas particulas , ex Africa per austrum aduectas , deteriores reddi exoticorum quorundam miscellâ principiorum , quæ ex romano solo passim eleuantur ; exinde facile est causam inuenire , cur multigeni , intrà prædisposita ciuium corpora collecti , erodentes humores , certo quodam tempore delitescere , sensim-

Roma Auster deterior .

simque vires, per aeris pabula captare poterint; ut denique, accedente nouissimâ quâcumque causâ, necem subito intulerint, inductâ post nouum, extraneumque motum, sanguinis plerunque coagulatione, quam ferositatum defluxio, atque exundatio consequitur, & de qua, coacti exemplo lactis, egregiè idem locutus est (a) Hippocrates, cum modum exponit, quo ea operantur, quæ ex cœlo nobis obueniunt, si ad ea, quæ in corpore genita sunt, corrigenda inepta fiant. Sales enim acres, ab autumnii pluuijs influorem nostris in corporibus euecti, nunc per aquilonares ventos perspirare impediuntur, nunc verò ab austro vterius fusi, transfuersim aguntur.

Sanguinis coagulationem ferositatum exundantia consequitur.

Hipp. de lacte coacto exemplum. a 4. De morb. n. 26.

IV. Interim, si cupis modum, quo aer extraneis, atque humanæ naturæ infensis particulis imbuitur, & quomodò interdum per ventos huc illucquè transferatur, plenè id habebis a (b) Franc. de la Boè Sylu.

bIn append. ad prax. tract. 10. n. 124. & seq.

Adducuntur quadam argumenta ad confirmandum non ex vniuersali solum causa tot hominum discrimina Roma contigisse, sed ob morbosas eorundem corporum dispositiones, ac potissimum intemperantiam.

C A P U T III.

*Nobiles, & temperati
repentinam mortem non subie-
runt.*

a Loc. sup. cit.

Contrarium accidit ubi ex causa vniuersali, testante Syluio.

Ria hinc obseruatione digna ulterius occurrunt, quæ veris, obscurisque detegendis subitaneorum interituum huius anni causis nouam lucem afferre possunt. Primum illud esse videtur, quod nemo fortè Nobilium, aut eorum, qui frugi vitâ vtuntur, vtcumque subitaneis morbis correptus, vitam subitò deseruerit: certissimo quidem argumento, non a solo aeris vitio vagantes Romæ morbos, mortesque ortum habuisse; cum affectus olim apud Leidenses epidemicus, quem tantâ sedulitate describit ^(a) Syluius, & cuius omnem causam ex aere, tunc plurimum a statu naturali recedente, deriuandam putat, priùs & grauiùs in opulentiores, ac deliciores; ferius, & quodammo-
dò

dò leuiùs in plebem sæuierit .

II. Et quanquàm hisce temporibus nonnulli ex diuitibus apoplexiâ tentati fuerint, adhibitâ tamen opportunâ medelâ, vel ipsi vtcumque conualuerunt, vel syderationes in paralyfes concesserunt. Scilicet quia illi, qui euchymis cibus nutriuntur, qui ab aeris inclementia se se tueri magis valent, quique tandèm, quoties morborum prodromis pulsantur, statim ad remedia confugiunt, vel certè cautiùs deinceps in viuendo se gerunt, talem vitiosorum fluidorum cumulum in se minimè congerunt, qui subitam necem afferre possit. Contra verò pauperes, quemadmodum facultate destituuntur deligendi cibum, & potum, cæteraque ad valetudinis tutelam necessaria, ita passim ad vulgaria, minùsque plerùnque salubria, sunt incontinentiores diuitibus; quinimò, quoties alicuius morbi præludijs tentari incipiunt, curationes, vel nullas suscipere, vel prorogare solent; idcirco in ijs tum solida, præcordia præsertim, ac cerebrum, sensim labefactantur, tum fluida ad morbos inferendos, ac prædictis in partibus manifestandos, magis exacuuntur.

III. Alterum deindè, quod accuratè paritèr, diligenterque considerandum venit, versatur circa sexum, in quem istarum decursu tempestatum mors furere visa est; hæc enim, vt contrà masculinum hostilitèr agere, ita se-

*Diuites vtcumq;
repentinis morbis
correpti præ pau-
peribus felicitiùs li-
berati sunt, et cur.*

*Lethalis hæc ta-
bes Mares potiùs
inuasit quàm fœ-
minas.*

sequiorem sexum ferè intactum relinquere confuevit ; vt vix paucas fœminas subitò mortuas ad hunc vsq; diem numerare potuerimus . Conditio sanè morbosæ constitutionis, per similibus alteri, quæ Iustiniani tempore obseruata fuit Constantinopolis , vbi popularis quidam morbus mares magis, quàm fœminas absumebat. An quia mulieres, catamenijs repurgatæ, morbificum apparatus ad irritatiuam, ac suffocatiuam plenitudinem colligere, vt plurimum prohibentur? An fatiùs quia fœminæ, etiàm plebeix, temperantiùs vitam plerunque ducentes, minùs prauorum succorum solent congerere?

Apud Sigonium de occident. imper. lib. 20.

Vnde hoc .

IV. At illud certè ex duabus hisce obseruationibus præcipuè constare videtur, continentiores in cibo, potu, ac venere a subitaneis mortibus se huc vsque opportunè vindicasse ; incautos verò, luxuriosos, vinososque improuisis facilè mortibus concidisse .

Non vnicum signorum genus improuisò morientibus præiuit .

V. Postremum sedulò animaduertendum illud sanè est, quod morbi, vndè subitæ mortes ortæ sunt, non semper iisdem signis, ac symptomatibus stipabantur . Etenim aliquibus, per aliquot ante mortem dies, efflorescentia ad cutem apparuit, quâ repulsâ fortissima superuenit apoplexia : vt contigit in primo casu illorum, quos post repentinam mortem dissecuimus . Nonnulli verò, diù ante necem, anhelitu, palpitatione, vertigine, atque animi deliquio sæpiùs correpti, morte

tan-

tandem occubuerunt, vt in V. casu obseruatum. Vidimus etiam non paucos, qui, præcurrente thoracis, totiusque corporis conuulsione, sublati fuerunt, quorum numero quartus casus accensendus. Nec defuerunt qui, ex affectione ferè scorbuticâ diù valetudinarij degentes, propter improuisam tandem choleram, subito conciderunt: quemadmodum accidit cuidam Sacerdoti Societ. Iesu. Denique, vt paucis concludamus, non eadem omnibus communia signa mortem præcesserunt, & comitata sunt: vt iure merito fateri possimus, libitinam ex peculiari vniuscuiusque corporis dispositione magnâ ex parte in Romanos grassatam fuisse. Contra verò fit, cum ex principio duntaxat vniuersali frequentes interitus in genus aliquot animalium debacchantur; tunc enim eadem semper indicia, actionumque læsiones, mortem præcurrunt. Hinc legitur apud ^(a) Sylu. anxietates, nauseam, ac vomitum suos in primis ægros inuasisse, & apud ^(b) Fracast., de caprigena clade canentem, signa futuræ mortis tussiculam semper præcessisse.

Si ab vniuersali causa, eadem continentia signa adsunt.

^a Loc. sup. cit. n. 4. et seq.

^b in Siphil.

VI. Accedit etiam, morbos, qui elapsis mensibus ad mortem iter fecerunt, nullâ contagione in affines, necessarios, aut in cadauerum sectores migrare obseruatos fuisse; indicio fanè non obscuro, nullum in ijs viguisse virus, per quod de vlllo epidemico,

Q

aut

aut pestilenti morbo fuerit metuendum.

VII. Nouum fanè non est per interualla, incertis reeditibus, hîc illîc subitaneas mortes ex sporadicis morbis in terris apparere. Etenim non solùm Venetijs, sed & Romæ, alijsque Italiae Ciuitatibus id contigit circa initium præteriti sæculi, vt narrat ^(a) Dom. Tirillus in tractatu, quem de hoc eodem argumento illâ occasione satis diligenter conscripsit. Pariter Romæ sub Alexandto VII. cadauera quamplurima repentè mortuorum adaperata fuerunt a Ioh: Trullio Chirurgo Pontificio, qui, ferè in omnibus, vasorum vel intrâ pectus, vel intrâ cranium rupturas, comperijt. Nouimus etiam ante multos annos in Hetru-ria crebrò homines ex tempore mortuos, quorum causæ modò in cerebro, modò in thorace deprehendebantur, de quorum fanè casibus locutum fuisse arbitramur doctissimum Carolum ^(b) Fracassati. Vt proinde feridè quidem de ipsa morte cogitare, sed mirari minimè debeamus, eandem non rarò clanculum, ac festinanter ad nos venire.

Plures Italiae Vrbes hac peste aliàs correptæ.

^a De caus. sub. mort. cap. I.

^b In dissert. epist. de cereb.

*Numerus morientium in Vrbe forsitan
hoc tempore minor extitit, licet
maior visus sit, ex quo con-
sueti, & exitiales Ro-
mæ morbi nequa-
quàm vaga-
ti sunt.*

C A P U T IV.

IN admirationem certè nul-
lam peritiores Medici hoc
anno duci deberent ex pau-
lò frequentiori subitò mo-
rientium numero in Vrbe, si
aduerterint decursu superio-

*Grassantibus re-
pentinis mortibus
cæteri morbi, et
mortes Romæ mi-
nùs frequentes.*

rum tempestatum, æstatis nempè, autumnii,
atque hyemis, in quibus crebrò repentini ho-
minum interitus contigerunt, morbos Romæ
consuetos, malignas nimirum febres, pecto-
ris inflammationes, aut prauas dysenterias,
ex quibus multi solent decedere, rarissimè
inualuisse; ita vt in hanc nostram temporis
constitutionem illud aptè quadrare videatur,
quod (a) Hippocrates ætate sua obseruauit
-- Resoluciones, nimirum, cæpisse ex syderatione,
& quidem multos ex ipsis subitò mortuos fuisse,

a 1. epid. con-
stit. 3.

Q 2

cum

*cum morbus esset satis popularis . Ceterà incolu-
mes debebant . Vndè, si subitanæ huius anni
mortes , quæ ferè solæ contigerunt , confe-
rantur cum vulgaribus mortibus singulorum
ex superioribus annis, credimus, hosce interit-
tus longè minores inuentum iri . Quid igitur
erit causæ , cur nunc miremur , ploremusque,
(animarum excepto periculo) fortè non
adeò magnum numerum acutissimorum mor-
borum, repentè interimentium , cum plures
mortes ex alijs , ac potissimùm acutis ægri-
tudinibus, elapsis annis , impauidi siccisque
oculis spectauerimus ? Ille siquidè praou-
rum humorum apparatus , qui aliàs ex æsta-
te pluuiæ , ac prauitate fructuum nostris in
corporibus paulatim colligi , & vi cuiusdam
fermentationis , ac penè putrescentis liqui-
di , ægros longiori viâ de medio tollere con-
suevit ; hoc anno in se ipso magis existens,
vt ^(a) Hip. dicto vtat, promptior ad motum ,
& potentior hîc ad solida irritandum, scinden-
dumque, illic verò ad fluida coagulandum, aut
dissoluendum, redditus fuit, proindèque adeò
præcipientes mortes valuit inducere . Exinde ani-
mos ad spem ereximus, transacto verno æquino-
ctio currentis anni 1706., per nouam aeris, ac ter-
raquei orbis reformationem, perq; ventorum
permutationem, morbosum istum particularum
concursum, & commixtionem variatum iri: vn-
dè lethalis , ac mortifera constitutio, de sua*

Ratio adducitur.

a De vet. Med.

remitteret sæuitie , Deoque omnium bono-
rum largitori debitas laudes sospites , hilares-
que redderemus . Quod sanè præfagium exi-
tu maximè comprobatum nunc cernimus ,
cum opus hoc , in lucem edituri , expolimus .
Sed quoniàm nullum in terris bonum absque
mixturâ mali hominibus accidit , indè fit ,
vt , dùm de felici , faustâque repentinorum
cessatione mortium iure gaudemus , & gratu-
lamur , sub fœnore beneficium nos accepisse
præsentiamus . Nunc enim , vel decursu
æstatis , acutas febres , lethalesque
peripneumonias sæuire pas-
sîm intuemur , dole-
musque .

*Cessatis repentinis
mortibus consu-
ti morbi , et let-
hales recruduere .*

Quæ remedia hoc anno ijs maximè profuerint, qui a subitaneis morbis, repentinas mortes minitantibus, euaserunt.

C A P U T V.

Vm fatis pateat ex antedictis, Nobiles, ac diuites, immò, vt postea rescuimus, nonnullos etiàm pauperes, subitaneis morbis tentatos, hoc anno conualuisse, non dubitamus, quin pius, vtilisque noster futurus sit labor in ijs diligentè recensendis, quibus ijdem ex repentinis mortibus euaserunt. Ita Medici, recurrentibus aliquandò consimilibus anni constitutionibus, firmata nouis experimentis inuenient præsidia, quorum ministerio ægri vel a morte penitùs vindicari, vel saltem tantum temporis lucrari valeant, vt anteaactæ crimina vitæ (quod cardo rei est) sacrâ exomologesi expiare, seque Numini commendare possint.

II. Et quoniàm ægri, qui morbi vim superarunt, quantum nobis innotuit, apoplexijs cum epilepticis, vel syncopalibus affectionibus, absque vllâ tamen vasorum scissione,

aut

aut rupturâ, potissimùm tentati fuerunt; idcirco rationi consonum ducimus, ea nunc remedia indicare, quæ in hac temporis constitutione plerunque vtilia deprehendimus.

III. Inter ea verò, quæ maximè proficere visa sunt, primas tenuit sanguinis missio ab ijs, vel illis venis, iuxta ægrorum vires, consuetudines, aut suppressas euacuationes celebrata, & præsertim in Viris plethoricis, nunc ex brachio, nunc ex pede. Vbi aduertimus in affectionibus apoplecticis, cum resolutione alterius cruris, nos proficuum expertos fuisse venæ sectionem ex syderato talo institutam; fluente enim ex affecto membro sanguine (quemadmodum in coxendicis doloribus apertâ sub eodem poplite, vel in crure, quam ischiadem vocant, venâ, feliciter contingere obseruamus) faciliùs, ac fortiùs dimoueri possunt obstacula conuulsionum, & obstructionum, quæ in vasis læsæ partis spinalis medullæ, vel cerebri basis pertinacitè hærent. Quibus autèm hæmorrhoides, aut menstrua restitissent, iuuat ex pede, atque ex podice. Tandem ijs, in quos, vel ob prouectiorem ætatem nulla inferiorum venarum sectio cadebat, vel post alias phlebotomias contumax adhuc strangulatio articularum carotidum, & sinuum duræ matris perseverabat, miram opem tulit aperire venas frontis, nasi, & præsertim iugulares, ex quarum

*Sanguinis missio
variè administrata
vtilis fuit.*

*Eadem in syde-
rata parte pro-
ficua.*

rum

*Iugulares, nasi
&c. venæ quando
aperiendæ*

rum profectò sectione, quanquam serò, & citrà præuias dispositiones tentata, aliquam tamen vtilitatem reportauit Illustrissimus Præful Rota, qui, cum acutâ febrî, & suffocatiuâ pulmonum plenitudine correptus esset, indicatæ missioni sanguinis ex cubiti flexura (dolente nobiscum D. D. Bernabeo diligenti eiusdem Physico) omninò repugnauit: peperam enim hâc de re astra sibi familiaria consuluerat: factâ postmodum ad cerebrum metastasi, in apoplexiam incidit, & cum minùs speraretur, vt resiperet, incisâ iugulari, statim ad sensuum officia redijt, & suæ compos mentis multas horas pro salute animæ consecutus fuit; licèt eâdem pulmonū affectione redeunte, tandem decesserit.

*Quare vtile sit per
hæc vasa sanguinem
mittere.*

IV. Rationes verò, ob quas phlebotomia venarum frontis, nasi, ac potissimùm iugularium in calidis, & sanguineis cerebri affectionibus iuuare plurimùm solet, petendæ forent ex pròdromo nostro, quem Antepaxim morborum cerebri inscribimus; vbi solidè agimus de peculiari sanguinis itu, redituq; per cerebri vasa, ac de sublimi artificio, quo instrumenta respirationis, iuxtà indigentias œconomix animalis, augent, vel minuunt impetum, ac proinde molem eiusdem sanguinis, tum propellendi per arterias carotides, quæ non rectâ, sed obliquâ, atque inflexâ viâ cranium perforant, cum reducendi a iugularibus, quæ non sparguntur per cerebri
sup-

superficiem , sed medijs duræ matris sinibus sanguinem hauriunt . At enim verò , cum hîc versetur intrâ limites propositi thematis , satis erit indicare , prædictas venas , cum per lanceolam scinduntur , affatim illum , vel illi proximum sanguinem profundere , quo intercepto , sinus tument , cerebrum , ac nervi irritantur , ac premuntur ; & quo expeditè recirculante , cor , & pulmo vltro grauarentur . Vndè nil mirum , si , hoc particulari detracto cruore , liberior redditur sanguinis fluxus in cerebro , & præcordijs , ac pro ratione virium causæ morbificæ , atque ægrorum tollerantiæ , istorum viscerum conuulsiones , ac sanguinis quoque moræ impediuntur .

Iugularium incisio cerebri et præcordiorum leuamen .

V. Similitèr incisio venarum sublingualium in aphonis , detrahens ex affecta parte sanguinem , ea vasorum tollit impedimenta , quæ nervos , inductâ pressione , aut conuulsione , suo priuabant officio .

Sublingualium in aphonis utilis .

VI. Sed , redeundo ad hypothèsim , contulit porrò meâ sententiâ in constitutione istâ repentinorum morborum sanguinis missio , quia ægri , quorum mala inducias pro tentandis remedijs Medico præbuerunt , inter illos numerabantur , qui vtplurimum probis alimentis , vino , & cuculatâ vsi fuerunt . Deinde verò , quia illorum non aspernanda , inter externas , causâ fuit præferuida , & sicca æstatis constitutio , quâ sales sulphurei , maximè-

Bene nutrita corpora feliciorè sanguinis missione sunt experta ; et cur .

R

que

que acres intrà optimè saginatam sanguinis massam exaltari solent , qui sales , cum solito maiori momento motus quaquaversùm per corpus ferantur , minimo negocio intrà tendineo-musculares membranas sinuum duræ matris , ac magnorum vasorum cerebri , aut præcordiorum impingunt , easque rigidas faciunt , & crispant ; exinde , angustatis sanguiferorum finibus , & caudicibus , libera tollitur , apud huiusmodi viscera , ipsius sanguinis circulatio , quam , vasorum interceptionem , vocavit Hippocrates , qui sanè primus hisce in casibus phlebotomiam laudavit . Et quidem huiusmodi affectiones si rupturâ vasis caruerint , remittunt missio sanguine , quia nempe scissâ venâ simul cum ipso cruore , quâ datâ portâ , illud effluit acro-volatile , quo detracto , statim eneruatur , ac debilitatur excessus momenti eiusdem sanguinis contra vasa , quæ propterea excessu tensionis , & crispaturæ contra sanguinem nitebantur . Insuper , inducto per phlebotomiam novo in sanguiferis spatio , fluidorum motus , & remixtio liberior redditur , indèque , si quæ alicubi vrget canalium conuulsio , vel obstructio , rapiditate introfluentis liquidi remittit , ac cedit .

Hippocratica vasorum interceptionis modus exponitur .

Hanc phlebotomia tollit teste Hippocrate .

Sanguinis missio Romæ non semper proficua .

VII. Hic serîo aduertendum putamus , nos missionem sanguinis non semper in epilepticis , apoplecticis , ac suffocatiuis affectionibus Romæ proficua expertos fuisse ; idcirco , cum

in

in subitis casibus nostræ confusio mentis pro-
num faciat iter ad errorem, caueant Medi-
ci, ne ad huiusmodi, quod tantoperè apud
aliquos laudatum, expeditumque est reme-
dium, inconsultò descendant; cupientes enim
sanare ægrum, vt Celsi dicto vtamur, ex tem-
pore iugulabunt. Sedulò itaque videant, quæ
scripsit ^(a) Hippocrates, circa indicationes, ac
signa pro mittendo in ijs casibus sanguine; &
de tempore quoque, in quo conuenit, (quod
circa mali principia esse solet) consulant do-
ctissimos Viros ^(b) Ballonium, & ^(c) Mar-
tianum.

a De vict. rat. in
morb. acut. n. 37.
et seq.

b Lib. 2. consil. in
com. ad hittor. I.

c In com. ad su-
prad. Hip. textū.

VIII. Quid? quòd Romæ rariùs, quàm
in montanis regionibus venas incidere con-
uenit, præfertim cum vel corpora ingluuiei
multigenæ, & impuræ sunt assueta, vel æstas
viget pluuiæ, fructusque ad perfectam ma-
turitatem non peruenerint; quibus de causis
incolæ, ac Ciues apparatus cumulant humo-
rum, ex quibus plus impuri, quàm balsa-
mici sulphuris, plus fixorum, quàm volati-
lium salium redundat, & proindè laxata flui-
dorum compages ad eam prona fit crasim,
quam scholæ satis barbarè putredinosam, ac
malignam appellant, in qua quidè, propter
volatilium partium penuriam, instar toxicum esse
solet Phlebotomi lanceola. E contrariò, cum
optima præcessit victus ratio, atque æstas per-
tinacitè feruet, ac sicca permanet, fructus-

*In male nutritis
corporibus sangui-
nis missio cur per-
niciosa.*

que abundant maturi, Romanorum in corporibus sulphur, salesque, etiãmsi acres, volatiles tamèn, vt superiùs monuimus, euehuntur, & subseruiunt vtilitati, ex ipsa sanguinis missione capiundæ; quemadmodum, contigit hoc anno, quo etiam in senibus benè nutritis mirum, vel ipsâ docente naturâ, habuimus experimentum. Dominicus Vecchiottus septuagenario minor, habitus plethorici, ac pinguis, sessili vitæ deditus, & carniuorus, cum per mensem circiter capitis grauitate, ac somnolentiâ adedò premeretur, vt in ipso telonio, pecunias numerando, cedulaeque scribendo, dormitaret; vndè iam in limine apparens timebatur apoplexia: nocte quadam improvisò largâ e naribus correptus fuit hæmorrhagiâ vndecim librarum pondere, quâ sanè non modò nullam ipse passus est sensibilem virium iacturam, sed ab illo capitis veterno, se valde leuatum sensit; immò post 15. dies, alijs quatuor libris effluentibus, omninò vindicatum. Magnum profectò docilibus Erasistrateis lumen, atque exemplum; ita vt Clarissimus, parique doctrinâ, & facundiâ præditus, Iacobus Sinibaldus in consilium vocatus, visâ integrâ iudicatione, nihil innouandum censuerit, solâ admonitione contentus in diætæ regimine, & præmaturâ deinceps phlebotomiâ, cum primùm turgentia signa fuerint apparitura.

*In bene pastis quã
uis senibus ea-
dem salutaris.*

*Mira ad hanc rem
historia.*

IX. Secundò, ea paritèr omnia in corporibus benè nutritis iuuamen attulerunt, quæ ad superficiem, atquè ad extremas corporis partes illam reuellere potuerunt irritationem, quam in præcordijs, aut cerebro, sub forma strangulationis canalium, tanto cum ægrorum discrimine incuneatus subtilis ichor moliebatur. Immò hoc remedij genus eò securiùs opem tulit, quò magis irritatio euacuationi serositatum salino-acrium tanquàm causæ morbificæ iungebatur. Idcirco ex vsu fuerunt non solum frictions, & cucurbitulæ, sed phœnygmi quoque, & vesicantia plantis pedum, artubus, & occipiti, statim admota.

Laudantur Reuellentia.

X. Neque porrò dubitamus, quin vesicantibus opus sit in curatione huiusmodi subitaneorum morborum, dummodò a vasorum rupturis non profiscantur. Etenim, cum istorum plerunquè causæ malorum sint succi, ex omninò præternaturalibus particulis coalescentes, motuque penitùs inordinato præditi, qui non continuò congruunt cum fecerniculis naturalibus, ad naturales, & consuetos recrementitios humores excipiendos comparatis; necesse profectò est in repentinis hisce affectionibus ad artificialia, & morbosa emissaria recurrere; vt ægri, apertâ per artem viâ, statim id assequantur, quod vix serò, & difficulter naturæ beneficio impetrarent, quæ & ipsa, vbi viribus magis valet, nixu suo,

non-

Vesicantia opportuna si vasorum ruptura non adsit.

Eadem sunt emissaria artificialia, ad sup. lementum naturæ, et imitationem.

nonnisi nouis patefactis vijs , nempè per ab-
 scessus, laboranti succurrit.

XI. Silentio deindè minimè prætereun-
 dum videtur , quod a D. Doctore Misti-
 chello non aspernandum accepimus , nimi-
 rùm a se obseruatum fuisse in Xenodochio
 Insulæ Tyberinæ , vbi curandis ægrotis præpo-
 situs est , aliquos de plebe , quos nullum
 quantumuis validum , atroxque remedium a
 fortibus apoplexijs excitauerat , per admota
 plantis pedum ignita ferramenta ad vitæ of-
 ficia subitò reuocatos . Scilicet , quemadmo-
 dum (a) Claudinus consulit in apoplexia , &
 syncope punctiones volis manuum , & post
 (b) Fort. Fidel. , (c) Henricus ab Heers nar-
 rat , se aciculam prælongam inter pollicem pe-
 dis sub vngue cuiusdam apoplecticæ , nullum
 vitæ signum præbentis , adegisse , illamque
 momento citiùs excitasse ; ita certò credimus
 multò efficacius præsentem ignem , validissi-
 mè irritando fines neruorum , maximum in
 ijsdem tremorem , & subtilissimarum partium
 excursum per eorundem filamenta inducere
 posse , qui , ad vsque principium propagatus,
 fortitèr etiam excutiat quidquid cerebro , &
 neruorum ostiolis pertinacitèr hæret , & per
 talem duntaxat maximam neruorum succuf-
 sionem , & particularum ignearum penetra-
 tionem amoueri potest . Quo fit , vt omnes
 ferè Practici in curatione fortis apoplexiæ me-
 mi-

*Ignita ferramen-
 ta plantis pedum
 admota .*

a Empyric. Ration. lib. 3. cap. 17.

*Punctiones item
 volis manuum .*

b De relat. Med. lib. 4. cap. 1.

c Obs. 21.

*Acicula sub pol-
 lice pedis adacta.*

*Ignis vis quando a
 cerebro, neruisq.
 impactum excu-
 tiat .*

minerint, non tantum fonticulorum occipiti, sed etiam laminarum ignitarum, ipsis futuris admouendarum. Ac propterea anilem censemus metum nonnullorum, qui, ne morbi causam, forsitan igneam, exacuant, a vesicantium, ignisque usu, in huiusmodi malis, omnino abhorrent. Aliud enim est methodicas, regulares, aut praeseruativas, aliud coactas ac repentinas morborum curationes instituire.

Laminae ignitae in forti apoplexia commendatae.

In curatione coacta valida non damnanda remedia.

XII. Terrio, leuamen pariter non leuoporexerunt ijs, qui, post sanguinis missionem, vel sine illa, deglutendi potestatem recuperarunt, ea, quae aluum laxare, ac mox validius mouere potuerunt. Atque hinc, si quando infimi tensio, ac renixus ventris (quod saepe accidit) occurrebat, statim exhibuimus oleum amygd. dulcium, & iniicienda curauimus clysmata emollientia, simulque irritantia. Vbi vero ventris durities aut minimè deprehendebatur, aut mox per oleosa cedebat, maximè etiam profuit pul. Cornacchini, vel aliud validissimum soluens, cum superhaustu copiosi diluti ex iure, vel aqua hordei, ad tollendam scilicet siccitatem, ac stimulum, qui a forti cathartico induci solet. Neque sanè de huius quoque pharmaci utilitate ambigendum nobis fuisse, visum est per haec tempora, in quibus non massa duntaxat sanguinis, sed ipsa quoque hypochondria apud aegros multitudine bilioso-acriumpar-

In abdominis tensione emollientia irritantibus miscenda.

Vomitus aliquibus proficius.

particularum redundabant . Quinimò profecit etiàm vomitus apud illos , qui vel huic affueti fuerunt egestioni , vel ex crudioris adhuc cœnæ pondere laborabant .

a 7 epid.n. 83.

Diluentia temperata etc. ab Hipp. etiam laudata.

b In com. præd. hist.

Martiani præcepti in apoplecticis curandis.

c Vers. 64.

XIII. Quartò , non leuitèr iuuarunt in curationum progressu ea omnia , quæ aquoso fluido laxante , ac temperato redundant , cuius generis extiterunt potus aquæ , iura simplicia , distillata magistralia , succi herbarum epicerausticarum , emulsiones amygd. dulc. , gelat. C. C. , & similia , quæ nimirùm tùm sales acres , & sulphureos temperare , diluere , atque irretire , tùm vel maximè conuulsas alicubi vasorum fibras laxare valent . Hæc quidè m apprimè congruunt cum ijs , quæ tanquàm salutaria experta proponit (a) Hippocrates in curatione Androthali , qui cum aphonia , rerum obliuione , ac delirio per interualla detineretur , leuabat post sanguinis missionem aquæ potus , & aqua mulsa ; nimirùm quia causa morbi erat humor biliosus , & atrabilarius , qui temperantibus mitescit , vt exponit (b) Vallesius . Quâ fanè in re laudarem , vt Clinici sæpè manibus tererent notationes Prosperi Martiani ad Hipp. textum 2. de (c) morbis , vbi per hæc verba aduersùs eos , qui in apoplexiæ curatione calefacientibus vtuntur , exclamat . -- Videant posteriores , quantum a Præceptoris doctri-
na , & ex consequenti a veritate recedant , dum cuiuslibet apoplexiæ causam , aut saltè m

pro

pro maiori parte in pituitam frigidam, & humidam referentes, curationem perpetuò calefacientibus, & exiccantibus instituunt; quandoquidem, facta totius corporis purgatione, si morbus præbet inducias, ad vulgata sua decocta ex guaiaco, sassafras, alijsque similibus, tanquam ad columnas Herculis, confugiunt; cum animaduertere deberent ex tribus apoplexiæ speciebus unicam tantum, & de raro contingentem, in frigidos succos, Hippocratis consilio, referendam esse.

Apoplexia in frigidos succos raro referenda ex Hippocr.

XIV. Tandem non tenuem opem tulerunt ea, quæ benignè discutunt, mitesque spiritus refocillant, & expediunt, cuius ordinis sunt tincturæ ex confect. de Hyac., & Alchermes; guttulæ aliquot spiritus ceras. nigr., vel mannae, quem vitæ appellant; itidem tinctura auri absque menstruo corrosiuo parata; ut etiam sales volatiles cornu cerui, cranij humani, succini, & similia, quæ sanè largo semper haustu fluidi aquei miscebantur. Profuerunt pariter theriaca, castor., & spirit. salis armoniac. naribus, ac temporibus admota;

Multi generis volatilia, et cordialia in usum vocanda.

ita tamen, ut perpetuò cauerimus a volatilibus vinosis, alijsque sincerè, hoc est absque copiosi fluidi admixtione, per os exhibitis.

Non tamen vinosa.

OBSERVATIONES

Physico-Medica

NONNULLORVM;

Qui, cum primùm istiusmodi re-
pentinis morbis tentati fue-
rint, feliciter euaferunt.

*ED iam obseruatio-
nes aliquot adij-
ciamus, & sum-
matim describamus
historias nonnullo-
rum, qui Medica
Artis ministerio a
grauissimis huiusmodi morbis vindica-
ti fuerunt, quorum curationibus unà
cum praestantissimis Urbis Physicis in-
terfuimus, & ex quibus ad consimiles
casus exempla, & documenta petan-
tur.*

OBSERVATIO I.

*Apoplexia cum aponia , & paralyſi
dexteræ corporis medietatis , phle-
botomia , catharticis , ac
diaphoreticis ſoluta .*

Rimus , vel certè dignior ,
maximèque ſuſpiciendus , qui ,
inter Nobiles , elapſo anno ,
vim mortis euafit , fuit Il-
luſtriſſimus , ac Reuerendiſ-
ſimus Archiepiſcopus Botti-

nus , Vir octogenario maior , probitate , ac
doctrinâ inſignis , habitus ſanguineo-carnofi,
miræque morum ſuauitatis . Hic , poſt gra-
uia animi pathemata , quæ in ſublimioribus
ingenijs non rarè efferueſcunt , mediâ ætate
anni 1705. ſubiit intenſiora quædam ſtudia ,
indèque paſſus fuit capitis excalefactionem ,
& ſuppreſſionem conſuetæ per os matutinæ
euacuationis viſcidulæ lymphæ .

II. Tandèm circa initium Auguſti , poſt
capitis grauitatem cum leui manuum tremo-
re , apoplexiâ correptus fuit , a qua euafit , ſuc-
cedente paralyſi totius dexteræ medietatis , ac
perſiſtente aphoniâ , quam ſanè , cum inijecti
clyſteres , exhibiti ſales volatiles , admota-

Aphoni sublingualium a venarū incisione curata.

Oris collutiones in aphonis.

Muris montani adeps ad paralyfism.

que femoribus , brachijs , & nuchæ vesicantia tollere nequirent , profectò mirabiliter , quod repentè acciderit , vna soluere potuit missio sanguinis ex sublingualibus venis . Et quoniàm superuenit ab initio febris , plura exhibita fuerunt pharmaca partim aluum mouentia, partim diluentia, ac benignè dissoluentia, inter quæ postrema primas tenuerunt stibium diaphoreticum , ad viginti dies continuatum cum iure ex herbis alchalicis ; nec non guttulæ spiritus , quem vocant vitæ , ex manna sublimatum ; & quædam oris ablutiones aciu calidæ ex decocto emollienti , & cephalico , additis nunc sale prunellæ , nunc spiritu salis armoniaci . Quibus remedijs , & multa per aluum biliosa recrementa , & copiosi sudores eruperunt . Sed , quod maximi interfuit , antiqua reuocata est tenacis lymphæ per os excretio ; sicque Æger , qui nunc sextum suprâ octogesimum implet annum , simplici salsæ infusione tractatus , eoufquè meliùs paulatim processit , vt spatio quinquaginta dierum e lecto surrexerit , illo etiam crure , quod syderatum ab initio fuerat , ad ambulandum soluto . Deinceps verò , cum affectum brachium fricari cœpisset manibus , inunctis adipe muris montani , quem Matthiolus italicè vocat *marmontana* , tantum profecit , vt modò epistolas suâ manu subscribere , & Missæ Sacrificium ritè possit celebrare .

Si-

III. Simile commodum per hæc tempora ex eodem montani muris adipe (quantum ex aliorum relatione nouimus) reportauit Diues etiam in Vrbe Senex , qui post præteritam apoplexiam , atque aphoniam , contumacissimâ paralyfi detinebatur . Hic enim adeps mirè valet ad soluendum quidquid extremis tubulis , ac villorum poris hæret impactum , simulque ad emolliendas musculares artuum fibras .

IV. In hac verò Præfulis medelâ , quam in vltimo senio fuisset constitutus , diligenter obseruauimus vtilitatem ex phlebotomia , & prodigio similis nobis occurrit linguæ ad loquendum solutio , eo ferè momento temporis contingens , quo sanguis ex venis raninis affatim fluebat ; indicio certè admodùm euidenti , morbum ex interceptione vasorum sanguinis ad cerebri potissimùm basim , & ad linguæ radicem , adglutinante muco , ortum habuisse , quâ solutâ interceptione , contiguorum , & continuorum neruorum libertas emicuit , quam ex earundem sectione venarum videtur spondere ^(a) Simon Paulli in quodam Consilio ad aphoniam .

*Raninis incisis cur
statim loquela re-
dierit .*

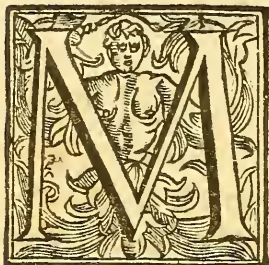
*a Adnex. ad cal-
cem tract. de feb-
maling.*

V. Huic verò curationi interfuerunt Viri Clarissimi DD. DD. Placentius , Manfredus , Bernardini , & ipse ego , iussu CLEMENTISSIMI PONTIFICIS , qui egregij huius Præfulis iacturam grauissimè ferebat .

OB-

OBSERVATIO II.

*Fortis Apoplexia cum relicta paralyfi
feliciter curata in Matro-
na sexagenaria.*

Atrona quædam nomine Cherubina Leopardi, corpore subpingui, sexaginta annos nata, ob suorum probitatem morum, eximiaque virtutes, annis profectò digna nestoreis. Hæc diù spasmodicis circa col- lum, & pectus doloribus, leuique vertigi- ne diuexata, meliùs interdum se habebat, cum sanguis flueret ex hæmorrhoidibus, qui- bus restitantes, & præcurrentibus alui tor- minibus, ac fluxu, deindè verò sinistrorum artuum contractionibus, pridie Kalendas De- cembriis 1705. in subitam incurrit apople- xiam, quæ externos, internosque sensus proprio usu, partesque omnes motu priua- uit; sed, adhibitis illicò cucurbitulis, vstione, suppositorijs, vesicantibus dexteris artibus, & ceruici, admotoque naribus spiritu salis armoniaci, balbutiens resipuit Matriona, quæ sequenti mane, hausto syrupo persico, lauda- bilitèr purgata est. At verò, cum adhuc gra-
ui

*Suppressis hæmor-
rhoidibus fortis a-
poplexia.*

ui sopore detineretur , etiam post paralyseos decubitus ad sinistras corporis partes , accersor ipse , & facti conscius , non dubitavi cum solertibus Physicis curantibus D.D. Pierleono , & de Rubeis , quin ex hæmorroidali restitente hæmorrhagia , atque ex acris sulphureâque hypochondriorum saburrâ atrox malum magna ex parte penderet . Quoniam verò sales volatiles viper. , succin. , cornu cervi , cranij humani , aliaque cephalica calida minimè conducerent , propterea mariscas aperiri iussimus , quæ phlebothomia vtilitatem attulit , cum inde , amotis imi ventris repagulis , sanguis liberiùs per vasa moveri cœperit , vndè febris non finè magno leuamine excitata fuit . Ægra enim , quæ priùs ferè muta , obtusa , inersque sensibus fuerat , loquacissima euasit : sed cum facilè in soporem recideret , idcirco syderatis etiàm artubus , noua admota sunt vesicantia , quæ affluenter , & commodè viscidulâ lymphâ per octiduum manarunt . Interea temporis , cum nondùm cerebrum integrè extranea sibi fluida remisisset , iuuat præbere pillulas de succino Cratonis , atque adijcere frequentes clysteres : cumque sitis vrgeret , largas potiones hausit ex iure cornuceruino , & aquis cephalicis . Demùm transactâ trigessimâ die , & repetitis pillulis de succino cum flor. cassiæ , tantùm solâ infusione eboris , & salsæ processit , vt mitiori super-

Iisdem arte reuocatis morbi diminutio.

Vesicantium vtilitas.

Salsæ infusio.

ue-

ueniente veris tempestate, ac proindè, libe-
riore succedente transpiratione, ad consue-
tum ciuili vitæ vsum, proprijs innixa pedi-
bus, redierit.

II. In hac profectò Matronâ vim humoris
penè furentis, quem Prisci vocant melan-
cholicum, atque atrabilarium, apertè obser-
uauimus; acre enim, ac sulphureum fermentum,
ab hypochondrijs per venas ad præcor-
dia, & cerebrum exaltatum, loca omnia,
per quæ gradiebatur, & in quæ decumbe-
bat, miris modis, doloribus videlicèt, ver-
tigrine, conuulsionibus, apoplexiâ, sopore, &
febris affectit; vt nullum fuerit dubium,
quin Oraculum ^(a) Hippocratis nouam sem-
per veritatis lucem ab experimentis mutue-
tur, *morborum nempe omnium vnum, eundem-
que modum esse, ipsum verò locum illorum diffe-
rentiam facere.* Etenim, quanquàm colli, &
peâtoris dolores, vertigines, alui fluxus, mo-
tus conuulsui, apoplexia, & paralysis, pro-
ptèr locorum diuersitatem, nihil inter se si-
mile habere videantur, vna tamèn sæpè, ea-
demque est, vt idem subdit Hippocrates, il-
lorum species, & causa.

III. Illud insuper circa vesicantia ad me-
moriâ hîc reuocandum censemus, quod po-
stremo huius lib. cap. monuimus, scilicèt magnâ
ex ijs vtilitatem euacuatione viscidulæ acer-
rimæque lymphæ in huiusmodi casibus præ-
sta-

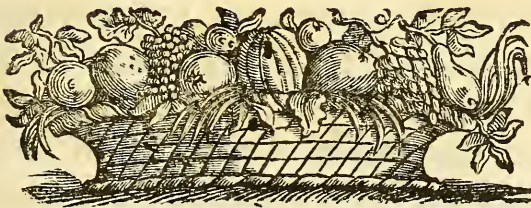
a Lib. de flat.
n. 4.

Morbi ex loco tan-
tùm differunt in-
ta Hip.

stari posse ; quia nimirum validius est remedium , ad omninò præternaturalem humorem extrahendum , morbosa emissaria subito artificio aperire , quàm inani spe illius concredere euacuationem ordinarijs secerniculis, quæ, cum consueta sint nonnisi sensim congruere cum fluidis , mixturâ , ac motu naturali gaudentibus , nec subitò , nec tutò præternaturalibus excipiendis liquidis aptari possunt : parcendumque propterea est ijs Cl. Viris , qui , in factitanda medicina nunquam vesicantibus vtentes , illorum vim experiri , ac suspicere non possunt . Vndè in subitaneis morbis sæpè accidit , vt , dum Medici solius confopitæ naturalis œconomix munera formidolosè promouere student , ægri properent ad interitum .

Vesicantia secerniculū excitant liquido præternaturali expurgando idoneum .

Solis secerniculis naturalibus cur nō semper morbosi liquidi repurgatio concedenda .

OBSERVATIO III.

Subita capitis occupatio cum aphonìa ex affectione cerebri partim idiopathica, partim sympathica, prosperè cedens.

Euerendissimus Pater Alde-
ranus Malaspina, Abbas S.
Pauli ex Benedictina fa-
milia, sexagenario maior,
corporis habitus mediocris,
ingenio constanti, serioque,

cum ex varijs per Italiam itineribus, curif-
que animi, malignam febrim Cæsenaë, ni fal-
lor, ante annum contraxisset; indèque valedi-
tudinarius de hypochondriorum plenitudine,
de stomachi cruditatibus, deque capitis do-
lore, Mutinam profectus, quereretur. Tan-
dèm summâ hyeme anni 1706. Romam ve-
nit, vbi, cum fortè paulò largiori vteretur
victus ratione (quæ, tametsi plerisque Fla-
miniaë, & Galliaë Cispalinæ incolis ita sit
innoxia, vt, proptèr subtilissimum illius cœ-
li temperamentum, potius sit necessaria, in
Urbe tamen, potissimùm apud illos, qui sessi-
lem vitam in studijs plerunque ducunt, sem-
per est periculosa) accedentibus etiam prin-
ci-

*Vicius plenus Ro-
ma quibus præser-
tim noxius.*

cipio sui ministerij pluribus, tedi oque plenis laboribus, incidit in comatis speciem cum aphonia, ad quam curandam accitus eruditissimus loh. Trullus, vnà cum alijs Cœnobij Physicis, statim catharticum, variaq; cephalica, prudenter exhibuit. Cumq; postridie, ob mali momentum, ipse quoque in consilium adhibitus fuerim, non dubitavi, quin morbus partim esset sympathicus ex stomacho, & hypochondrijs, partim idiopathicus ex languidiori reddito membranarum, vasorumque capitis tono, hærentequæ crassiori lymphâ ad cerebri præsertim basim. Vndè tria potissimum, pro abigendâ ægitudine, omnium consensu, decreta fuerunt remedia, scilicèt primò citissima phœnygmoreum admotio femoribus, brachijs, & ceruici, secundò epicratica purgatio cum pillul. ex rhab., pulu. stomach. Quercet., & granis scam. sulphur., succini, & casto: tertio omnimoda vini subductio; quibus sanè auxilijs, intrâ triginta dies conualuit. Sed, cum post vernum æquinoctium ad Monasterij curas properè, atq; adhuc impotens redisset, improvise in aphoniam recidit, quæ, licèt comati non iungeretur, adhuc tamen futuræ apoplexiæ metum assidentibus incussit. Sed propinato statim puluere Cornacchini, nouisque admotis femoribus, & occipiti vesicantibus feliciter, citiùsque reualuit. Et quoniam languor stomachi pertinaciùs vrgebat, idcirco plùs viginti dies hausit magno cum,

*Curatio Comatis
ex consensu stomachi,
et capitis.*

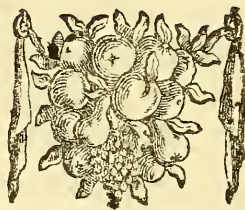
Ad stomachi languorem ius appropriatum.

fructu ius pipionis turratil. in cuius ventre parum lignorum sassafraſas, & Visci Quercini, cum rad:, & herbis deobſtruentibus, ſtomachicis, & cephalicis incluſum fuerat.

II. In hoc fanè Præſule cum ſubitus capitis morbus vitio tùm primæ digeſtionis, cùm collectæ in vniuerſo corpore, ſed in cerebro præſertim lentæ, ac viſcidulæ lymphæ ortum habuerit, nulla mentio de mittendo ſanguine facta fuit, ac ſolenter vtilitatem, ex aluum ſoluentibus, atque ex veſicantibus reportandam, loco phlebotomiæ, conſtituimus, vt de Ægro nobis pollicebamur. Et quoniàm religioſiſſimus

Vir, congruâ deinceps corporis exercitatione, diætâ, atque purgatione per epicraſim, uſus fuit; idcirco firmiùs ſanatus eſt.

Phlebotomia cur
omiffa fuerit.

OBSERVATIO IV.

*Apoplexia cum affectione epileptica, &
 syncopali in paralyfim dexteræ
 medietatis corporis, salua
 tunc Aegri vita,
 concedens.*

Illustrissimus, & Reuerendissimus Bartholomæus Spada, Cam. Apost. Clericus, & Basilicæ Vaticanæ Vicarius, annorum 50., stature proceræ, habitus ad gracilem tendentis, moribus ferijs, ac religiosus, linguâ ab infantia paululum tardus, sternoadmodum depressio, conuulsioque asthmatis per interualla obnoxius, cui fluida semper profuerunt, cum ferè antè annum ex duabus sibi diù consuetis euacuationibus, sanguinis nimirum hæmorrhoidalis, necnon acris narium mucis, illam haberet, si non valdè diminutam, saltèm non largè fluentem, hanc verò penitùs suppressam (forsitan ob inspirata recentis effluuia calcis, ex nouo, iuxtà quem incautè dormiuit, muro) paulatim, præterito autumno, fluxionem rheumaticam, erraticamque febrim incurrit; indeque

Suppressio narium mucis ex recentis calcis effluuijs.

que, collectis apud hypocondria, & præsertim læuum, tenuis obstructionibus, res eò deuenit, vt febris, ac dolores contumacissimè redierint. Sed Medici antiquæ memores vtilitatis, ex fluidis reportatæ, illum varijs temperantibus curarunt; quinimò vsu etiã chinæ chinæ tum febris, cum dolores penitus exularunt. At, cum Æger pietate, ac lege sui muneris impulsus, integram Sanctissimi Natalis noctem anni 1705. in Basilica Diui Petri, frigore, atque inediã tortus, peruigilasset, postero die graui febre, cum acutissimo in coli flexura dolore corripitur, cui licet oleum amygdalinum, externaque fomenta, & clysteres opportunè profuissent; attamen vix hebdomadâ morbus quieuit, quâ transactâ, atrox sub poplite dolor subitò inuasit, qui paritèr laxantibus cessit. Post hæc, secundo Februarij 1706., dum, flante boreâ, Valetudinarius publicè Sacris adesset, ob inopinatum animi deliquium, domum reducitur, & sequenti nocte immani tentatur dolore circum dexteræ mandibulæ articulationem cum faucium phlogosi, a quo malo exemptus fuit cucurbitulis scarificatis, fomentis anodynis, iniectisque clysteribus.

II. Sed, cum Æger fortasse nunquam se meliùs, quàm die 18. eiusdem mensis, habuisse videretur, proximè cœnaturus, apoplexiã repentè corripitur, post irregularem totius cor-

*Vagi externarum
partium dolores
 tandem in apople-
xiam cedentes.*

poris motum , cui dexteri brachij syderatio , oris tortura , auctaque linguæ hæsitatio illicò successerunt . Accurrunt Medici , & prætumidam , ac subrubram illius faciem , consuetumque hæmorrhoidum fluxum perpendentes , iubent mitti sanguinem ex talo ; cumque constaret fluidum acre , olim per nares excerni solitum , hæc illac pererrasse , consultò admouerunt vesicantia femoribus , & cruribus , nihilque omiserunt , quod succorum acredinem mulcere , tonumque cerebri firmare potuisset . Nequè verò vllum de exhibendo statim cathartico consilium fuit , cum hypochondria subtenfa , atque irritata , benignam laxantis pharmaci facultatem subito postularent . Hinc exhibitum oleum amygdalinum cum syrupo violato , indeque iniectis fortibus clysteribus , copiosè fluxit aluus . Sed cum omnia feliciter progredi videbantur , postridiè prætumida , ac subrubra recurrit facies , turbatur mens , conuelluntur labia , atque artus ; mox in syncopem recidit Ægrotus quem propterea sine pulsu , respiratione , ac voce , lugent vt mortuum . Recens hoc mali augmentum docuit ex hypochondrijs , per albas , rubrasque venas , liquida fibras irritare , & conuellere apta , in præcordia , atq; in cerebrum , indeque per neruos in vniuersum corpus erroneo motu transduci : vndè , excitato priùs Ægro a paroxysmo cum spiritu

*Hypochondriorū
tenfio sublata.*

*Syncopis, et con-
uulsionum recur-
sus vndè.*

*Horum Curatio
extra paroxysmum*

salis armoniaci , & oleo Matthioli ; omnium consensu Curantium propinatum fuit pharmacum ex infusione fennæ , & tartari cum syrupo violato , præmisso bolo ex stybio diaphor. , cui accesserunt antepileptica , ex cinnabari natiua , & succino , atque , ob gracilem Præfulis habitum , copiosa , ac temperata diluta .

III. Cum verò in hac morbi recrudescentia oculi subtensi , ipsaque taciturnitas satis admonerent , cerebrum minùs per venas refudisse , quàm accepisse per arterias ; idcirco nouum occipiti vesicans admouendum iudicauimus , quibus remedijs Æger circa mentis operationes meliùs se habuit , vrinis redditis circa septimum copiosis , atque interdum etiàm stranguriosis .

IV. Sed , quanquàm serositates acres , ex vesicantibus largè fluentes ; vnà cum rubicundis quibusdam herpetibus sub affecta scapula , & circa dexteram dorsi partem spontè abortis , multum de præcordiorum , & cerebri infarctu extra corpus deriuasse visæ fuerint ; nihilominus tamen recurrentes pulsus inæqualitates , vrinæ stranguriosæ , rubor faciei , circumtensius capitis dolor , oculorum immobilitas , splendor , ac strabismus , deniq; taciturnitas , ac subobscuræ motiones mentis non mediocrem incutiebant metum , ne acerrimi succi , qui in cerebro , & hypochondrijs pertinacitèr adhuc

in-

Morbi ad exteriora conuersio .

intercipiebantur , mortiferas syncopes , & epilepsias aliquandò renouarent . Qua de re ad istam causam magis diminuendam purgans benignum , duodecima die , repetitum fuit , & hirudines mariscis , præter solitum tumidi-
dioribus , ante 14. admotæ sunt ; non omis-
sis frictionibus , pediluijs , & laxantibus , sub-
tenso abdomini adhibitis .

*Syncopis , & epi-
lepsiæ periculum
detractum .*

V. At verò , licèt omnia sensibili fructu ad usum venerint , nondum tamèn sæuitia morbi pelli omninò potuit ; etenim a die 13. usque ad 20. non semèl syncopes , vaniloquia , & conuulsui motus redierunt ; quorum fanè potior malorum causa , superatis tandèm præcordiorum anfractibus , cerebrique flexi-
bus , per neruos extra cranium fuit paulatim detrusa , atque in femore , & crure dextero intercepta , quibus in locis paralyfim , tanquàm opportunum decubitum , induxit .

*Ab his opportu-
nus transitus in
paralyfim .*

VI. Intereà temporis nulli non Curantium perspicuum erat , mixtum hunc morbum ex apoplectica , epileptica , & syncopali affectione in Viro graui , & melancholico , a sanguine , miscellâ salium lixiuialium , & impuri sulphuris imbuto , atque infecto potissimùm produci , ideòque locum habere illud ^(a) Tral-
liani , quo monitos vult Medicos , ne in curatione paralyseos decipiantur , fumentes (loquitur enim iuxtà vulgarem sui temporis hypothesim) calidam causam pro frigida . Id-

a Lib. I. cap. 16.

circò vnicè studuerunt diluere huiusmodi penè igneos sales , exhibitâ aquâ Nucér. , nunc simplici , nunc in speciem iuris , aut emulsionis , nec non tentatis Balneis aquæ dulcis . Sed profectus nonnisi incerti , ac diarij vsque ad 27. extiterunt . Quaproptèr ad deplenda cerebri vasa , quæ splendidis , rubentibusque ex oculis tumentia perspiciebantur , applicitæ fuerunt hirudines ad venas narium ; indèque vaniloquium , atque infomnium magna parte remisit . Cumque persistens capitis grauitas , dolor , ac taciturnitas arguerent hærentem in membranis , & intrâ cerebrum acerrimam lympham , quâ olim illius nares manabant , eâ ratione tunc noua dedimus antepileptica , partim ex crysfall. mont. , corall. , & rad. valer. , partim ex pane , & croco metallor. , iuxtâ Quercet. normam , parata ; & præcipuè fetonem ceruici admouimus , cuius ex vlceribus crassa , copiosa , & acris fluere cœpit fanies , vt breuè , depleto cerebro , grauiora eiusdem symptomata mirabiliter cesserint .

Seto Ceruici vtiliter admotus .

Medici labor in solidorum morbis .

VII. His certè auxilijs , & omnimodâ vini abstinentiâ compefci , non planè profligari morbus passus est . Cum enim fluida iunguntur solidis ad maleficia , oporteret Medicum permutare posse totum hominem , vt prudenter scripsit Aretæus , quod nèc Dijs suis facile fore putauit . Itum igitur nunc arefcentibus , nunc reuifcentibus sympto-
ma-

matibus vsq; ad 50. diem, quo tempore præcordiorum, & cerebri mala, aperto etiã spontè in coccyge tuberculo maiori parte sedata sunt.

VIII. At enim verò, post factas cum morbo multorum mensium inducias, vrgebant tamen Ægrum, primò inuincibilis paralysis dexteræ corporis medietatis; secundò summa gracilitas cum lenta feбри, & pulsu frequentèr inæquali, ad tabem festinans; tertio animi angor, in vna præfertim cogitatione reassumendi publica sua officia defixus; quartò alui stypticitas; quintò recurrentes interdum præcordiorum contractiones cum anhelitu; sextò voracitas, & impatentia ciborum, quibus, etiamsi affatim deuoratis, Ægrotus nihil proficiebat: Alimenta enim, etsi copiosa, quæ ab ore in ventriculum, acris irritatione fermenti iucundè descende-
bant, a ventriculo tamèn, atque intestinis minùs defæcata, immò vitiatâ mixturâ, minori, quàm par est, mole per galaxiam, ad marasmm auertendum, ascendebant. Tandem ea etiam vlcerosa lassitudo, viriumque imbecillitas vexabat, quæ nullum corporis motum, nullam vel minimùm actuosam medicamentorum facultatem sustinere poterat.

Superstes in Ægroti symptomatum cumulus.

IX. Quarè, cum mecum optimi Romæ Medici rursùm in consilium vocati fuerint, DD. DD. Placentius, Sinibaldus, Saxus, & Gattuccius, quorum vnanimi consensu, om-

nia etiam initio morbi decreta fuerunt, statim, medicam artem vehementes istius mali impetus obtundere potuisse, morbum tamen prorsus tollere nequiuisset; atque idcirco Nobilem Virum ijs adscriptimus, qui morbo succubuerunt, quorum integram curationem nemo sciens, ac prudens citra immaturum Ægri periculum, artisque dedecus tentare audeat; Propitio interim Numini tribuetes, subitaneum, semperq; atrocius recurrens malum, quod Romæ tot, tantosque repente sustulerat, nostro adhuc Præsuli pepercisse.

ÆTIOLOGIA.

Nemo inuoluti huius morbi ætiologiam apprimè poterit intelligere, quin attentè perpenderit, apud ^(a) Hip., morbos in ijs corporis partibus statui, atque firmari, quæ antea laborauerint; simulque aduerterit eiusdem ^(b) Hippocratis monitum, occasiones nimirum, vndè quis ægrotare cœpit, considerandas esse. Etenim cum illustrissimus Præsul ab incunabulis linguâ parumper hæsitauerit, sternoque depressus, conuulsivo asthmatis fuerit obnoxius, proculdubio cerebri simul, & præcordiorum insito, atque innato structuræ vitio ipsum laborare necesse fuit. Nil igitur mirum, si prædictis visceribus,

ijs-

^a ex aph. 33. lib. 4.

^b 2. de morb. popul. sect. 1.
Morborum occasiones perpendenda ex Hipp.

Ingenitum organorum vitium in Aegrotante.

ijſque appenſis vaſis nouiſſimè incubuerint morbi, quorum fanè cauſa petenda maximè videtur ab occasione ſuppreſſionis narium, fluoris, qui, cum copiâ, atque acredine ſuâ (a) cerebrum, & maſſam ſanguineam perpetuò defæcaret, ſtatim atque ob hauſtos recentis calcis vapores ſubſtitit, eaſdem partes cœpit inquinare. Et quoniam ab initio quodcumq; vigebat robur in vaſculari, ac muſculari textura præcordiorum, & cerebri, ſimulque morbida fluida nondum ad ſummam plenitudinem, ſummamq; acredinem euecta erant, decubitus ad artus, atque ad imi viſcera ventris ſolummodò contigerunt. Sed poſtquàm præcordia, ac neruorum principium paulatim languidiora reddita, fluida verò copioſiora, & vitiata magis fuerunt, repente epilepſia, atque apoplexia, deindè etiàm ſyncope ſubortæ ſunt, quarum certè affectionum geneſeos modos is digito quaſi tetigerit, qui magni textum Hippocratis lib. de (b) flatibus, tacitâ circulationis lege ibidèm vtentis, diligenter expenderit; dummodò quod ipſe aeri, tanquam iſtorum cauſæ morborum, adſcribit, acribus liquidis tribuendum didicerit. Sanguis enim, acerrimorum miſcellâ ſalium fœdatus, natiuam volatilitatem, ſuamq; dulcedinem amittit, & conſiſtentiâ, ac ſuperficie euadit inæqualis, vt demùm vaſa ipſa irritare, & corrugare ſit potens; atque ita duabus de cau-

a Hùc confer quę ſcribit D. Val ſalua de foraminibus expellenti- bus morboſa fluida ex cranij cauitate per aures, nares, et os, in lib. de Aur. part. vſu cap. 5.

Vigenibus Cerebro et præcordijs morbi ad artus et abdomen detruſio.

Iſdem languentibus morboſæ materiæ retroceſſio.

b n. 21.

Sanguine vitiato quomodo circulationis inæqualitas ſuccedat.

*Hippocratis testi-
monium.*

causis sua nempe , ac vasorum , in præaffectis partibus sibi cursum perturbat. Vndè *alio quidè loco* (sunt verba Hippocratis) *sanguis consistit, alio lentius penetrat, alicubi autè citius* . Quâ fanè factâ inæqualitate transitus sanguinis per cerebrum , & præcordia , omnigenæ inæqualitates , & ægritudines artuum , pulsuum , respirationis , atque animorum in hominibus contingunt .

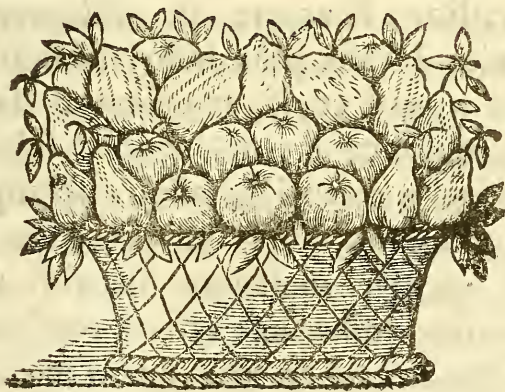
*Quomodo para-
lysis in his contin-
gat.*

II. Verùm , vbi contumax est inæqualitas motus sanguinis in cerebro , ac medullâ oblongatâ , sæpè partes aliquæ fluidorum minoris motus intrâ , & iuxtâ horum , aut illorum neruorum texturam , aut motricium fibrarum vtriculos , atquè intermedia spatia , vel vrgentur , vel subsident , & impingunt , & tanquàm capita mortua ferè indissolubilitèr figuntur ; indè , iuxtâ neruorum discrimina , varias paralysis species inducunt , quæ , in nostro casu , primùm brachij dexteri , deindè etiàm femoris , & cruris eiusdem lateris existerunt .

*Aegri huius in-
teritum quanam
præcesserint .*

III. Sed , dum hæc scribebamus , quasi gratulantes , metum dissimulare minimè potuimus , ne aliquandò syncopis , vel epilepsiæ simùl , atque apoplexiæ insultu correptus *Æger* , diem suum obiret ex tempore . Quod fanè prognosticum impletum vidimus die VI. Kal. Octob. 1706. Etenim *Patiens* post crescentem vlcerosam lassitudinem , ac sæpè recurrentem

tem syncopem, vehementissimâ vexatus sinistra medietatis epilepsiâ, non sine Amicorum lacrymis decessit. Vbi notandum, per octiduum ante mortem intenso crurum frigore, ab aliquali œdemate tumidorum, fuisse detentum; quo tempore lotium turbidum, crassiusculum, nec magnâ copiâ reddebatur; aderat inapetentia; & spirandi quædam difficultas identidem vexabat cum laryngis, & præcordiorum sensibili strangulatione. Quare, ne ad plenam istius ægritudinis cognitionem quidquam desiderari possit, ea, quæ in cadauere obseruatu dignora comperimus, breuitè subnectemus.

DISSECTIO CADAVERIS

Sub die 26. Septembris 1706.

Coram Excellentissimis DD. Doctoribus
Sinibaldo, & Saxo, me quoque
presente, ac omnia dili-
genter adnotante.

*Morbosa dura ma-
tris contractio.*

Nchoatâ itaque sectione a ca-
pite, quod malorum po-
tissimum theatrum habeba-
tur, vidimus duram ma-
trem albam, contractam,
atquè in anteriori parte cor-
rugatam, quâ deindè amotâ, occurrit pia-
solitò crassior, flauoque hìc illic muco fœ-
data, cuius è vasis plùs iustò dilatatis, sub-
obscurus magnâ copiâ exundauerat sanguis,
qui, in grumos concretus, hærebat sulcis dex-
teri præsertim cerebri hemisphærij vsque ad
corpus callosum. Sinus interim duræ matris
omninò vacui, multisque sparsim racemis
glandularum miliarium referti conspicieban-
tur. Substantia tam corticis, quàm medullæ ce-
rebri fluidior, & dexterâ præsertim, atquè
anteriori parte minor, ac depressior erat.
Diametri ventriculorum anteriorum aliquan-
tò

*Glandularum va-
cemi ad eiusdem
sinus.*

*Dexterum corti-
cis cerebri (hemi-
sphærium sinistro
minus et flaccidius*

tò naturali statu maiores occurrerunt . In dextero ventriculorum cruenta serositas continebatur . Nerui optici paulò graciliores . Cerebellum mollius paritèr , ac flaccidius , in cuius , atque in cerebri basi venulas aliquot varicosas offendimus .

II. Ad ventres mox inferiores descendentes animaduertimus vniuersum corpus insigni tabo consumptum cum pedibus œdemate affectis , & , referatâ per cultrum intrâ abdomen viâ , gracilem , ac nigram quandam membranam omenti vicem gerere ; stomachum , atque intestina optimi coloris , & substantiæ . Hepar neque mole , neque consistentiâ , aut colore a naturæ lege admodùm deuium ; bilis tamèn cystica fluidissima , & subuiridis occurrit . Pancreatis glandula mole maior , ac durior . Lien parte , quâ maximè lymphatica excurrunt , duobus cinereis steatomatibus erat induratum , cæterâ sanus . Renes omnium iudicio incolumes , excepto cortice , qui subobscuricoloris euaserat .

III. Denique , secto , atque eleuato sternone , vtraque thoracis cavitatis cruento latice redundabat . Pulmones quædam subnigræ maculæ variegabant , quas , cum attentius obseruaremus , figurâ serpentinâ præditas aspeximus ; ac proindè non dubitauimus , quin illæ extrema essent vasa sanguinea , quæ in exiguas varices abierant . Pericardium breuius

Pulmonum varices

undequaque superficiei cordis adhæserat, omni penitus lymphâ exinanitum; in cuius sanè internâ facie, a corde per vim auulsâ, inæqualia, atque alicui nostrum duriuscula etiâ corpora, obstructarum glandularum speciem referentia, visa sunt. Cor, quanquam exteriùs nihil spectabile patefaceret præter aridiusculas, & sulcis quibusdam per longum exaratas fibras; interiùs tamèn, (etiamsi sanguine, ac polypis omninò vacuum) raram certè, ac memoriâ hominum æternùm duraturam rem nobis exhibuit; scilicèt ad ostium arteriæ magnæ in singulis valuulis semilunaribus aderant inæqualia quædam, ac exigua sarcomata, quæ in fimbrias, ac lacinias, instâr condylomatium protensa, intrâ aortam inclinabant; neque interim a valuulis, citra scissuram se auelli patiebantur; vt nullum propterea fuerit dubium, quin ex productis valuularum fibris, vasisque nata, non verò per simplicem adhæsiõnem compacta, corpora illa penderent. Deniquè intrâ aortam descendentem substantia inæqualis, ac rotunda, naturæ verò polypeæ, cavitatem ferè totam opplens inuenta fuit.

Cordis sarcomata in semilunaribus valuulis.

IV. Hæc sanè omnia clarè nos docuerunt, sedes, & causas atrocium tum præcordiorum, cum cerebri malorum, quæ Nobilem Ægrum lento tabo ad tumulum perduxerunt, omni humanâ ope fuisse maiores.

SCHO-

S C H O L I V M .

Porrò, si quis diligentè ire cuperet per singulas præternaturales res, quæ in hoc extispicio obseruatæ fuerunt, prouinciam sanè longè grauissimam, & simplici commentario maiorem susciperet. Attamèn, vt specimen aliquod nostrarum tradamus annotationum, censemus, non omnia, vt plerunq; contingit, quæ hîc rara, & præter naturæ ordinem detecta sunt, ab initio morbi extitisse; sed alia præcessisse, alia sensim, alia tandèm excitata, præuisæ huius mortis causam habenda esse.

Non omne morbosum in cadauere repertum morbo synchronon fuit.

II. Vitia, quæ præcesserunt epilepticam, apoplecticam, & paralyticã affectionem, nonnulla existimamus latuisse in fluidis, nonnulla in solidis. Fluidorum præexistens labes in lymphâ certè constituenda præ cæteris videbatur, quæ scilicèt falsa, & acris, ex lixiuiali plùs iustò bilis mixturâ orta, per nares olim vtilitèr excernebatur, quæque sanguini admixta, ferè menstruum hæmorrhoidum fluxum promovebat.

Vitia morbo præeuntia.

III. Nonnulla paritèr solidorum vitia cognata, indèque adulta fuisse arbitramur. Hæc autem extiterunt sterni depressio, pericardium minùs, quàm par est, amplum, extremorum vasorum in corde, pulmone, ac

Cognata.

cerebro talis laxitas , per quam in varices
facilè dilatari potuerunt .

Succedentia.

IV. Vitia verò , quæ decursu morbi ac-
cesserunt , putamus fuisse in fluidis crasim ,
seù mixturam longè magis acrem , pungen-
tem, ac ferè veneficam, ex ipsa suppressione mu-
ci narium, simulq; ex influxu particularum recen-
tis calcis inductam , quæ fieri non potuit , quin
cum liquido etiàm neruorum, alijsq; fluidis se-
cundarijs paulatim communicaretur . Etenim
posthac febres , dolores , & vigiliæ , tandem
epilepsia , paralyfis , ac syncopes ingruerunt.
Hæc autèm fluidorum labes in præaffectis po-
tissimùm structurâ locis , cerebro nimirum ,
& præcordijs , morbosos tandem decubitus in-
duxit : interceptâ enim, ob recurrentes iden-
tidem conuulsiones , circulatione sanguinis ,
necessariò ichores erosiui, vtpotè perniciores,
subterfugendi tempus , ac modum ipsâ ex
morâ huc illuc inuenerunt ; itaut minima
vasa, villorumque extremitates elimare potue-
rint . Vndè postmodum cætera intercurrentia
liquida , pro varietate suorum motuum , &
mixturarum, alteri parti aliquid affinxerunt, de
altera verò aliquid sempèr detraxerunt ; af-
finxerunt quidèm lieni , valuulis semilunari-
bus , pericardio , renum cortici , pedum in-
tercapedinibus , alijsque membris , in qui-
bus , vel propter pororum angustias , vel
proptèr exilitatem impetus , semel interclu-

sa

*Ichorum vis pe-
netratius .*

sa viscidula fluida pertinacitè adhæserunt : Detraxerunt verò de dextero cerebri cortice, de omento, de vniuerso corporis habitu, deque alijs locis, a quibus intercurrentes corrosiui ichores, non modò nouam non addidere, immò compactam iam pinguedinem eliquare, atque abradere, corpusque tabidum reddere potuerunt.

V. Tandem cò ventum fuit, vt sanguinea tum piæ matris, tum pulmonum vasa, ad extremum exilitatis attenuata, propter diurnam introfluentis liquidi acredinem, distrahentemque vim, ob circuli interceptionem, ex conuulsionibus ortam, postremâ excitatâ epilepsiâ diffilirent, sanguinemque supra, & intrâ cerebrum, necnon cruentum ferum intrâ thoracem effuderint. Vnde subita mors; ad quam tamen inferendam suspicor vnâ simul conspirasse interruptam sanguinis continuationem per ipsa vasa cordis; inuenta quippe ventriculorum exinanitio certè arguit a violentissimis præcordiorum strangulationibus præcisum fuisse vitæ tramitem, qui cum sanguine per cor in pulmones, & a pulmonibus per cor in arterias, ac venas circumducitur.

VI. Quod verò spectat ad duplex cordis vitium, adhæSIONEM nempè pericardij, & sarcomata valvularum, non admodum in prioris examine immorabor; vt enim illud frequentius est malum apud tabidos, ac præ-

*Vnde subita mors
in hoc Aegrotante.*

*Pericardij cum
corde adhesio cur
tabidis, et asthmat-
ticis familiaris.*

fertim asthma vexatos ; ita longâ disquisitione non indiget ; nam satis est notare , obstructis ostiolis , vndè intrâ pericardium liquor depluit , ac deficiente prorsus omni humiditate , quæ ambas cordis , eiusq; capsulæ superficies ab adhæsione disiungit , illas inter se necessariò cohærere , atque coniungi ; præcipuè si pericardium breuiori orbe (naturâ , vel sæpiusculis contractionibus factum) contineatur , ex quo fiat , vt sit cordi propinquius .

Valuularum cordis sarcomata a nemine indicata.

VII. Igitur , ad posterioris animaduersionem transeuntes , ingenuè fatemur , hoc sarcomatum vitium in tot obseruatis cadaueribus nunquam aliàs nobis fuisse compertum , nec adhuc ex aliorum lectione cognitum ; vtcumque viderimus huiusmodi valuulas cartilagineas , osseas , exesas , phlogosi affectas , aut cum sanguiferis varicosis .

a Exerc. 52. de gen. animalium.

VIII. Nota pluribus est illa per ^(a) Harueum memorata obseruatio de carne fungosâ , externo cordis cono accretâ . Nec ignoramus aliam Ioh. Iacob. ^(b) Martini de exiccato corde , quod centum tuberculis totâ externâ superficie obsitum erat . Similiter notatu dignam censemus eam , quam refert Ioh. Conrad. ^(c) Peyer. de corde , cuius inæqualem superficiem carni veluti lemnisci externè cingebant . Sed qualis huiusmodi interna , nulla , quòd sciam , refertur ; ex quo

b Apud Miscell. n. c. decad. 2. obs. 204.

c Meth. histor. Anat. Med. in schol. cap. 6.

fa-

fanè euenit , vt apertè doceamur , quidquid in physicis possibile est , aliquandò contingere . Atque in hoc ^(a) Plinius erroris non temerè redarguitur , cum scriptum reliquerit *solum cor vitijs non macerari , nec supplicia vitæ trahere , lasumque mortem illicò afferre .*

a Lib. II. cap. 42.

IX. Excitata verò iuxta cor putamus sarcomata ista ex eâdem causâ , eodemque modo , quo ea fiunt , quæ exterius , ac præcipuè in podice apparent ; scilicèt ab inductis omnium primò leuibus vlcusculis , aut rhagadibus , paulatim discissa valuularum vasa ob viscidulorum liquidorum interceptionem elongari , ac luxuriare cœpisse , varièque inuicem complicata in morbosa tubera adoleuisse . Nequè forsitan ambigendum de tempore , quo vlcuscula , ac rhagades excitari eo loco potuerint , cum principio morbi cor , diu humiliter , atque inæqualiter , pulsans , facultatem facilè dederit sanguini , erodentibus particulis referto , vt morâ suâ labia valuularum exederet . Quid ? quòd ipsæ quoquè viscerum , artuumque conuulsiones , decursu morbi sæpè recurrentes , liberum sanguinis fluxum a sinistro cordis ventriculo per aortam (præcipuè descendentem , polypo ferè obstructam) in singulas partes adeò interturbare potuerunt , vt , validius percussis cruoris undis contra prædictas valuulas , fortè suapte naturâ graciliores , istæ tandèm alicubi findi cœactæ fuerint.

Horum sarcomatum geneseos modus .

Quod

Durantibus valvularum sarcomatibus cur pulsus plerunque æquales persisterint.

X. Quòd verò pulsus , vel cum enormi vitio prædictarum valvularum , vt plurimùm in Ægro æquales obseruati fuerint, hoc factum puto , quia istiusmodi sarcomata , vtpote molliã , tunc facilè locum sanguini cedebant, cum pleno impetu a corde propellebatur : vndè minùs resistentes mediam viam omninò liberam aperiebant in aorta . Secùs atque accidit , vbi cartilagineæ , & multò magis vbi ossæ occurrunt valvulæ , quæ , cum ordinarijs impetibus sanguinis validè plerunque renitantur (non enim semper , scilicèt cum maior viget in sanguinè vis , vt in acuta febrì , non renituntur) illius per arteriam cursum cum pulsus inæqualitate retardant .

Quomodo sarcomata producendæ syncopi conspirauerint.

XI. Illud vtique huiusmodi spongiosocarnei valvularum lemnisci, mole aucti, patrare in Ægroto forsitàn potuerunt, vt postremis vitæ diebus , dum propter expositam strangulationem præcordia contrahebantur , mutuò admoti , atquè implicati , quasi aggerem excitarent contra cominùs locata orificia artèriarum coronalium, sanguinemque ad cordis fibras per id temporis deriuari prohibuerint . Vnde lipothymias , ac syncopes , si non primùm , ac principaliter inducere , saltèm eoufque producere valuerunt , donèc , cessante spasmò recenter excussa sarcomata, ad factum spatium, proprio potissimùm pondere a prædictis orificijs recederent , liberumque sangu-

guini iter per cordis substantiam rursus permitterent, atque ad syncopis cessationem, contrariâ prorsus ratione conferrent.

XII. Nequè hîc tacebimus, polypeam substantiam, quæ intrâ descendenti aortæ cavitatem ex sæpiusculis illius tubi contractionibus, & morâ sanguinis concreuerat, pedum frigiditatem, atque œdemata, diminuto sanguinis ad extremas partes influxu, peperisse.

XIII. Dicendum aliquid superesset de dextero cerebri cortice, qui flaccidior, depressior, ac, sanguine etiâ exundante, & concreto, grauatus occurrit; nimirum epilepticæ ne, an paralyticæ medietati corporis responderet? Et quanquàm res, sub caluaria latens, summam obscuritatem, ac difficultatem inuoluat; tamen, cum, præter Hippocratis, Ballonij, Martiani, Malpighij, Valsaluæ, aliorumque eximiorum Virorum auctoritatem, nostra quoque succurrant experimenta, meam sententiam interponam; probabile scilicet fuisse, dexterum cerebri hemisphærium sinistrae corporis medietati, & sinisterum dexteræ respondisse: itaut ea corticis pars, quæ gracilior, quæque, effuso pressa sanguine, inuenta fuit, commercium habuerit cum sinistris artibus, motu, sensuque præditis; altera verò, quæ penè nullam, oculorum iudicio, labem in se continere vi-

Dexterum cerebri hemisphærium sinistrae, et sinisterum dexteræ corporis medietati respondit.

debat, cum paralyfi iam tentatis.

XIV. Ad huius verò asserti probabilitatem duo præcipuè argumenta nos adducunt. Prius est, quod passim experimento docemur, percussos, nempe, vulneratos, vel abscessu aliquo tentatos in dextero, aut sinistro cerebri cortice, plerunque conuulsionem, aut paralyfim in oppositis artubus perpeti. Posterius verò ex hâc eâdemmet hypothesi deduci posse videtur. Etenim, cum Æger diù lassitudine quâdam vlcerosâ, ac postremò epilepticis quoque artuum medietatis sinistra succussionibus affectus fuerit, verosimile est, illam cerebri partem, quæ principium, ac fons erat istorum neruorum, tempore mortis, magis in eodem laceffitam fuisse, quàm alteram, a qua nerui penè mortui propagantur in dexteram, paralyfi detentam. Atquè dexterum cerebri hemisphærium pessimè affectum, ac laceffitum, sinistrum verò nudis oculis ferè incolume inuentum est. Idcirco dexterum cerebri hemisphærium dolentibus, & conuulsis, sinistrum verò paralyfi tentatis artubus conuenisse, ac respondisse, dicendum est.

XV. Nec mouet, quòd dexterum cerebri hemisphærium, tabo consumptum, cum dexterâ medietate, paralyfi affectâ, congruere magis videretur, quàm cum sinistra, alioquin sensu, motuque præditâ. Etenim, præterquamquod in præsentî casu (utcumque

ab.

Huius experimento ægri confirmatur.

ab initio discrimen aliquod gracilitatis dexteris inter, ac sinistros artus interfuerit) membra omnia pari tabo paulatim aruerant; illud maximè aduertendum in glandulis, ad quarum ordinem cerebrum refertur, eas graciliores euadere, atque inueniri solere, per quas fluida vberius secernuntur; eas e contrario pleniores, saturatioreſque ſeruari, quæ diù a ſecretionis officio vacauerint. Exemplo ſint (præter thymum, & hepar in foetu) mammæ, & renes, quarum fanè adenarum, ſi altera ab uſu defecerit, maior, & craſſior non minor, & gracilior deprehenditur. Cum igitur dexterum cerebri hemiſphærium ſiniſtro magis depreſſum, ſeu gracilius offenderimus, perſpicuum nobis præbuit indicium ad probandum, illius glandulas ſemel admiſſam ſecretionem liquidi neruorum alioquinacris, uſque ad extremum vitæ diem, quâ ſiniſtrum longo iàm tempore caruerat, conſtanter retinuiſſe.

Glandula vberius liquidum ſecernentes cur euadât graciliores, et conuerſo.

OBSERVATIONES

Physico - Anatomica

NON NVLLORVM,

Qui primo impetu morbi repentè
per hæc tempora perierunt.

OST capita preli-
minaria de impro-
uisis mortibus, eius-
que causis, quæ isto-
rum potissimum de-
cursu annorum no-
biscum adeò sæuitè
egerunt, & post descriptos casus aliquo-
rum, qui subitaneis cerebri, ac præcordio-
rum morbis tentati, per hæc tempora eua-
serunt; opportunum certè erit, ut de-
scendamus ad obseruationes illorum,
qui primo impetu morbi vitam repentè
cum morte commutarunt.

In ijs autèm commemorandis, illud
in primis studebimus, ut historia me-
di-

dica singulorum , qui deceſerunt , ea lege præſigantur extiſpicijſ , ut non ſolum naturalis , ſed præternaturalis quoque illorum hominum ſtatus legentibus præluceat . Mala enim , quæ mortem præceſerunt , manum quaſi porrigunt ad illam inueniendam in cadaueribus cauſam , qua , diſrupto vitæ filo , animam diuulſit e corpore. Quo fit, ut meritò

Quo morbo repente decedens Liborauerit maxime ſciendum .

(^a) Fortunat. Fidel. ſcripſerit illud etiam præſtat nouiſſe , cum quiſquam repente moritur , quanam ſcilicèt ægitudine ille correptus fuerit .

a De relat. Med. lib. 4. cap. 7.

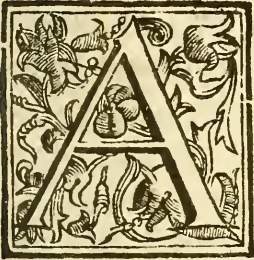
Deindè verò dabit ſpero veniam ingenuus Lector , ſi , quanquam ex defunctorum Medicis , Amicis , ac Neceſſarijs integras tum naturalis , cum præternaturalis eorundem ſtatus historias haurire ſtuduerimus , adhuc tamèn alicubi mancas inuenerit , præſertim circà pulſuum anomalias ; ad eos enim , qui improuiſò de medio tolluntur , neque Medici accerſiri , neque ſi accerſiti fuerint , tempeſtiuè ſolent accurrere .

*Supereſt , ut aliquid circà ſcholorum
methodum admoneamus . In ijs itàque ,
quemadmodum curabimus , ut particu-
laris cuiuſque ſubitaneæ mortis cauſa ex-
trahatur , atque reluceat ; ita non omnium
ſymptomatum , quæ ſingulos morientes
vexarunt , rationes reddemus in ſingu-
lis ; ne ſcilicèt , cum eadem ipſiſſima phæ-
nomena in pluribus agris obſervata fue-
rint , recoctam cum nauſea crambem
Lectoribus exhibeamus . Symptomatum
idcirco Aetiologias hanc illam noſtris af-
pergemus in ſcholijs , ut , quæ de indu-
ſtria deficiunt in ſingulis , deſiderari
vix poſſint in omnibus .*

OBSERVATIO I.

*Repentina mors ex apoplexia syncopali
in Viro obeso, & cachochymo.*

HISTORIA.

Antonius Maria Brillii Romanus, quinquagenario maior, famulorum Eminentiss. Cardinalis Sacripantis decanus, obesi admodum habitus, vini, & coniugalis veneris intemperans; cum antè annum vagis circa pectus, ac diaphragma doloribus tentaretur, graui anhelitu, & omnigenâ pulsus inæqualitate vrgeri cœpit. Deindè verò vrinarum sensim inopiâ, ac pedum tumore laborans, futuræ speciem hydropis exhibuit; varijs propterea pharmacis, & præsertim oxymellite scillit., ac stomachicis refermentantibus curatus, rursus lotij copiam obtinuit, apertoque in crure fonticulo, meliùs se habuit.

II. Sed quanquàm ad Aulæ officia, post multos menses rediisset, prauo tamen colore foedatus per accliuia anhelabat, atque iisdem pulsuumanomalijs perpetuò detinebatur. Tandem die 15. Ianuarij 1706., nocte mediâ, ex-

pergefactus, purpurinam quandam totius cor-

*Funestissima esse-
rarum ad interio-
ra repulsio.*

poris efflorescentiam, instar morbi, qui à Medicis appellatur, *effere*, ingenti cum pruritu, & calore, summoperè molestantem persensit, a qua, ut alleuiaretur, e lecto surgens, fenestram, sese frigidissimo expositurus aeri, imprudenter aperuit; exindè decubitus, qui utiliter exteriùs factus erat, pessimo fato interiùs repulsus, e vestigio brachij sinistri torporem induxit. Neque interim æger, ijs auscultans morbi vocibus, ullam sibi medelam adhiberi curavit; sed postridiè Aulam adiuit, & Eminentissimi Purpurati currum pedibus cum cætero famulatu sequutus fuit, ut tandèm viribus fractus, horâ 23. cum dimidiâ diei 17. Ianuarij, repente mortuus fuerit in via, quæ Parionis dicitur.

CADAVERIS DISSECTIO.

TRansactis viginti quatuor horis, cadaver in Theatro Romani Archilycei, coràm Excellentissimis Viris, ac Doctoribus Lucâ Tomassino Prothomedico Generali, tribus Consiliarijs, scilicèt Iacobo Sinibaldo, Antonio Placentio, & Ioh: Trullo, duobus Medicis Sacri Palatij Apostolici Michaelè Angelo Pauli, & Gasparo Reali, & publico Anatomes Professore Alexandro Pascolo, vnâcum Physico, & Chirurgo Carcerum Ioh: Latino, & Bar-

& Bartholomæo Simoncello, qui publicus alioquin est Anatomes Minister, a quo, adstantibus etiã Curia Iudicibus, & Scribis, multoque concurrente Studioforum numero, dissectum fuit.

II. Et quoniã externa quoque Cadauerum facies nos aliquandò erudire solet; idcirco in primis aduertimus, vniuersum corpus mirè obesum, & pallidum, vultum autem obscurè adhuc ingenti cum tumiditate rubentem occurrisse; ex quo factum est, vt, antequàm, detractâ caluariã, ipsius cerebri status nobis innotesceret, rumoris nescio quid afflauerit in Theatro, aliquibus sanguinem, e vasis largè effusum, sub cranio inuentum, iri augurantibus. Sed o vana, & incerta iudicia hominum, quorum lingua oculos, mentemque præcurrit!

Ex cadauerum facie quandoque Medicus eruditur.

Effusus sub Cranio sanguis pro mortis causa perperam hic accusatur.

III. At verò, vt rem consueto perficere-mus ordine, abdomen principio secuimus, quod multo adipe refertum erat. Zirbus, obstructis suis glandulis, crassiusculus. Intestina tenuia, venis sanguine tumentibus aliquantulum rubentia. Ventriculus prægrandis, & laxus. Lien naturali mole maior. Hepar paulò auctius, sed colore propè naturali, cuius interim Cystis, cum forinsecus albicans obseruaretur, exactiori locum fecit examini; postquàm verò illam aperuimus, non bilem, sed verum pus continere, atque internâ sui

Pus, & viscera in Cysti fellea depressa.

superficie varijs vlcusculis laceram, raro quidè exemplo, deprehendimus.

IV. Ab ipso deindè abdomine in thoracem per amotum sternum referatâ viâ, statim multa circà pericardium flavescentis adipis copia, (qua cordis quoque basis grauabatur) se obtulit. Pulmo solitò depressior. Cor verò prægrande inuentum est. Dextera auricula cum appensa vena caua, quæ modicam nigri sanguinis quantitatem continebat, duplò certè naturali diametro amplior apparuit.

*Summa cordis
amplitudo.*

V. In sinistro ventriculo maxima picei cruoris moles claudebatur. Arteriæ pulmonica, & aorta, finitimæque cordi tracheales partes multo adipe refertæ, glandulisque quibusdam obsessæ, mutuuum nisum, & compressionem ostendebant.

VI. Tandèm, cùm ad Cranij sectionem Chirurgus accederet, scissis, diductisque tegumentis, super dexterum latus ossis sincipitis offendit in Cranio foramen, per quod, (cùm pericranium duntaxat aditum intercluderet) maius specillum ad vsque duram Meningem, alioquin laxam, facile intulit; atque, eleuatâ caluariâ, cuniculum illum intrâ ossis lamellas à generationis fortè primordijs fuisse referatum, indè iudicauimus, quòd orbiculus non asper, sed læuigatus inuentus fuit. Cæterùm in superficie cerebri subobscura va-

fo-

*Dura Meningis
laxitas.*

*Cranij foramen
forsan innatum.*

forum sanguineorum turgescencia, & modica quantitas turbidi feri in ventriculis spectabatur. Sinus longitudinalis, & laterales, atque ij etiã, qui ad cerebri basim positi sunt, nigro sanguine tuebant, vt non fuerit dubitandum, quò solitò maior cruoris quantitas intrà cranium intercepta fuisset.

S C H O L I V M.

IN huius vestibulo scholij opportunè occurrit consilium, verè sapiens, ac rectum, quo Gulielmus (a) Ballonius Medicos admonet, vt caueant prædicere, se deprehensuros aliquid in capitibus illorum, qui ex cerebri morbis interierunt. Etenim, cum vna, eademque affectio à varijs, atque inter se non diuersis modò, sed sæpè contrarijs, diuersèque operantibus causis oriri possit, rarò fit, vt Medicus illam, quam incautè præcinerat causam, in dissectione cadaveris inueniat. Quod sanè extispicij huius testimonio omnium cum admiratione comprobatum fuit; nullum enim effusum in cerebro sanguinem offendimus, quem aliqui adedò confidenter prædixerant. Igitur, vt nos cauti fuimus in prænunciando, similiter in huiusce subitanæ mortis causis euoluendis ab erroris periculo longiùs abeamus, e re arbitramur annua istius Ægri mala diligenter inuestiga-

^a In comment. 3 & annot. ad histor. 1. l. 2. consil.

Medico cur multa opus sit cautela in prædicendis interioribus cadaverum lesionibus.

Mala, que mortem præcedunt, diligenter inuestiganda.

re : quo nanque remotiores ab obseruantium oculis repentinarum mortium causæ in dissectis cadaueribus esse videntur; ità curiosiorem diligentiam postulant, vt eruantur, & patefiant. Porrò nonnulla inuenta, etsi non rarò in extispicijs nihili fiant, ex quo apud minùs versatos in rebus anatomicis minima putantur; ea tamen magni æstimanda sunt, quoties cum languidulis viscerum fibræ luctari, minimisque vasorum angustijs intercipi potuerunt.

In extispicijs, etsi minima offendantur, magni æstimanda.

Series Morborum subitam necē præcedentium.

II. Primò itàque extrà omnem dubitationis aleam positum per historiam censeo, hominem hunc ab anno ex cachexia valetudinariam vitam duxisse, cum labefactato fibrarum tono, & cum degeneribus a naturali crasi fluidis, quæ ad viscido-acrem naturam euecta erant.

III. Secundò ex cadaueris dissectione constat, Ægrum loco cysticæ bilis, quæ balsamico-amaricans esse debet, acro-putridum, pus multò priùs, quàm diem suum obiret, fouisse; non enim vlcera momento temporis ab erodente liquido visceribus insculpuntur. Hoc autem pus facere non poterat, quin, euerso naturæ ordine, chylum non modò non defæcaret, sed exoticis particulis imbueret, nouamque labem sanguini iugiter communicaret.

IV. Tertiò his addamus ex historia, Ægrum

Ægrum eò tandèm peruenisse, vt acria corpuscula, iisque commixtam sulphuream lympham (erat enim vinosus) plenè cumulauerit, quæ profectò corpuscula ab vniuerso suorum vasorum, ac viscerum fibroso genere, inductâ irritatione, ad externa corporis sub forma esserarum propulsa fuerunt; cui sanè propulsioni, nisi Ægrotus intempestæ noctis frigore imprudens fuisset obnixus, proculdubiò indè leuamen accepisset: Sed, cùm istius critici decubitus materies intrà vasa repulsa, atque in cerebro, & spinalis medullæ principio intercepta fuerit, sinistri torporem brachij produxit, qui, ex tempore solutus, indicium præbuit, ignem non extinctum, sed doloso in cinere latuisse sepultum; causam nempe morbificam e corpore nequaquam eductam, sed partim sanguini confusam, partim viscerum folliculis interceptam delituisse.

*Ex repulsis esseris
brachij torpor.*

V. His verò positis, facile est conijcere, causam subitanæ huius mortis fuisse copiam crassescantis sanguinis, & serositatis, quæ quidem fluida oleoso-volatilibus partibus destituta, & fixis salibus redundantia, propriæ fluxilitatis inopiâ per meningum arteriolas, per sinus, ac per reliqua cerebri vasa hæere cœperunt: vbi, debilitatis, ob spirituum paucitatem in violento etiâ corporis motu erogatorum, fibris muscularibus duræ matris, ac villis omnibus corticem cerebri, ac cerebelli

belli intertextentibus; &, inductâ ob sanguinis remoram tam pressione suprâ fibras, & glandulas eiusdem corticis, quàm obstructione intrâ oscilla secretoria liquidi neruorum, repentina suborta est syderatio liquidorum, & solidorum in cerebro, quam fortissimam dicimus apoplexiam cum mortifera syncope, quæ nostro in casu corripuit, non solùm propter deficientem descensum spirituum a cerebro, & cerebello in cor; sed propter concurrentem renitentiam ad motum crassi, & resinosi sanguinis, per cauitates cordis tunc temporis deuoluti.

Vndenam syncopes mortifera in hoc Ægrotante.

VI. Hoc autem indè arguitur, quòd isto in homine lymphâ viscidulo-acris, quæ per duos dies ante obitum *efferas* produxit, cùm a succutaneo organo intempestiuè repulsa fuerit, nullam excitauerit febrim, quâ aut cum cæteris massæ principijs exactè, atque impunè rursùs commisceri, aut per alia fecernicula utiliter trudi potuisset. Factum proindè esse videtur, vt fluida, dissipatis postridiè per laboriosum pedestre iter volatilibus particulis, quibus vtcunque, in cerebro præsertim, fluxilia reddebantur; ex tempore substiterint, inductâque paralyti in meningibus, ac totâ cerebri superficie, inuincibilem, quam fortissimam dicunt apoplexiam, ^(a) Senibus aliòqui familiarem, pepererint.

*Paralyfis membranarum, & corticis cerebri, ac cerebelli.
æ 6. aph. 57.*

VII. Firmant deindè nostras a priori con-

nic-

niecturas ea, quæ in cadauere palàm occurrerunt. Quid enim aliud tumida, & subrufa vultus, & meningum species? Quid sanguineorum vasorum in vniuersâ cerebri superficie turgescencia? Quid sinus omnes, nigro sanguine oppleti, demonstraerunt, nisi maximam fuisse austeri, minùsq; mobilis humoris quantitatem, quæ intrâ cranium intercepta, tum circumpellentium fibrarum tonum enervare, cum vel maximè secretrices cerebri glandulas oppidò premere, ac validè obstruere potuit; vndè lethalis spirituum animalium inopia inducta fuit; præfertim cum apertissimè constiterit, plùs acrium ferositatum, & viscidorum humorum, quàm oleoso-volatilem particularum diù ægro in corpore redundauisse?

VIII. Hoc tandèm breuiter admonemus, non frustrâ aliquem suspicari posse, nùm repertum in cranio foramen, ad infirmandum robur duræ matris conferre aliquid potuerit. Etenim apud hominem, qui ferè semper pro suo munere ad obsequia, nudato capite, incedebat, cuniculus iste aeri, aerique innatantibus corporibus fortè minùs, quàm natura postulat, obnitebatur. Si quis enim ab Ægro, dum adhuc erat inter viuos, sciscitatus fuisset, an aliquam sub perforato cranio in magnis temporum mutationibus molestiam persensisset, eam probabiliter fallurum fuisse, indè

*Cranij foramen
an dura matri infirmandæ contulerit?*

Cranio ob siphillydem desquamato, Cerebrum facile afficitur.

indè arbitramur, quòd, qui ex siphillyde cranij desquamationem passi sunt, ferè semper de læsione ab externo frigore conqueruntur, cerebrique mala facillimè subeunt.

IX. De cætero viderint alij, quænam extiterit origo raræ illius exulcerationis, quæ in cysti fellea inuenta est. Nos enim, qui huius primordia ægritudinis penitùs ignoramus, illud hìc pro coronide tantummodò adijcimus, sæpè detexisse morbidam quasi radicem, vel saltem coniunctam propaginem earum spirandi difficultatum, quæ, ex hypochondrijs ortæ, ad hydropem tendunt, in ipso fellis folliculo altè implantatam; modò nimirùm in lixiuiali, fluidâque nimis, modò in tenaciori, atque in lapides conuersâ bile, vt non sit dubitandum, quòd vitium tam enorme ipsius cystis felleæ ad morbos istius Ægri maximè conspirauerit.

Cystis felleæ vitia multorum pectoris morborum radix.

X. Neque similiter immoramur in persequendo impedimenta præcordiorum, ac præfertim arteriarum pulmonicæ, & aortæ, partiumque trachealium, multo adipe, auctisque glandulis obsessarum: non enim causas inquirimus annui anhelitus, pulsusque inæqualitatis, quæ a præternaturali, mutuoque vasorum nisu pendere potuerunt.

OBSERVATIO II.

*Subita Mors ex syncope ob cordis
magnitudinem, prolapsum,
atque aneurysma.*

H I S T O R I A .

Amulus olim cursor Illustris-
simi Marchionis Spadæ iu-
nioris, nomine Philippus Tur-
ci Romanus, annorum circi-
tèr viginti quinque, habitûs
gracilis, staturæ mediocris,
pallidi coloris, anhelitu in leuibus etiàm cor-
poris motibus detineri solitus, ante annum
laborauit suffocatiuâ anginâ, a qua, ter misso
intrâ diei spatium sanguine, liberatus fuit,
superstitibus tamen maiori semper spirandi
difficultate, & recurrente interdùm cordis pal-
pitatione, præsertim cum citato gressu ambu-
laret, vnâ cum sepulto præcordiorum angore,
& quodam pulsatili pondere suprâ diaphra-
gmatis centrum. Quæ quidè̄m mala eòusque
adaugebantur, vt illum, vel inter comeden-
dum, atque ab assumpto potissimùm cibo,
deteriùs haberent. Hic, die 4. Februarij ineun-
tis huius anni 1706. tametsi manè faucium
phlogosi, & quibusdam ad vsque collum,

*Series symptoma-
tum, qua cordis
magnitudinem, &
prolapsum osten-
dit.*

& iugulum exporrectis contractionibus detine-
retur, pedibus nihilominus Herum suum per
quingentos circiter passus prosequutus fuit.
Domino verò alicubi diutius fortè morante,
ipse cum socio in caupona largè, ac sinè de-
lectu comedit, ac bibit; deindè domum re-
uerfus post horam, cum frigore corripere-
tur, apud foeminam se recepit, calefaciendi causâ
ad ignem, qui semi accensis carbonibus me-
dio ardebat in cubiculo, vbi paulò post (for-
tè an etiam ex cæstro venereo?) leui primùm
capitis debilitate, deindè frontis, totiusque
corporis madore cum vehementissimo anhe-
lito, cordisque angore, tandèm syncope, in
mortem statim desinente, correptus fuit.

CADAVERIS DISSECTIO.

APERTO abdomine, intestina tenuia
aliquantulùm subrufa; cætera verò
naturalia viscera a natiuo statu pa-
rùm recessisse, præterquam paulò
turgidiora, ac velutè murice subtincta visa
fuerunt.

II. Morborum, & ipsius necis fedes ap-
paruit potissimùm in thorace, quo referato,
pulmones subalbidi, & dexter eorum costis le-
gitimis tenaciter adhærescens, oculis adstantium
sefe obiecerunt.

III. Fauces rubore perfusas, asperam ar-

teriam substantiâ gelatinæ non abfimili, fuligineo tamen, ac subnigro interiùs colore refertam, cernimus. Rami bronchiales phlogosi paritèr, ac velutî asperitate quâdam laborabant.

IV. Cor mole triplò naturali maius, vacuum certè superabat, cùm, ablato pericardio, & expresso omni cruore, pependerit in lance libras duas & semis. Hoc sanè viscus suprâ diaphragma ceciderat, ac proindè œsophagum, aortam, ac ventriculum facilè premebat.

*Cordis moles au-
ta, & prolapsus
in diaphragma.*

V. Deindè, etiamsi externâ facie naturalem seruare videretur figuram; sectum tamen nouam philosophandi materiem solertioribus naturæ Vestigatoribus præbuit; auricula enim, & ventriculus dexter, sanguine vacui, sed ordinariæ diametri, contra verò sinistrae cavitates nigro plenæ cruore, & duplò dexteris latiores occurrerunt. Arteria magna iuxtâ cor paritèr perampla.

*Sinister cordis si-
nus duplò maior
dextero.*

VI. Secto cranio, pia mater cum vasis solitò tumidioribus se nobis præbuit. Cortex cerebri in superficie vtriusque hemisphærij versùs posticam partem calloso quodam glutine tenacitèr duræ matri adhærebat. Plexus denique constabant ex vasis sanguine plenioribus.

S C H O L I V M .

NE prolixitas morosa , neuè breuitas in hâc attingendâ ætiologiâ euadat obscura ; sedulus Lector primò distinctè , mox verò promiscuè animaduertat , primò natiuum Ægri temperamentum , & grauissimos morbos , quibus miser homo per annum ante mortem torquebatur ; secundò proximas necis occasiones ; tertio ea omnia , quæ in illius cadauere obseruata fuerunt . Hæc enim , spero , satis luminis accendent , vt claras subiti huius interitûs rationes videre possit .

II. Quanquàm verò singulæ affectiones , & causæ , quæ Ægrotum hunc detinuerunt , diuisis suarum virium momentis præcocem , subitamque necem afferre vix potuissent ; vniuersæ tamen , momento composito , eandem facillimè induxerunt : Quod sanè minimè arduum videbitur , si quot , & quomodò istiusmodi causæ ad supremam , atque inopinatam Ægri perniciem conspirauerint , diligentèr expendamus . Non enim vna , eaque simplex , aut interna solùm causa , sed multiplex , & tum externa , cùm interna , vetus , ac recens ad improuisum illius interitum coniurauit .

*Multiplices huius
improuisæ necis
causæ .*

III. Hoc sanè eidentèr constabit , si duo
ante

ante omnia, quippe quæ admodum probabilia, aduersam istius valetudinem præcessisse intelligamus; alterum natiuum eiusdem temperamentum acro-biliofum, vnàcum solitò grandiori corde, ac paulò debiliori textura finistri ventriculi, atque aortæ, quæ fanè res hominibus, præ cæteris animalibus, non rarò contingunt; alterum verò aduentitium, nimirum intemperans, atque intempestiuè exagitatum Cursorum vitæ genus, per quod non tantum fluida ad acro-volatilem naturam in gracilibus præsertim corporibus euehuntur; sed aeris quoque viæ, & pendulum intrà thoracem, cor perpetuâ concussione, ac diuulsione labefactantur. Ità certè clara habebimus principia, vndè causas deriuemus non modò suffocatiuæ anginæ, sed, quod caput rei est, lethalis prolapsûs, & aneurysmatis cordis. Cùm enim præcordia per arterias clauiculis, axillis, & collo, perque reliqua vasa pulmonibus alligentur; cùmque pulmones per asperam arteriam, ac per laryngem, veluti per funem, a iugulo, & faucibus propendeant; facile est concipere, infirmiora ex angina, & magis adhuc ex fluidorum acredine, & cursorio vitæ genere reddita huiusmodi suspensoria, ægrius postmodum valuisse ad renitendum descensui præcordiorum, quæ, solitò magis ex mole grauitantia, suis etiam relaxatis, exesisque proximioribus membranarum funiculis, necessariò ex lege

Ipsarum enumeratio.

Præcordia in Cursoribus cur faciliè labefactentur.

Mechanicus cordis prolabetis modus.

lege grauium supra diaphragma lapsarunt,
 IV. Cùm verò multarum officia partium
 apud animalia regantur, aut offendantur mu-
 tuo contactu, ac nisu, vel diuisione, ac disso-
 ciatione; vtique fieri non potuit, quin, gra-
 uitante corde præter naturæ ordinem supra
 diaphragma, & diaphragmate supra stoma-
 chum, indè non solummodò respiratio læsa,
 sed, tumente ex cibus ventriculo, arteria ma-
 gna descendens (quæ septum transuersum
 sub corde perforat, & stomacho substernitur)
 validè compressa fuerit. Hinc fiebat, vt san-
 guis, impeditâ liberâ suâ traiectione, ac de-
 uolutione per inferiores arterias, necessariò
 quoquo modo alternè repelleretur versùs su-
 periores arterias, atq; ineundem sinistram cor-
 dis ventriculum, a quo vicissim fuerat ex-
 trusus: ibique arietatio quædam nixûs tru-
 dendi, ac renixûs trusi iam cruoris ab assum-
 pto potissimùm cibo (quo sanè tempore ven-
 triculus aortam valentiùs premit) sub angori-
 ris, ac palpitationis specie proficiscebatur.

V. Et quoniàm ex hac vna radice præpe-
 diti motus liberi sanguinis per descendentes
 arterias sexcenti malorum frutices germinare
 potuerunt; mirum sanè haud erit, si nos
 indè principium deriuemus dilatationis tum
 arteriæ magnæ, tum vel maximè sinistri cor-
 dis ventriculi (quas quidem partes natiuâ de-
 biliori texturâ laborare posuimus) nec non
 adhæ-

*Cur maximè ab
 assumpto cibo re-
 spiratio, & cordis
 palpitatio ingra-
 uescerent.*

adhæſionum pulmonis , congeſtionis lymphæ in cerebri ſuperficie , tandèmque, concurrentibus externis cauſis , etiàm ſubitæ mortis .

VI. Etenim , cum clarè conſtet ex hydro- metricis principijs , impedito, vel diminuto ex communi aliquo alueo per vnam, vel alteram fiſtulam aquarum excuſſu , illicò in proximos canales lymphas maiori copiâ deriuari, atque confluere ; immò eaſdem lymphas , ad rationem impediti liberi excuſſûs , ad ipſum quoquè alueum reflekti ; vt, quæ ſucceſſiuè fluxuræ eſſent, in eodem parumpèr ſubſiſtant; ſatis dilucidè apparet , cur in homine iſto cruoris excuſſus , per inferiores arterias ob expoſitas compreſſiones alternè diminutus, alternè pariter maiori copiâ, & vi verſùs cor, & in superiores arterias fuerit deriuatus ; facilèque propterea non ſolùm faucium phlogofes , & capitis congeſtiones induxerit ; ſed etiã in ſiniſtro cordis alueo dilatationem, ſi non primùm producere, ſaltèm adaugere potuerit .

Morboſæ præcordiorum dilatationis origo principijs hydro- metricis illuſtratur .

VII. Porrò cum fluida , præſertim incompreſſilia ferè induant naturam ſolidi, quotieſcunque in anguſtum alicubi tubum violentèr , ac pertinacitèr vrgentur : idcirco plannum eſt intelligere , ſanguinem, cum a corde violentèr intrâ compreſſam arteriam truditur , vectis, cuneique potentiam induere, tantò quidem maiorem, quantò magis locali euſdem motui acutæ durorum ſalium figuræ

Sanguis intrâ compreſſam arteriam violentèr truſus, cunei potentiam induit .

copulantur . Nihil igitur mirum , si apud hunc Ægrum , ex impulsō sanguine intrā impeditam aortam , eoque reuerberato versūs semilunares valvulas , idem truncus , & sinister cordis ventriculus (texturâ aliòqui debiles) dilatati fuerint ; distractiuxæ nanquē percussionis , ac repercussionis vi adiuncta, fuit in sanguine energia cunei erodentium salium , qui fibrosum earundem cavitatum contextum , repetitâ totiès extrusione vltèriùs debilitatum , paulatim diloricare poterunt ; quibus factum puto , vt , viscus hoc , (remorante etiam sanguine in minimis coronarijs , proximisque distentiarum fibrarum spatiosis) grauius semper , ac maius euaserit , sui que idcirco prolapsus , & septi transuersi , aortæque compressionis causam longè magis adauxerit .

a Bened. Castell.
in demonf. mens.
aqua. current.
prop. 3.

Coniectura de tardiori sanguinis motu per aneurysmaticum lacum cordis sinum .

VIII. At verò , cum ex hydrometricis sectiones inæquales vasorum , per quæ fluida mouentur , eorundem fluidorum velocitatibus sint reciproæ , sequitur , vt , eneruatis fibris impellentibus , si læuæ cordis cavitates duplò maiores dexteris detectæ fuerunt , duplò etiam tardior extiterit motus sanguinis in sinistris , quàm in dexteris ; eòque magis , quò distracta , & ampliata sinistri ventriculi latera in qualibet systole ad mutuum peruenire contactum , omnemque a se cruorem in aortam expellere , atque elutriare nequiverint , quo,
sa-

sanè copiosè subsistente liberis tùm ipsius cordis motibus , tùm influentium a pulmone liquidorum vndis , noua semper augebatur renitentia . Exinde maxima eruitur causa tùm sepultæ præcordiorum angustiae , & grauitatis , quâ postremò æger decessit , cùm inuentæ in cadauere stagnationis sanguinis intrâ sinistram duntaxat ventriculum . Etenim cùm eò res in cursore isto deuenit , vt simul conspirauerint minor animalium virium potentia ad constringendum cor , & maior cordis ob adauctum suum pondus renitentia ad motum , tunc hercle vires circumpulsivæ in cordis ventriculis ad eam rationem , & inter se , & cum contentis cruoris molibus peruenire debuerunt , quam inuicem habebant sectiones cavitatum , & resistentiæ vasorum . Sed quoniam dexter ventriculus naturali diametro donabatur , & pulmonum vasa nullo apparenti vitio afficiebantur : sinister verò sinus duplâ diametro laborabat , & arteria magna perampla ab ipso corde , & stomacho validè premebatur . Idcirco aquè Ægrum superstes maior vis in dextero cordis ventriculo minorem sanguinis quantitatem liberè , maiorique velocitatis gradu in pulmonica vasa impellere potuit . Contra verò sinister ventriculus propter minorem ex dilatatione vim maiorem sanguinis molem in præpeditam aortam expedire trudere prohibebatur ; quæ certè cruoris re-

Exposita coniectura nouis rationibus confirmatur.

mora præcordiorum angustiam, tandemq; mortiferam suffocationem, ac syncopem induxit.

IX. Nequè verò hîc animus est longiùs persequi rationes diuersarum lymphæ concretionum, quæ a salino-acrium cum oleosis miscellâ particularum in locis minoris motus, aut maioris impeditenti apud valetudinaria corpora, & nostrum præsertim Ægrum, tum in pulmone dextero, cum in supremo cerebri cortice contigerunt. Etenim satis ex Chymicis tentaminibus innotescit, acria, sulphureis admixta, inuicem coalescere, præsertim apud vinosos: vndè spiritum vini cum vrinæ spiritu in tenax corpus facillimè abire videmus.

Lymphæ concretionum causa ex chymicis.

X. Cæterùm, vt omnes huius necis causas breuiter perstringamus, repetere cogimur ex cerebri vitio minùs spirituum, quàm naturalis huius hominis postulabat œconomia, aliquantò priùs tempore mortis secretum fuisse; vndè virium debilitas, ex præcordiis orta, maior adhuc reddebatur ex diminuta per cerebri corticem liquidi animalis separatione, quæ ob callosum inuentum eiusdem glutinem vltro se nobis obtulit. Factum proinde fuit, vt ad repentinum interitum Ægri simul conspirauerint primò noua partium salino-acrium in fluidis exaltatio, quæ ex postrema faucium phlogosi apertissimè innotuit; secundò motus corporis, dum quiete indigebat; tertio ingluuies, & vini abusus, cum diætâ opus erat;

quar-

Causarum ad hanc subitam necem conspirantium epilogus.

quartò fuffocatiua bronchiorum irritatio ex carbonum fumo , qui in cadauere per fuliginem tracheæ colorem in apertum fe dedit ; tandèm (fi fortè accefferit) veneris œstrum , quod fpiritus maximoperè impuros , ac perturbatos in nouum , atque omninò improporcionatum motum circà præcordia agere potuit . Vndè cor ipfum , fuapte natura magnum , & , fanguine fubfiftente , grauius reditum , ob exiguas animalium fpirituum vires ab omni penitùs motu constantiffimè defecit .

Fuliginis tracheæ color ex fumo carbonum .

XI. Sed , ne hîc longè de fcholij cancellis abire vererer ; profectò exemplis etiam ostendere poffem , quàm facilis via fit ad præcocem , inopinatamque mortem nimis aucta cordis moles , eiusque prolapsus . Vnum tamen cafum , noftro quippe fimillimum , a (a) P. Marchetto defcriptum , coronidis loco afferre liceat . Venetus quadragenarius , crapulæ deditus , anhelitu , & hypochondriorum anguftiâ detentus , multis fruſtrâ adhibitis remedijs , Patauium petijt , vbi pofterâ nocte repentè obiit , in cuius cadauere nihil præternaturam intrâ abdomen fe prodidit ; verùm in thorace cor adeò amplum obferuatum fuit , vt tria naturalis magnitudinis æquaret ; ventriculis itidem ampliffimis , cuius capfulæ vbique preffius adhærebat ; fuperioribus , ac lateralibus partibus pleuræ etiam adnexum ;

a Obfer. 49.

inferiori verò eidem diaphragmâti. Scilicet, ut minimè sit hæsitandum, adauctam cordis molem, situmque ex prolapsu vitiatum, ad repentinam denique mortem conducere!

*Cordis prolapsus
quandoq; hydropis
speciem induit.*

XII. Quòd si verò malum hoc corripiat hominem, in victu, ac motu fatis temperatum, tandem hydropis speciem induit, pedum œdemate, nocturnâ ortophnæâ, carotidum palpitatione, vrinarum paucitate, atque angore paulatim inductis. Nec interim deerunt fortè Medici, qui, huius ignoratâ morbi radice, non hydragogis modò, sed multis

vesicantium, vstionumque tormen-

tis Ægros extorqueant. Verùm

de ijs fusè in nostro de

Aneurysmatibus

Tractatu.

OBSERVATIO III.

*Cita mors ob interceptum motum aeris,
& sanguinis in præcordijs, unâ
cum cerebri consensu.*

HISTORIA.

Ohannes Baptista Auanzius, octodecim annos natus, D. Cæcilæ de Nobilibus famulus ex ora maritima romanæ ditionis malam circâ præteritum autumnum reportavit valetudinem; hinc pravo vultus colore cum anhelitu laboriosam vitam Romæ ducebat, improbâque victus ratione usus, cum planè imbecillis esset, tamen adhuc serviebat; præcedenti suum interitum vesperi largâ castanearum copiâ se ingurgitavit, noctemque proindè valdè molestam ex spirandi præsertim difficultate transegit; & in ea quidè, post vomitum viscidorum humorum cum meliùs habere crederetur, manè tamen, quæ fuit 3. Febr. 1706. mortuus repertus est, e cuius ore spumosa lymphæ, ut ex naribus filamenta sanguinis pendeant.

CADAVERIS DISSECTIO.

CAdauer post 24. horas inuentum est cum latice sanguineo, ex sinistra nare profluente, & cum thorace solito elatiori, ac tumidiori. Scissis tegumentis, occurrerunt intestina tenuia aliquantulum rubicunda, & intrà abdomen modica quantitas feri sanguinei. Lien prægrandis, ac plumbeus, ponderis exactè librarum quatuor cum dimidiâ. Hepar sanum dixisses, si bilem subuiridem sua in cystide contentam excipias; cætera naturalia viscera vix cum notabili labe inuenta.

*Tendineæ fibræ
pulmones Costis
colligantes.*

II. Eleuato sterno, ferum in vtraque pectoris cauitate magnâ copiâ offendimus, & pulmones, costis colligatos, non ordinariâ quidè superficialium cohæsione, sed per albas quasdam, teretes, ac verè nerueas fibras, quas, oculo iudice, tendines putauisses. E cordis vasis, & cauitatibus sanguis nigerrimus extractus est, grumis non in vnum tenacitèr coagulatis, sed atrâ cum tincturâ diffusentibus. Dexterum cordis sinum insignes polypi, certè plùs vnciâ pendentes, ferè vniuersum opplebant; sinistrum verò exiguus occupabat. Cordis, pulmonumque parenchymata summoperè flaccida tractabantur.

III. Digni quoque animaduersione fuerunt

runt pulmones, qui, manu pressi, ut a colligatione cum costis diuellerentur, cruento lactice per dehiscentes quosdam in superficie meatus facile manabant.

Latex a compressa pulmonis superficie manans.

IV. Circumsecto cranio, & durâ matre, pia occurrit, solito rubentior, turgidis sanguine vasis. Quinimò cerebri superficies, ductis duobus hemisphærijs, usque ad corpus callosum eâdem tincturâ laborabat. Apertis ventriculis anterioribus, serum limpidum effluxit, & plexus, qui intus serpunt, ex vasis solito tumentioribus constabant. Transuersales quoque duræ matris sinus nigro sanguine opplebantur.

SCHOLIVM.

DVbium sanè in primis oriri possit, an mors ista purè subitanea dicenda fuerit, quippè quam longus integræ ferè noctis agon præcessit; sed, cum dissectum cadaver quædam animaduersione nostrâ ostenderit non indigna; idcirco promiscuè citum hunc cum alijs improuisis interitibus vsurpabimus.

II. Illud utique non dubium est, huius mortis causam fuisse interclusam penitus circulationem sanguinis in præcordijs, & cerebro, quam magnus Hippocrates sub genere fortis apoplexiæ comprehensam quoque voluit,

a In com. ad
text. 2. de morb.

*Apoplexia ob va-
sorum thoracis in-
terceptionem ex
Martiano, & Fra-
castato.*

luit, vt optimè philosophatur egregius ille Hippocraticæ doctrinæ assertor (a) Martianus vbi ostendit, aliquandò apoplexiam fieri interceptis vasis in Thorace; quia scilicèt animaduertit ijs in partibus maximè apparere effectus interclusionis, difficultatem scilicèt respirationis, & angustiam. Hinc aliàs citatus eruditissimus Fracastatus apoplexiam, impedito motu sanguinis in pectore, sæpiùs per anatomen ostendit. In casu siquidèm nòstro mortem præcessit anhelitus, & non minùs intrà cerebrum, quàm intrà pectus clara indicia moræ sanguinis, quam Hippocratis Interpretes *stationem* vertunt, detecta fuerunt. Quid enim cordis polypi? Quid sanguis effusus per intestinorum substantiam, & remoratus in meningum vasis? Quid tandèm exundans cum intrà pectus, tum intrà cerebrum serositas ostendit, nisi, oppilatis, conuulsisque pulmonum, cordis, ac cerebri tubulis, lymphatica præsertim vasa hàc illàc diffilijisse, & ipsa quoque sanguiferorum extrema eòusque diducta fuisse, vt secernendo sero vitiosè dehiscerent?

*Morbi, & mortis
huius ætiologia.*

III. Quoniam verò res quærimus, non verba, breuem idcirco, dilucidamque ætiologiam tum morbi, cum mortis exponi posse arbitramur, si nobis proponamus Adolescentem, qui ex mala victus ratione, & maximè ex diutina mora autumnali tempestate

in

in huius maris littore (vbi autumnali tempe-
 state summoperè noxius est aer) vitia fermento-
 rum, ac sanguinis abundè contraxit, indè-
 que labefactato viscerum, vasorumque tono,
 illud (2) Luciani scomma aduersùs Romanos
 tantò iustiùs promeruit, quòd non solùm
 Æger ambulauerit, sed quòd Æger sanis, &
 valentibus famularetur : eò propterea deue-
 nit, vt, contumacioribus semper redditis in-
 liene obstructionibus, inductâque sensim po-
 lyporum congestione in cavitatibus cordis,
 ille non asthma detentus fuerit, sed ad pectoris
 hydropem properauerit. In hoc autem rerum
 statu constitutus, cum die ante sui interitùs
 noctem insalubri castanearum cibo largiùs
 vfuseffet, facilè indè, acidâ contractâ
 stomachi cruditate, excitatoque vomitu,
 hypochondriorum subiit conuulsionem, quæ
 acres eodem tempore ichores, diù intrâ
 prægrandis lienis loculos, aliarumque glandu-
 larum folliculos fortè detentos, validè per
 sanguifluas, lymphaticasque venas, perindè
 quasi per totidè syphones, versùs cor, &
 pulmones, (diù iam semi obstructa, atque
 eneruata) circumpulit, & iniecit. Hi autem
 acerrimi ichores duplici ratione circulationem
 sanguinis apud præcordia intercipere potue-
 runt, scilicèt tum contentum fluidum coagu-
 lando, cum continentes canales conuellendo.
 Etenim primo loco fermenta ista salino-acria,

a De merced.
 conduct.

Præcordiorum la-
 bes a liene com-
 municata.

Circulatio in ist-
 de duplici ex causa
 intercepta.

ex hypocondrijs repentè sanguini affusa, eiusdem compagem, ac mixtionem maximè perturbarunt; vndè, variatis cohæſionibus particularum fluida componentium, earundem æquilibrium, atque indè fluxilitas, quæ vbi-que ferè æqualis esse debet, vitiata fuerunt; coactisque proinde mutuo sanguinis fibris, hîc grumi occurrerunt, & polypi; illîc verò ferofitas intrâ cauitates copioſiùs exundauit. Deindè verò huiusmodi etiam acerrimi ichores moram iniicere sanguini cœperunt, inquantùm scilicèt canalium conuulsionem, quam Hippocrates interceptionem definiuit, induxerunt. Cum enim sanguineorum textura ductuum tota fibrosa sit, ac muscularis, quotiès particulæ præter naturam fluxiliores, & acutæ, a sanguinis miscellâ secedentes, intrâ fibrosum rete magnorum vasorum penetrant, necessariò tanquàm extranei cunei eorundem crispaturam producunt, & conuulsionem, per quam, minoribus factis vasorum diametris, fluxus necessariæ molis sanguinis, deuoluendi tum a corde in cerebrum, cum a cerebro in cor, impeditur; vndè idem sanguis ob crassiorem fibrosarum partium acquisitam consistentiam, atque ob viarum interceptionem tandem circuire desistit. Et quoniàm ex eodem ^(a) Hippocr., cum sanguis non mouetur, fieri non potest, quin uniuersum corpus quiescat. In hoc sanè vera syncopis, atque

Vasorum conuulsio
quomodo contin-
gat.

2. de morb.

atque apoplexiæ , quinimò celeris huius interitus ratio elucescit.

IV. In exposito verò casu , vt concretio fibrosarum sanguinis partium ex polypis euidentè innotuit ; ita ipsam interceptionem vasorum cruenta filamenta , quæ de naribus , dum æger interiit , pendebant , clarè demonstrarunt ; nimirum venas iugulares , & superiorem cauam ita fuisse conuulsas , vt sanguinem , quem a supernis venis exhaurire minimè potuerunt , per exiliores venarum nasi extremitates transfuersim erumpere coegerint.

*Cruenta ex navi-
bus filamenta vaso-
rum interceptionis
indicium .*

V. Quòd si simplex causæ ligatura , doctibus primùm LoWero , ac Willisio , ascitem sex horarum spatio in cane , alioquin sano , inducere potest ; quantò sanè celerius in nostro casu tot complicatæ causæ hydropem producere , atque hominem diù ægotantem perdere valuerunt ; vnà enim coniurarunt fusæ , atque exuperantes ex coacto sanguine serositates , pulmonum tunicæ dehiscentes , & sanguifera vasa partim obstructa , partim strangulata , itaut hæc simul omnia inchoatum iam pectoris hydropem (quem sanè euentum sæpè vidimus) momento temporis compleuerint : hinc serum præ sui copia thoracis machinam extrudendo , solito elatiorem reddidit , intusque pulmones premendo spatium ademit , in quod iidem , cum nihil renititur , ob vim incumbentis per tra-

*Hydrops ex Causæ
ligatura .*

cheam aeris dilatari solent; cuiusmodi sanè inspirationis renixum mechanicè, exemplo phialæ, demonstravit (a) Hippocrates.

a 4. de Morb.
n. 33.

VI. Patet igitur, præpeditâ in præcordijs liberâ ipsius sanguinis traiectione, atquè etiâ prohibîtâ respiratione, Ægrum hunc citò fuisset peremptum; & quidè conspirantibus præfocatione, syncope, ac neruorum syderatione. Neque enim a censu causarum celestis huius interitus excludendus venit defectus motus sanguinis, & separatio spirituum in cerebro, vbi adè clara indicia coacti sanguinis intrâ meningum vasa apparuerunt. Etenim, cum ichores malefici apud miserrimum Iuuenem ex hypochondrijs celerrimè in præcordia ponantur transducti, dubitari non potest, quin iuxta citissimæ circulationis legem aliqua eorundem portio etiam ex præcordijs in caput, agonis principio, ocysimè deriuata fuerit. Vndè patet, quomodo ipsa quoque cerebri apoplexia in Ægri perniciem denique conspirauerit.

Ab hypochondrijs
ad cerebrum citis-
sima in sensu liquo-
ris deriuatio.

VII. Hæc profectò fati nobis esse videntur ad morbi, mortisque causam rimandam; nisi pro coronide velimus addere nonnullas annotationes ab ipso extispicio deducendas, &

VIII. Primò quidem perpendenda venit singularis illa per albas, teretesque fibras pulmonum cum costis colligatio, quam sanè nobis rarò obseruare contigit. Adglutinatio siquidem

dem pulmonum cum costis, quæ fit a valida, & vbiq; æquali superficierum pulmonum, & pleuræ cohæfione, frequenter occurrit; illa verò, quam in cadauere isto offendimus, fortè maiori ex parte congenita, non tota per morbum induta aliquibus videbitur. Egregiè porrò hâc de re Malpighius in oper. posthum. in respons. ad D. Placit. vbi istorum natiuorum meminit vinculorum, quippè quos, sicubi inueniuntur, inspirationi admodum famulari arbitratur.

Pulmonum cum pleura per ligamenta cohæfio aliquibus fortè congenita.

IX. Secundò rarum quoquè se nobis præbuit curiositatis argumentum, quod, compressis pulmonibus, serositates veluti ex imbibita spongia per dilatatos poros fuerint extrusæ. Hoc sanè nequaquam contigisset, nisi duo in pulmonibus mala, colluies nempe serosa, atque extremorum vasorum hiatus, ex salinis ichoribus, tanquam excuneis ampliores redditi, simul concurrissent. Hinc claro experimento doceri possumus, in quem laxitatis statum veniant vasorum tunicæ, cum in obscuris, abditisque abdominis locis ad ascitis productionem dehiscunt.

Vasorum debescencia in ascite.

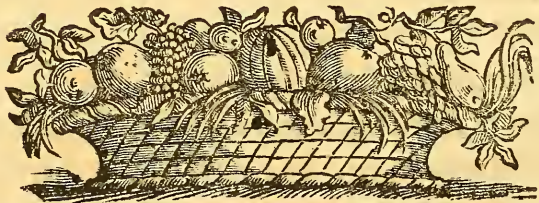
X. Tertiò negligi certè a doctis Viris non poterit examen causæ, cur sanguis in cordis ventriculis non quidè consuetâ tenaci densitate, sed friabili, ac diffuente consistentiâ inuentus fuerit. Hoc sanè phœnomenon ex defectu mixtionis rubræ cum fibrosa, & alba sanguinis parte, quæ intrâ cordis sinus in polypos coalue-

Morbosa sanguinis in corde fluxilitas, vnde.

rat deduci posse censemus : reliquum enim sanguinis facile difiluit fibrarum retinaculo solutum ; vt passim contingere videmus etiã in extracto per venæ sectionem cruore , in quo , cum superior pars in albam concrefcit gelatinam , inferior , quæ nigra apparet , semper solitò fluidior occurrit .

XI. Differendum aliquid superesset de causis , ac modo , quibus polypi intrà cordis , & sanguiferorum cavitates concrefcunt , deque menstruo acido , quo extrà corpus dissolui solent , quando alchalicis fixis , aut volatilibus nequaquam superantur ; sed opus hoc , studio , experimentisque plenum , rejicimus ad tractatum longè maioris laboris , atque vtilitatis , quem de Corde , & Aneurysmatibus adornamus .

*Polypi acidis, non
alkalicis dissoluntur.*

207

OBSERVATIO IV.

*Repentina mors ex conuulsione thoracis ,
præcordiorum , meningum , ac to-
tius corporis , in fortissimam
apoplexiam ocysimè
desinente .*

H I S T O R I A .

Joseph Sali Pistoriensis ann.
54. habitus mediocris , olim
hæmorrhoidibus , & biliosis
diarrhæis vexabatur , quibus
tempore deficientibus , se-
pulti in pectore dolores , ac
recurrens incertis diebus spirandi difficultas
absque ullâ quidè anacatharsi , sed cum faciei
squallore , rigentique artuum frigore illum vr-
gere cœperunt . Ante mensem identidem in-
asthmatis paroxismissis penè animo linquebatur ,
atque ob grauia quædam pathemata miserè ,
& cum mœrore viuebat . Tandem pridem an-
te mortem a Monialibus B. M. Assumptionis
ad famulatum vocatus , laboriosam , sedulam-
que operam , huc illuc festinando , proprias
vltrâ vires locauit . Denique , suffocatio cor-
reptus anhelitu , aphonus repente factus est ,
& vniuerso corpore conuulsus , animam ef-
fla-

flavit, facie admodum tumidâ, oculis intrâ orbitam retractis, & spumâ ad os, ac nares confluente. Obijt autem die 13. Martij 1706. horâ 23. in publica via, quæ ducit ad Templum S. Mariæ in Porticu.

CADAVERIS DISSECTIO.

Vniuersa corporis superficies excolor, facies verò rubicundoluescens apparuit vnâ cum spumâ intrâ os, & nares, quæ, amoto sterno, alioquin valdè depresso, per solam pulmonum compressionem copiosius redundabat. Virga, elapsis viginti quatuor horis ab interitu, adhuc subrigida cernebatur.

*Virga subrigida
in cadavere.*

*Summa sanguinis
fluxilitas in eodem.*

II. Vniuersalia integumenta, cum primùm cultro inciderentur, statim fluidissimo, sed atrii coloris sanguine, perindè quasi adhuc inter viuos versaretur æger, affluenter manabant.

III. Reserato abdomine, omentum, intestina gracilia, & mesenterium rubebant, diffuso, ac remorato per minima illarum spatia sanguine.

Pancreatis molities excedens.

IV. Pancreas ob morbidam substantiæ molliem ferè ductile deprehensum fuit.

V. Hepar, quanquàm neque mole, neque colore, aut substantiæ ratione a natura-

li statu recedere videretur , in cystide tamen bilem fluidissimam , ac subobscuri coloris continebat . Cætera in abdomine viscera prorsus illæsa , & integra inuenimus .

VI. Aperto thorace , lerna malorum venit in conspectum : etenim pulmones utroque in latere pleuræ , diaphragmati , & pericardio ita adhærebant ; ut nec digitis euelli , nec cultro æqualitèr ab imo ad summum separari potuerint . Et quanquam in pulmonibus neque pus , neque ferum occurrisset , contractio tamèn quædam , & renitentia , seu diminuta flexibilitas obseruabatur .

Fortis pulmonum ad singulas in thorace partes adhæsiō.

Eorundem rigiditas .

VII. Cor , licèt mole non magnum , adedò tamen tumidum , tensum , & orbiculatum deprehendimus , ut in systole adhuc positum dixisses . Vena caua , & auricula dextera naturali diametro aliquantulum ampliores , fluidoque sanguine tumebant ; quo sanè cruore , & quidèm multò fluidiori , scatebant sinistrae cordis cauitates , in quibus nullus polypus , aut grumus latitabat .

Ita & Cordis .

VIII. Secto cranio , dura mater excolor , & supra cerebri corticem admodum contracta ; pia verò , suis tumentibus ex fluido sanguine vasis , occurrit . Cumque amputarem portionem corticalis , & medullaris cerebri partium , vidimus (ut apud stranguilatos) puncta sanguinea spisso agmine candidam medullæ substantiam variegare . Pallidam

Valida duræ matris Contractio .

*Serum a cerebri
ventriculis ad vsq.
spinalem medullã
effusum.*

dam ferositatem non apertis solùm ventriculis profilijsse, sed ad vsque spinalem medullam redundasse, deprehensum fuit.

S C H O L I U M.

VNicam nascendi, innumeras verò moriendi hominibus esse vias, nihil est, quod nos doceat apertius, quàm ipsa cadauerum sectio, quæ occultas necis causas ad Solis lucem euidentè exponit. Vidimus in præcedentibus extispicijs, quàm variæ moriendi rationes fuerint detectæ: nunc rara interitûs causa se offert in descripto Ægro, eiusque dissecto cadauere. Etenim, quanquàm morbus, quo decessit, vulgaris, ac notissimus videri possit alicui, qui solidarum vitia partium considerare solummodò velit, fuit siquidem vehemens, atquè contumax conuulsio præcordiorum, quæ, cerebro, & vniuerso corpori communicata, aeris, sanguinis, & liquidi neruei alternum fluxum, ac refluxum lethalitè præpediuit; vndè fortissima tandèm apoplexiæ species exorta est; attamèn si sedulò aduertamus per dissectionem cadaueris singularem sanguinis crasim innotuisse, vberiore certè materiem admirandi simul, ac philosophandi offendemus: inuentus quippè fuit post integrum a morte diem cruor adeò solutus, & fluens,

Morbi huius natura qualis.

fluens, ut, si homo iste funeri superstes fuisset, fluidior esse non potuerit. Hæc perfectò sanguinis in cadaueribus conditio ita rarò existit, ut, si quandò euenerit, portenti, ac prodigij simile numeretur; & quemadmodum ab insolenti causa id proficiscitur, ita vires, effectusque nonnisi insolentes nostris in corporibus producere valet. Sed iam vtraque tam solidorum, quam fluidorum mala, seorsim, diligentèrque perpendamus.

Sanguinis fluxilitas in cadaueribus rara.

II. De mortifero præcordiorum, cerebrique spasmo clara occurrerunt indicia ante, & post mortem, videlicèt sepulti in pectore dolores, difficultas respirationis absque vllâ anacatharsi, angor suffocatiuus, spuma ex naribus, & ore, quæ, præssis pulmonibus, affluentiôr fiebat, sternum depressum, oculorum retractio, totius denique corporis, atque ipsius etiam penis conuulsio; quibus adiuncta fuit elegans obseruatio rotunditatis, ac tensionis in corde, quæ probabiliter nos docuit vitale hunc muscolum, dum æger interiit, pertinaci conuulsuâ systole fuisse correptum; cui sanè cum ingens accesserit quantitas cruoris intrâ suas cavitates reperti, nostrum subit animum dubitatio de insuperabili renixu sanguinis, qui, cum ob pulmonum, totiusque corporis conuulsiones liberum in arterijs spatium inuenire non posset, ut cordis pulsioni obsecundaret, necessariò intrâ ventriculos

Signa spasmum in præcordijs, et cerebro indicantia.

diastolis tempore admissus, a quantacunque cordis contractione vrgeretur ad egressum, subsistere tamen, tandemque validissimè reniti coactus fuit. Vndè postremus ille ortus est præcordiorum angor, penitusque, & ex tempore disruptus vitalis ille circulus a corde in cerebrum, & a cerebro in cor. Qui sæpè viuorum sectionibus interfuerunt, ignorare nequeunt sanguinem, arteriâ magnâ casu, vel arte compressâ, non inuenire spatium, per quod liberè excurrere possit; vnde cor manet plenum, immobile, ac rotundum, citiòque animal moritur.

Ex aortæ compressione cordis immobilitas, rotunditas &c.

III. Status deinde duræ matris clarè paritèr nobis ostendit pertinacem conuulsionem, in quam ipsa paulò antè Ægri mortem venerat; inuenta enim est excolor, simulque contracta, vt non sit hæsitandum, quin idem meningum spasmus, qui cerebrum obsidebat, ac circumcingebat, vniuersæ radix extiterit conuulsionis.

Spasmus meningum vniuersæ conuulsionis origo.

IV. Sed hæc notiora sunt, quàm vt longius examen mereantur. Pergamus igitur ad particularem illam, & raram conditionem fluiditatis, quâ sanguis non in præcordijs modò, & cerebro, sed in toto etiàm succutaneo corpore donabatur. Hoc fanè phænomenon pro causâ habuisse suspicamur non, solum violentiam motûs corporis, quam æger postremo suæ vitæ die sustinuit, & per quam

Sanguis in Cadauere cur fluxilis adhuc perstiterit.

id contingere cruori suo potuit, quod euenit in recentè effuso, & diu in vase agitato sanguine, qui eum ob motum in fibras coalescere nequit; sed potissimùm exaltationem salium acrium, maximè ad vrinofam naturam accedentium in homine, cæteroquin hæmorrhoidibus, ac biliosis diarrhæis olîm detento; qui profectò sales, cum per vehementem, crebròq; repetitam corporis exercitationem, oleosis spiritibus, & aqueis partibus, quorum miscellâ cicurabantur, exausti fuerint, nil mirum, si intimè cum sanguine agitati, ac permixti eam fluxilitatem, eidem conciliare potuerunt, quam induci passim videmus in extracto recenter e vena sanguine per additionem salis vrinosi, & præcipuè spiritûs salis armoniaci.

Salis vrinosi vis ad Sanguinem dissoluendum.

V. Cum verò infusiones liquidorum acrium intrâ viuentium brutorum venas nobis non semel ostenderint, easdem præcordiorum, totiusque corporis immanes conuulsiones, quas illicò mors sequitur, inducere, nihil est, cur dubitemus, quin vera causa conuulsionum, quæ nostrum ægrum ad necem perduxerunt, extiterit copia huiusmodi liquidorum salino-acrium, quæ, cum nimiùm exaltata, & acutissima reddita, ex hypochondrijs intrâ sanguineos canales magnâ copiâ transducuntur, veneni naturam induunt: tunc enim propriæ excessu molis naturalem reliquarum in sanguine particularum superant

Coniectura de conuulsionum causa experimentis confirmatur.

Mali fomes in hypochondrijs.

pro-

proportionem , ac proindè ratione propriæ indolis cruorem non tantùm fluidiorem , ac mobiliorem , sed , quod magis est , procliuiorem efficiunt , vt ex naturalibus vasorum cancellis facilè se proripiat , atque intrà strictissimam compagem fibrarum muscularium vasorum , & glandularum vtrò se insinuet , ac penetret ; hinc neruorum , musculorum , vasorumque conuulsiones , vnàque simul incongruæ contentorum fluidorum separationes , ac moræ , vt in præfenti casu , solent contingere .

VI. Mouet autèm nos ad credendum, scatebram prædicti liquidi salino-acris , & armoniacalis in hypochondriorum folliculis latitasse, quòd obseruauerimus non solùm cysticam bilem fluidissimam , ac subobscuri coloris (cuiusmodi euadere solet artificiali admixtione salium acrium) sed ipsum quoque pancreas lentorem plicabilem , ac ferè ductilem adeptum fuisse , qui planè oriri poterat ex diuturna , & copiosa secretione fluidi acerrimi , ac dissoluentis , quod strictam illius glandulæ fibrarum cohæsiõnem elimare , debilitare , ac ferè tollere valuerit ; vndè resistentia minor , seu mollities maior eo in viscere producta fuit : quemadmodùm sanè in cadaueribus illorum , qui ex diabete perierunt , renes omninò flaccidi , plicabiles , ac ductiles ob eandem rationem inueniri solent .

Diabeticorum renes ductiles .

Si-

VII. Similitèr non aliundè petenda esse videtur causa tam profundæ intrusionis sanguinis intrâ strictissimam cerebri medullam, quàm ex conuulsione continentium, simulque dissolutâ nimium compage contenti liquidi, cuius maior fluiditas, vt e succutaneis vasculis ad simplicem integumentorum scissionem, erumpendo, prodijt; ità in cerebro vltiorem penetrandi vim nacta fuit a meningibus, sinubusq; conuulsis, perindè quassa confociatis ad circumpellendum manibus. Vndè cruor, ad vsque medullarem cerebri substantiam expressus, rubentibus illam punctis variegauit.

Sanguinis intrusio ad cerebri medullam vnde.

VIII. Ipsa quoquè perseuerans post mortem penis tensio (quæ rarò in strangulatis non inuenitur) præteritæ vniuersalis conuulsionis testis adfuit. Cum enim virile membrum sit musculus mirabilis contexturæ, cæterorum instar musculorum spasmodicas affectiones pati potest. Modum verò, quo penis iuxtâ naturæ ordinem tenditur, egregiè tradidit^(a) Malpighius. Illud tantummodo ad rem nostram hìc perstringimus, quòd, sicuti spuria quædam colis erectio in cadaueribus excitari potest per solam iniectionem tepentis cuiuslibet liquidi intrâ eiusdem arterias, dummodò venulæ filo strangulatæ, ne refluat, impediant; ità profectò non dubitamus, quin eiusdem erectio, quæ ob neruorum, fibrarumque conuulsionem, fluida in si-

Penis musculus

a In conf. de impot. vener. apud Bibl. Med. Manget.

Eiusdem notha erectio in cadaueribus, quomodò excitetur.

nu-

nubus fistulosorum corporum intercipientem, antè huius ægri mortem cœpit, persistente eodem fibrarum spasmo, vel post mortem perseverauerit.

*Sanguine fluxili
existente quomodo
facies pallida, &
extrema frigida
perdurauerunt,*

IX. Cæterùm non adeò laborandum in ea dubitatione, quomodò scilicèt stare simul potuerint summa fluiditas sanguinis, & facies excolor, atque artuum illud frigus, quibus æger iteratis in præfocationibus detinebatur. Etenim, eadem vasorum strangulatio circà præcordia, quæ suffocatiuum asthma sæpè intulit, liberum sanguinis per extremas arterias excursum, & ignearum particularum per minima carniùm diffusionem præpediebat. Vndè caloris, ac viuidi coloris priuatio exoriebatur; quam sanè priuationem consequitur sensus frigoris, quemadmodum apud hystericas mechanicâ istâ vasorum lege accedere, ac recedere passim obseruamus. Quo fit, vt magnus ille Medicorum Romulus, vt rectè (a) Hipp. solertissimus Bagliuus noster, post Sydenhamium, appellauit, scripserit ad rem -- *Colorum mutationes, corde adstringente venas, (intellige etiam arterias) ac laxante, fiunt; laxante quidè rubicundi, ac benè colorati; constringente verò cum pallore liuidi &c.*

a Lib. de off. nat.
n. 28.

Iuxtà varias cordis affectiones colorum in facie mutatio, ex Hipp.

b Aph. 41.

X. Mortuus itaque improuisò miserrimus homo iuxtà magni Senis (b) effatum, cum tam frequentèr, ac fortitèr absque manifestâ, scilicèt externâ, causâ animo defecisset; & de-

natus est ob complicationem trium malorum, suffocationis, syncopis, & apoplexiæ, quam sub voce syderationis, ab acri humore pendens, idem ^(a) Hippocr. per hæc verba, oraculorum loco habenda, accuratissime descripsit.

Triplicem ob morbum hic æger perijt.

a Lib. de gland. n. 9.

Hippocratis oraculum.

-- *Cerebrum autem cladem perfert, etiam ipsum non sanum existens, sed, siquidem radatur, (en modus conuulsionis) turbationem multam sustinet, & cerebrum conuellit, ac distrahit totum hominem, (en conuulsio vniuersalis) qui in se ipso vocem non edit, (en aponia) & suffocatur, (en suprema complicatio malorum, præfocationis scilicet, syncopis, & apoplexiæ) demum concludit -- & hæc affectio syderatio, & apoplexia appellatur: -- quæ quidem non sempè in solo cerebro quærenda est. Aliquando in vasis, aut cavitatibus cordis obstructis, compressis, atque conuulsis, intercepto cruore, delitescit. Sæpè in vno ægro multæ partes, immò omnes obseruantur affectæ, vitio vel primario, vel secundo, vt scitè aduertit Thomas ^(b) Bartholinus, & nos in præsentī casu notauimus.*

Syderatio interdum a corde eiusq. vasis derivatur.

b conf. de Anat. pract.

OBSERVATIO V.

*Improuisa mors ex subita Caua intrà
pericardium disrptione cum aneu-
rysmate arteria magna .*

HISTORIA.

Tephanus Ascieri futor Iauentis , sexagenario maior , habitus carnosi , octo ab hinc annis podagrâ , & chiragrâ circa æquinoctia grauitè vexatus , ante biennium tussi

cum spirandi difficultate detineri cœpit ; deindè cordis palpitationem , & sepultum quendam sub dextero sterni latere grauatium , atque interdum acutum dolorem , ad vsque humerum propagatum , pectoris angustiam , ac profundam pulsationem passus fuit .

II. Decursu proximè præteritæ hyemis non rarè corripiebatur etiam vertigine cum sensibili capitis excalesfactione , ac præcipiti virium lapsu . Quare sæpè ad suendum ineptus reddebatur . Dimidium quadragesimæ falfamentis transegit . Tandem die 14. Martij 1706. hora 17. cum a prandio merum ingurgitasset , statim aphoniam , atque angore cecidit exanimis .

Sepultus sub dextero sterni latere dolor cum palpitatione cordis .

Vertigo tenebriosa .

CADAVERIS DISSECTIO.

Mirabile profectò nobis visum fuit, quòd nullum in abdomine contentum viscus a naturalis œconomix legibus recessisset; adeò singula colore, mole, ac substantix ratione optimè constituta occurrerunt. Sola cystica bilis subobscurum quid referebat.

II. Horrendum e contrariò spectaculum thorax nobis exhibuit; detractò enim sterno, (quod parte sui dexterâ elatius erat sinistrâ) dexter pulmo rubicundior, & pleuræ admodum adglutinator, cum adnato duro, & magno corpore apparens, curiositatem nostram lactavit, vt diligentius rei nouitatem detegeremus. Latebat enim statim extra pericardium aortæ aneurysma; deinde adacto cultro, illicò lamellam ossæam deprehendimus figuræ oualis, quæ externam dilatatæ arteriæ partem, quâ sternum, costasque dexteræ respicit, occupauerat. Sub ea lamina, & circum externam aortæ cavitatem, quæ antè posita est, polypeam substantiam instar lardi in fornicem adeò concinnè incrustatam inuenimus, vt nunquam aliàs in aneurysmatum cystide similem detegere datum fuerit; hoc siquidè corpus igne priùs liquatum, & mox frigore integrè concretum videbatur; non

*Dextera Sterni
pars elatior.*

Aortæ aneurysma.

*Lamella ossæa in
aneurysmate.*

Rara polypi constructio in aneurysmate.

enim in multiplices laminas, ac veluti in folia diftrahi (vt passim solet) patiebatur . Vndè constitit, validum aggerem pulsioni sanguinis versùs externas partes positum fuisse . Facie verò, quâ pulmones tanguntur, minori polypeo repagulo obsessam, tectamque aortam, deprehendimus . Aneurysmatis intereà cavitatis tam ampla occurrit, vt pugnum facilè admisisset, tamque grumoso plena sanguine, vt nihil fluidi amplius capere posse videretur; nusquam tamen magno aliquo foramine dehiscebat, licèt ad cordis basim intrà pericardium, & ad inferum latus aneurysmatis nigrae quaedam striæ maiorum fortè futurorum hyatum indicia, obseruatæ fuerint . Longitudo ipsius aneurysmatis non excedebat longitudinis aortæ, quâ curua est, dimidium, quæ proindè aorta tum supra, cum iuxtà cornatiuam diametrum, ac fibrarum validitatem fartam, tectamque elegantè seruabat .

Striæ ad latus aneurysmatis quid indicarent .

III. Sed non hîc malorum finis; etenim cum ipsum pericardium maximè tumidum, molle tamen, animaduertemus, suspicati fuimus de latente aliquo præternaturali fluido . Sectum proinde ingentem dedit, quantam scilicet capere poterat, effusi, atq; in grumos conuersi cruoris quâtitatem, quæ certè duarum librarum pondus excedebat . Sanguis verò effluerat, aperto intrà vestibulum venæ cauæ iuxtà dexteram auriculâ foramine diametri vnciæ circiter vnus, quod

pau-

Concreti sanguinis copia intrà pericardium .

Venæ cauæ ruptura .

paulatim ab erodente liquido factum fuisse in musculari eiusdem textura planè indicabant ipsius oræ , quæ non in fimbrias , ac laciniâs solutæ , sed veluti per limam omninò expolitæ obseruabantur . Quominùs autem sanguis multò priùs intrà pericardium exundaerit , impediuit forsitan subtilis illa, in quam muscularis desinit, tunica, quæ, hiatui super extensa, egressum claudebat , cuius tunicæ tenuata fragmenta ad vlceris extrema videbantur pendere .

IV. Secto tandèm cranio niger sanguis ex vulnerato fortè fortunâ posteriori sinu duræ meningis largè profluxit; quod genus magnâ pariter copiâ in lateralibus sinibus continebatur . Ventriculi cerebri limpidò tuebant sero , quod ad principium spinalis medullæ redundauerat .

SCHOLIUM.

A

Deò perspicuè patet natura , & vis lethalis mali , quo hic homo subitò decessit , vt nullo penè commentario indigere videatur .

Etenim , cum integritas , & continuitas magnorum sanguiferorù ad vitæ conseruationẽ omniù maximè sit necessaria; mirum proculdubio videri non debet, si, adèò enormitèr dilatatâ arteriâ magnâ, & abruptâ repentè continuitate, & integritate summi caudicis venæ cauæ , fluxus sanguis-

guinis a venis in cor , atque a corde quaquauerfum vnâ cum vitâ illicò in expofito fene defecerit.

II. Poffem hîc de ortu , ac difcriminibus aneurifmatum plura differere ; fed , quia nunc ſcholiorum breuitati ſtudentum , aptiorem illis locum , volente Deo , tribuemus . Id verò crebra experientia nos edocuit , aneurifmata præcordiorum apud Ægros , erodentibus ichoribus refertos , plerunque incipere ab vniuerſali quâdam ſpaſmodica arteriarum affectione , quæ poſtremò in corde , aut ſummis vafis determinatur . Quo fit , vt primùm de vaga , atque hùc illuc per collum , & artus errante arteriarum palpitatione conquerrantur . Deindè intrà pectus malum ſiſtitur , sæpè tuſſis vrget , cor ſalit , & grauiùs pulſat , mòx ſepultus , ac breui fugitiuus corripit dolor , qui poſteà pertinaciùs hæret , & modò ad alteram ſcapulam , clauiculamue , modò per brachium , quandoque vſque ad cubitum propagatur . Tandèm profunda perſentitur pulſatio ; eleuantur alicubi coſtæ , aut ſternum ; cæteraque ſuccreſcunt graua , & prorsùs miſeranda atrocis huius mali phænomena , quæ vt plurimùm ſubitâ morte finiuntur .

Præcordiorum aneurifmata sæpè ab vniuerſali arteriarum ſpaſmo incipiunt .

Clariora præfati morbi indicia .

III. At verò , quanquàm omnia , & ſingula ſymptomata , quibus hîc homo ſuorum initio malorum tentatus fuit , & an eadem

vexauerint , quæ superiùs exposuimus , noscere minimè potuerimus : attamen qualiscumque morbi progressus , quem ab illius familiaribus sedulâ inquisitione comperimus , atq; extispicio præfiximus , satis ostendit , eiusdem corpus , podagrâ obsessum , acribus , pungentibusque ichoribus (vt vel cystica bilis argumento fuit) redundauisse ; qui sanè ichores , cum per biennium ante illius mortem subsistere cœperint in præcordijs , tussim excitarunt , & paulatim , comitantibus doloribus , pondere , atque anhelitu , intrâ substantiam tendineam aortæ , simulque muscularem venæ cauæ intercepti fuerunt , quibus in locis verosimile est primùm irritationem , & conuulsionem cum cordis palpitatione , deindè verò istorum etiam canalium exsionem , tandèmque productam fuisse diloricationem , in qua vera aneurysmatum natura consistit .

*Aneurysmatum
natura in quo consistat .*

IV. Si quis autèm diligenter animo teneat , arteriam magnam , & venam cauam in Ægro incurui habitus ob artem sutoriam , angustiori situ , quàm humani corporis ferat constitutio , coerceri ; fortè causam inueniet , cur initio morbi sanguis maiori nisu ob tussim exagitatus , prædicta sanguifera vasa vehementiùs distenderit . Deindè quomodò per impetum reciprocati sanguinis minimo negotio haberi potuerit intrusio , & mora perti-

Ars Sutoria quomodò infirmis præcordiorum vas contulerit .

Artifices sedentarii Cur rarò sani consenescant.

nax salino-erodentium ichorum intrà fibras eorundem canalium . Rarò enim qui seffilem, incuruamque ducunt vitam , si vitiosis redundant succis , absque insigni aliqua pulmonum, cordis , aut magnorum vasorum labe consenescent .

Ex aneurysmatum folliculis Saniei effusio .

Cauæ erosio quomodò inducta .

V. Et quoniàm nigræ quædam striæ ab aneurysmatis fundo ad cordis basim intrà pericardium apparuerunt ; dubitandi ansam nunc , præbent subtilem , acremque saniem (quam aneurysmaticus quisque folliculus perpetuò fundit) sensim supra Cauam distillasse , vt illius magnam erosionem saltem accelerauerit ; præsertim cum Aorta isto in homine , vt dictum est , ex inflexo , ac dilatato trunci situ necessariò magis appropinquauerit ad Cauam : quo factum fuit , vt affectiones vtriusque sanguiferi ferè per contactum adaugeri mutuò potuerint .

Frequens Cordis palpitatio, & vertigo vnde .

VI. Non admodùm hîc laborabimus in exponenda cæterorum ætiologia symptomaticum , quæ futorem hunc ante mortem maximè exercuerunt ; cum abundè ex legibus motûs sanguinis euadat perspicua . Etenim , vt recurrens cordis palpitatio procedebat ex reflexione motus sanguinis ab Aortæ aneurysmate versùs cor ; sic frequens vertigo , & capitis excalesfactio ex impedita identidèm traiectione sanguinis a caua intrà dexterum cordis ventriculum proficiscebantur . Sanguis enim ,
qui

qui a cerebri sinibus in iugulares, & Cauam, indeque intrà cor, solutè, ac liberè in homine valente, atque incolumi, motus fuisset; in casu nostro ab erosâ, suisque propterea viribus eneruatâ Cauæ texturâ, per cordis itinera nonnisi ægrè vrgeri poterat; ac propterea idem sanguis, maiori sæpè sæpiùs quantitate intrà Cauam collectus, impedimento erat, quominùs subsequiturus e iugularibus venis, sinibus duræ matris, ac cæteris capitis sanguiferis, liberè descenderet. Vndè quemadmodùm ex maiori ignearum particularum per minima cerebri diffusionem, inæqualique irritatione, & pressione; calor, ac vertigo contingebat; ità ex intercepto eodem tempore motu sanguinis e Caua in Cor, præceps virium lapsus oriebatur; cuius certè deliquij causam, quam aliam quæremus? cum in promptu sit, Cor inter duo positum fuisse aneurysmata, Cauæ nimirum, quod sanguinem frequenter eidem subtrahebat, & Aortæ, quod illum identidem in cor repellebat? Quæ sanè res in causa fuit, vt sanguis in cerebro etiam remoratus, ex dissecto duræ matris sinu largè pròfluxerit. Neque aliundè petenda est ratio inuentæ ferositatis intrà cerebri ventriculos, quàm ex summa plexuum turgentia, ac distensione, cuius vi, diductis, ampliatisque poris tunicularum vascula comprehendentium; subtilis percolatio feri, veluti per manicam. Hi ppocratis, habita est.

Quare præceps virium lapsus.

Cor duo inter aneurysmata locatum.

a In coac.

VII. Denique repentina mors, quam
 (a) Hipp. prædixit Senibus, quibus cordis dolores sæpius consuefcunt, tribuenda esse videtur subitæ rptioni tuniculæ illius, quæ, cauæ foramen tegens, cruoris effluxui renitebatur. Sanguini verò duplex consociata probabilitèr vis nouissimè accessit, scilicet erosiuua ex falsamentis, per dimidium quadragesimæ ingurgitatis, & extrusiuâ, seù distractiuâ ex hausto tandem meraco. Vndè iunctis cunei, & vectis viribus in sanguine, tenuissimum illud membranæ repagulum cedere coactum fuit; vitæque, fluente cruore de Caua in pericardium, illico recessit.

Vnde repentinæ mors.

b De morb. pect. tit. de inter. puls.

c Lib. 9. quest. 18.

Similis historia ex Laurentio.

VIII. Neque sanè huiusmodi mortis genus nouum erit ijs, qui in medicarum historiarum lectione versantur. Prostant enim similia exempla apud (b) Bellinum, aliosque, vt nostra nunc taceamus. Sed vnum legimus descripto casui ferè tam simile, quàm ouum ouo apud (c) Andream Laurentium in Æquite Guicciardino Legato Magni Ducis Hetruriæ ad Regem Gallorum, qui, tametsi cum Magnatibus quibusdam obambulans, familiaritèr colloqueretur, subitò respiratione, pulsu, & vitâ priuatus cecidit; cuius in cadauere inuentum fuit venæ Cauæ ostium disruptum, & Arteria magna ita dilatata, vt brachij amplitudinem æquaret. Sed hîc demirari fatis non possumus, quomodò insignis adè Ana-

tomicus miratus fuerit , quòd nulla externa
 causa ad Cauæ disruptionem accesserit ; per-
 inde quasi internæ , vt passim videmus , fa-
 tis esse non potuerint.

*Causa internæ ad
 vasorum disruptio-
 nem solâ sufficiens*

F I N I S.

Lectori suo .

HActenus pro viribus nostram fidem perfoluimus . Speramus interea , vt , quæ non minùs celeritèr , intèr occupationes nostras , quàm candidè scripsimus , ab æquis , ingenuisque Lectoribus , ad Reipublicæ vtilitatem , ad quam studia nostra direximus , perhumanitèr referantur . Huic verò labori , inchoato in Ædibus Vaticanis medio Ianuario , supremam imposuimus manum in Ædibus Quirinalibus ipsis Kalendis Nouembris eiusdem anni MDCCVI. Augustissimis nobis fauentibus auspicijs S. D. N. CLEMENTIS XI. PONTIFICIS verè , inter Optimos , Maximi .

I N D E X

Rerum, & verborum, quæ in hoc opere continentur.

A

- A**dominis tensionem eneruantia. pag. 135.
- A**bcessus polypeus meningum. 37.
- A**cicula sub vnguibus adacta apoplecticos excitat. 134.
- A**equinoctia apoplexiarum feracia. 84.
- A**er vnum ex tribus fluidis maioris vsus. 14.
- sanguinem fecundat. 44.
- in conclavi calido, mortiumque cacuminibus sanguini premendo est insufficiens. 17.
- ad subitam necem diuersimodè concurrat, 43.
- eius in pulmones ingressus variè inhibitus repentinæ mortis causa. 26.
- pòdus vel moles nimium aucta, aut diminuta subitæ necis causa. 16. 17.
- in fedinis metallicis ponderosus, & lethifer. 17.
- qui prauus dicitur, iuxta corporum dispositiones noxiam infert. 17.
- externus cum interno æquilibratus mortem infert repentinam. 27.
- A**eris probi mutatio in deleteriū mortifera. 69.
- motus vehemens vasorum rupturam cur acceleret. 97. & seqq.
- virus in hac romana constitutione non vnicè culpandum. 113.
- eius tamen intemperies quomodo subitæ morti contulerit. 115.
- A**gyrtæ cur vitandi. 32.
- A**loetica phlegmaticis congestionibus curandis opportuna, 103.
- A**mara præseruant a spasms ex materia viscida. 100.
- A**neurysmata quid. 223.
- sub varicum nomine comprehendit Hippocrates. 97.
- præcordiorum sæpe ab vniuersali arteriarum spasmo incipiunt. 222.
- interna quosnam citius perimant. 78.
- ex horum folliculis sanies effunditur. 224.
- horum prophylaxis, quæ securior. 224. & seqq.
- A**nimalia in machina boyliana cur moriantur. 16.
- A**nimalium perfectorum vita in quo verè consistat. 3.
- A**nimi deliquia inter signa corrosioni magnorum vasorum. 11.
- vt subitam mortem præseant, quid opus sit. 75.
- A**nimi passiones solida debilitando, mortem improvisam accersunt. 15.
- spirituum excursus ad præcordia perturbant. 22.
- cur sint lethales. 19. 40. 41.
- A**nimi tranquillitas, & diæta ad subitam mortem auertendam ex sacris Pag. 105.
- A**nni quædam tempora noxia. 68.

- etiam ex Hipp. 69. *Artuum sphacelatorum amputatio quandoque subito interficit.* 41.
Aorta compressa, cordis rotunditas. 212. *Aspera arteria, vid. trachea.*
 — eius aneurysma. 219. *Asthma convulsivum quando mortiferum.* 68.
Apoplexia ex epilepsia cur, & quando. 23. 24. *Athleta quomodo, & quando repentinis mortibus corripiantur.* 78.
 — epileptica ex animi passionibus. 41. — quomodo a subita nece preservandi. 90.
 — ob vasorum thoracis interceptionem. 200. — bis quando imperanda exercitatio. 91.
 — eius potior causa non est lymphain cerebri sinibus collecta. 20. — iisdem stomachus validus obest. ib.
 — a frigidis succis raro procedit. 137. *Audacia, vide timoris.*
 — aliquando ob hemorrhoides suppressas. 142. *Auri tinctura absque menstruo corrosivo laudatur.* 137.
 — raro prebendit absque pravijs signis, & quæ sint. 48. *Auster, & Aquilo noxij ex Hip.* 116.
 — inter morbos huius constitutionis. 43. — ille Romæ deterior. ibid.
 — hac correpti, vid. prefocati. *Autumnale æquinocivium phthysicis mortiferum.* 80.
 — in senibus quando inuincibilis. 47.
 — pulmonum mortifera. 65.
Apoplexia preservatio Romæ. 101.
 — eius curatio quibus remedijs tractanda. 134.
 — non semper calefacientibus. 136.
 — per inediam curata apud Hippocratem. 48.
Aphonis sublingualium incisio prodest. 129.
 — eius rei experimentum. 140.
Aquea vitia in spasms hypochondriorum. 99.
 — in salinis pectoris congestionibus. 100. 103.
Arcanorum abusus in medicina. 31. 32.
Aristoteles de Vita obscure sensit. 2.
Ars Naturæ opera imitatur. 3.
Ars sutoria, vide sutoria.
Arteriæ carotides vid. carotides.
Articuli pulmonum vid. pulmonum.
Artifices sedentarij cur raro consensescant. 224.

B

- B** *Aglius laudatus.* 216.
B *Balnea aquæ dulcis in calida paralyfi.* 154.
Balneum frigidum post corporis calefactionem repentinae mortis causa. 19. 20.
 — eius usus in spasms a materia subtili. 99.
Bernabeus Phisicus nominatus. 128.
Bernardini Medici mentio. 141.
Biliaria vesicæ pus, & ulcera in caduere observata. 177.
 — mala ab his producta. 180.
Bilis vitia multorum pectoris morborum radix. 184.
Bonum nullum in terris absque mixtura mali. 125.
Brutorum mors repentina quandoque ex causis vniuersalibus. 111.

C

- C** Adanerum frequens sectio magna utilitatis . 77.
- quales internæ læsiones, inueniendæ sint cautè a Medicis prædicendæ . 179.
- Cadaverum fœtor signum mortis certissimum . 54.
- Calciis effluvia nocua . 149.
- Camphorata in spasmo pectoris . 100.
- Capitis vulnera , vid. vulnera .
- leuis contusio &c. sæpè funesta, & cur . 34.
- Carbonum fumus , vid. fumus .
- Cardica in spasms pectoris quomodo vsurpanda . 100.
- Cardiogmos quando mortem repentinam portendat etiam ex Hipp. 74.
- rationes adducuntur. ibid. & seq.
- Carotides ad explorandum superstitem pulsus cur aptiores . 59.
- Catarrhus suffocatiuus . 65. & seq.
- Causæ subitanæ mortis quot , & quales . a pag. 13. vsq; ad 42.
- semper cum tempore operantur . 13.
- Cerebri structura , eiusque viarum libertas ad vitam necessaria . 33.
- Cerebrum per nervos cor , & thoracem mouet , & vicissim mouetur . 4.
- est vnum ex tribus solidis maioris vsus . 14.
- eius hemisphæria an e directo corporis partibus respondeant . 169.
- per decussim respondere probatur . 170. & seq.
- horum subita , & constans læsio mortem repentinam accersit . ibid.
- eius lentæ congestiones repente tandem ingulant . 35.
- corticalis substantia polypea . 37.
- vasorum turgentia quomodo dignoscatur . 154.
- spasmus quænam indicent . 211.
- eius , & cordis læsio respiratio- nis causa , & contra . 44.
- eodem conuulso , serum in eius sinubus tanquã effectus reperitur . 20.
- Chalybeata , vide Martialia .
- Chocolata pro causa grassantis repenti- næ mortis perperam adducta . 113.
- est probi nutrimenti . 119.
- Ciborum indigentia , vide indigentia .
- Circulatio in præcordijs duplici ex Cau- sa intercepta . 201.
- Circulationis in cerebro inæqualitas ob sanguinis vitium . 157.
- ab Hipp. indicatur . 158.
- Coffè potus in congestionum cura . 103.
- Congestionum curatio Medicum exigit omninò prudentem . 102.
- Conuulsio vasorum quomodo contin- gat . 203.
- eius causa experimentis roboratur . 213.
- Conuulsiones pertinaces ad subitam mortem sunt viæ . 96.
- ipsarum curatio extrâ parosys- mum . 152.
- Cor suis vasis est vnum ex tribus soli- dis maioris vsus . 14.
- Cordis congrua structura ad vitam ne- cessaria . 28.
- etiam systole , & diastole , 30.
- eius , & vasorum vis circum- pulsua rationem habet ad determi- natam sanguinis molem , & gravita- tem . 20.
- eadem a structura , fluidisque nerueo , & sanguineo pendet . 28.
- ideo ab istorum fluidorum defe- ctu , aut vitio labefactatur . ibid.
- conuulsio , obstructio &c. mortis

- causa*. 29.
 — *morsus a vermibus*. *ibid.*
 — *dolor pertinax in senibus exitialis*. 31. 74.
 — *huius rei ratio*. 75.
 — *an in pectoris conuulsionibus cor compatiatur maximè obseruandum*. 100.
Cordis motus in pseudo-mortuis quinana. 54.
 — *sepultus quid indicet*. 56.
 — *in pseudo-mortuis quomodo perquirendus*. 58.
 — *paralysis futuræ indicia*. 72.
 — *palpitatio qualis plùs, minùs perniciofa*. 73.
 — *eadem cum sterni dolore sepulto*. 218.
 — *cum vertigine vndè*. 224.
 — *prodest vrina stranguriosa*. *ibid.*
Cordis sarcomata in semilunaribus valvulis. 162.
 — *vitia diuersa ab Authoribus notata*. 166.
 — *ingens amplitudo*. 178.
 — *a Marchetto etiam inuenta*. 195.
 — *magni, & prolabentis supra diaphragma symptomata*. 185.
 — *eius rigiditas in cadauere*. 209.
 — *immobilitas ex aortæ compressione*. 212.
 — *idem cor inuentum inter duo aneurysmata*. 225.
Cornacchini pulueris vsus in subitaneis morbis. 147.
Corpora repentinè morti subiecta multipliciter consideranda. 84.
 — *bene nutrita phlebotomiam cur feliciùs fuerint experta*. 129.
Corporum varia dispositio aeri noxio diuersimodè resistit. 17.
 — *post eorum excalefactionem frigide potus, & balneum cur lethi-*
fera. 19. 20.
Corrosio lenta sanguiferorum valetudinarios sæpè detinet. 96.
Corrosionem magnorum vasorum quam præcedant. 11.
Corticis peruiani vsus in præseruatione a spasmo. 100.
 — *cerebri pars dextera flacida re-
 perta in quodam cadauere*. 160.
Cranij foramen, vide foramen.
Cranio desquamato, cerebrum faciliè afficitur. 184.
Crisis suppressa, vbi subitam mortem præsagiat. 79.
Cursorum præcordia cur faciliè labefactentur. 189.
Cyatus supra Xiphidem positus ad explorandum an verè quis mortuus. 57.

D

- D** *Ecoctiones vulneraria, vide vulnera*.
 — *exiccantes dictæ in apoplecticis sæpè noxiæ*. 137.
Deliquia animi, vide animi deliq;
*Diabeticorum renes flaccidi, ac du-
 tiles*. 214.
Diaphragmatis vulnera, vide vulnera septi &c.
 — *lesio tussim siccam excitat*. 36.
 — *qualis motus in pseudo-mortuis*. 56.
 — *idem quomodo perquirendus, vi-
 ue cyatus*.
Dietæ athleticæ necessaria. 90.
 — *exiccaus obesitatis iungenda*. 93.
 — *præseruatiua in aneurysmatibus ex Hipp.* 97.
 — *cur in his tantopere commendetur*. 98.

- in Epilepsia idiopathica 101. & seqq.
 — pro præseruatione a subito interitu . 105.
 Diætæ animi tranquillitas iungenda ex diuino Oraculo . ibid.
 Diluentia temperata ab Hipp. quandoque laudata . 136.
 Disruptio vasorum non a solis externis causis excitari potest contra Laurentium . 227.
 Dinites a moribus repentinis præ pauperibus cur felicius euaserint . 119.
 Dolores diurni circa cor &c. quid indicent . 11.
 — interni pectoris quinam lethales . 66.
 — laterales quosnam morbos arguant . ibid.
 — in spasmodicis affectibus quid admittant . 100.
 — vagi externarum partium quando lethales . 150.
 Doloris in syncope , & oculo sinistro causa in opposito latere delitescens . 37.
 Ducie in spasms a tenui materia pendentibus . 99.
 Dura matris morbose contractio in cadauere . 160.
 — notabilis laxitas . 181.
 — paralysis . 182.
 tium constitutio . 121. & seqq.
 Epilepsia cessante, cur interdum mortifera corripiat apoplexia . 24.
 Epilepsia pertinax cur frequenter in apoplexiam transeat . ibid.
 — quomodo contingat . 23.
 — hac correpti ; qui repente decedant . 85.
 — in diopathica abstinendum a vino . ibid.
 — in sympathica tam vomitus, quam purgatio conuenit . 101.
 Epileptica apoplexia , vide apoplexia &c.
 Esserarum repulsio aliquando mortifera . 176.
 Ethnicorum sententia de subita morte eligenda damnatur . 87.
 Euacuationes suppressæ modò sunt signa , modò etiam subitæ mortis causa . 81.
 — & contra . 82.
 Exercitatio Athletis quando imperanda . 91.
 — eius utilitas . 93.
 Exercitium vehemens vasorum rupturam promouet . 97.
 Experimenta Authoris de causis particularibus in singulis hoc anno morientibus . 113. & seqq.
 Extispiciorum utilitas, & cautela . 180.

E

- E** Missarij oclusio sæpius subita mortis præludium . 81.
 — dum viget est medela . 84.
 Emplastica in spasms a subtili materia ortis . 99.
 Emulsiones in spasms pectoris . 100.
 Epicratica purgatio , vide purgatio .
 Epidemica non fuit præsens morien-

F

- F** Acies in Aegrotis iuxta cordis affectiones variè coloratur . 216.
 — cadauerum sæpe Medicos erudit . 177.
 Facultas pulsua ad Vitam necessaria . 28.
 Febris quando subitam mortem possit auertere . 182.
 F g Fer-

Ferramenta ignita pedum plantis admota in forti apoplexia. 134.
Fibræ tendineæ, vide tendineæ.
Fistulis ani oclusis mors repentina quando. 81.
Fluida, & solida maioris usus animalium perfectorum Vitam constituent. 3.
 — *qualia sint.* 14.
Fluxilitas summa sanguinis in cadaueve. 208.
 — *rardè inuenitur.* 211.
 — *cur acciderit in nostro casu.* 212.
Fœminæ in hac mortifera constitutione maribus feliciores, 119.
 — *rationes adducuntur.* 120.
Fonticulorum oclusio sœpius mortis signum, quàm causa. 81.
Fonticulus vtiliter excitatus. 175.
Foramen cranio forsan innatum. 178.
 — *quomodo infirmandæ duræ matri contulerit.* 183.
Frigidæ potus quando, & quomodo subitæ necis causa. 19. & seqq.
Frontis venarum incisio in præsentia constitutione vtilis. 127.
Frumenti corrupti exhalationes cur pestifera. 17.
Fumus carbonum aerem ad necem vsque inquinat. *ibid.*
 — *ex eodem tracheæ color vitiat.* 195.
Funerum opparatus tardi cur inuenti. 52.
Fungi Melitensis vis vulneraria. 99.

G

G *Attuccius Physicus allegatus* 155.
Gaudio subito percussæ cur interdum repenti concidunt. 19.

Glandula scirrhusa sub cerebello cur subitam mortem asciuerit. 39.
Glandularum racemi ad sinus duræ matris obseruati. 160.
Glandulæ vberius liquida secernentes cur enadant graciliores,
 & è conuerso. 171.
Graciles cur rariùs repenti moriantur. 79.
Gummosa in phlegmaticis congestionibus curandis. 103.

H

H *Æmorrhagia quando sit subitæ necis præsagium.* 77.
 — *larga in quodam sene vtilis.* 132.
Hæmorrhoides senum suppressæ aliquando subitæ mortis præludiū. 80.
 — *iisdem restituantibus fortis apoplexia.* 142.
 — *arte reuocatis, morbi solutio.* 143.
Hemisphæria cerebri, vide cerebri & c.
Hepatis tumor folliculatus tussim siccam excitabat. 36.
 — *abscessus post interimentia capitulis vulnera.* 86.
Herbarum epicerausticarum usus. 103.
Hirudines naribus quando applicanda. 154.
Hispanicum vinū septentrionalis ventus glaciât. 17.
Homo grauius, & frequentiùs agrotat, quàm bruta. 87.
Hydatidis insignis in pia meninge. 38.
Hydrops pectoris repentinus cur aliquando ex tempore perimat. 26.
 — *ex causæ ligatura ortus.* 203.
Hypochondriorum succi præcordijs, & cerebro sœpè mortiferi. 20.
 — *qua via ad has partes ferantur.*

tur . 144. 151. 204.
 — conuulsiones eliminantia . 99.
 — tensioni quomodo succurrendum . 151.
 Hystericis paroxysmis solum tempus
 quandoque medetur . 48. & seqq.

I

Intemperantes &c. in presenti con-
 stitutione repente sublati . 114. 120
 Inuincibiles repentinae mortis causa
 quales . 46.
 Indicum cautela aduersus simulatos
 mortuos . 51.
 Iugularium incisio in hac constitutione
 cur proficua . 128.
 — cerebri, & praecordiorum mor-
 bos leuat . 129.
 Iuris longi vsus . 136.

L

Lactis vsus in spasms a tenui ma-
 teria . 99.
 Lamella ossea in aneurysmate . 219.
 Laminae ignitae pedibus admotae in for-
 ti apoplexia utiles . 135.
 Lana naribus admota ad dignoscen-
 dum an quis mortuus . 56.
 Latex a cadaueris pulmone compresso
 manans . 199.
 Latinus Physicus carcerum . 176.
 Liquida quaedam morbosa per secerni-
 cula naturalia aegre secedant . 145.
 Liquidus impetus, vide impetus.
 Liquidorum magna vitia solidis exitia-
 lia, & contra . 45.
 Loquela post raninas incisas restitu-
 ta . 141.
 Lympha in thorace aut cerebro collecta

non semper morbi, aut mortis cau-
 sa . 20.
 Lymphatica pia matris varicosa . 36.
 Lymphaticorum internorum ruptura
 quomodo praecauenda . 98. & seq.
 Lymphae congestio in spasms pectoris
 quibus auertenda . 100.
 — concretescentis causa ex Chymi-
 cis . 194.

M

Mala, quae mortem praecedunt
 diligenter inuestiganda . 179.
 Manfredus inter Romanos Medicos,
 laudatur . 141.
 Mares in hac constitutione feminis de-
 terius habuerunt . 119.
 Marmotana, vide muris montani.
 Marsialia in praeseruatione a spasms
 ex materia viscida . 100.
 Mechanicam in Medicina primus in-
 uexit Hippocrates . 3.
 Medici spes in hystericis paroxysms
 qualis . 49.
 — prudentia, & fama in scientia
 praedicendi . 61. 86.
 — ingens labor in curandis solidi-
 rum morbis . 154.
 — cautela in praedicendis internis
 cadauerum lesionibus . 179.
 Medico astronomicae, vide obseruationes
 Medicus in diuinando sit peritus ex
 Hippocrate . 84.
 Meningum, & corticis cerebri motus
 ad vitam necessarius . 33.
 — ex horum constanti lesione mors
 citissima . ibid.
 — compressis neruis ad has partes
 tendentibus idem euenit . 39.
 — conuulsio in epilepsia idiopathica
 duplici de causa contingit . 23.

- motus multipliciter ablatuſ. 40.
 — abſceſſus polypeus. 37.
 Menti, & ſenſibus non omnia inno-
 ſcunt. 54.
 Miſtichellus Phyiſicus laudatuſ. 134.
 Morbi externi diuturni cur valetudi-
 narijs ſæpè proficui. 103. & ſeqq.
 — ex loco tantùm differunt. 144.
 — ipſorum occaſiones perpendendæ
 ex Hipp. 155.
 Mors quid ſit. 8.
 — eiſ diuiſio, & natura. 9.
 — eſi indiuidua in plures tamen
 vulgò diſtinguitur. 5.
 — variæ eiſ ſpecies multipliciter
 conſiderandæ. 6.
 — eiſ varia diſcrimina Morali-
 ſtis ad corrigendos mores hominum
 vtilia. ibid.
 — inopinata a probis Viris non
 exoptanda. 88.
 — naturalis accidit decreptis æquè
 ac iuuenibus languidis. 9.
 — ſubita ex obſtructione, compref-
 ſione &c. cordiſ, & vaſorum. 29.
 — quibus potiſſimùm accidat. 64.
 — quælibet eſt repentina, & cur. 5.
 Mortiſ idea ex Vitæ notionè deſumen-
 da. 1.
 — differentia vndè petendæ. 7.
 — ſunt dupliciſ generiſ. 14.
 — cauſæ in repentina ſemper cum
 tempore operantur. 13.
 — occaſiones ſæpè confunduntur cū
 cauſiſ, vide occaſioneſ.
 — ſignum certiffimùm, vide fœtor.
 Mortui ſimulati quomodo dignoſcantur
 50.
 — repentè tardiùſ ſepeliendi. 53.
 Mortuſ a pseudo-mortuo quomodo di-
 ſtinguendùſ. 55. & ſeqq.
 Motuſ non vitaleſ aliquando etiam
 in mortuiſ. 58.
- cordiſ in pseudo-mortuiſ, vide
 cordiſ &c.
 Muris montani adeps ad paralyſim
 140. & ſeqq.
 Mumiata in ſpaſmiſ præcordiorum
 quomodo uſurpanda. 101.

N

- N Arcoticorum uſuſ in ſpaſmiſ
 cum dolore. 99.
 Naſi mucus ſuppreſſuſ a calciſ efflu-
 vijſ. 147.
 — cruenta ab eodem filamenta pen-
 dentia interceptioniſ vaſorum ſunt
 indicia. 203.
 — venæ apertæ vtiliſ in hac conſti-
 tutione. 127.
 — eidem [hirudineſ] quando appli-
 candæ. 154.
 Nerueuſ ſuccuſ vnum ex tribuſ fluidiſ
 maioriſ uſuſ. 14.
 Negligentiâ quandòq; ſuperantur mor-
 bi. 46.
 Nervuſ propè iuguluſ ligatiſ, morſ
 in cane ex V alſaluâ. 40.
 Neruorum diſcontinuatîo cum cerebro
 inſuperabilis cauſa repentinæ mor-
 tiſ. 47.
 — liquidi motuſ in pseudo-mortuiſ
 qualiſ. 54.
 — motioneſ ſopitiſ excitantiâ. 60.
 — opticoꝝ compref: vide optic.
 Nobileſ huiſ conſtitutioniſ vim rari
 ſubierunt. 118.
 — contrariuſ accidit Leidenſibuſ
 teſte Syliuio. ibid.
 Nuccarinuſ Fulginei Phyiſicuſ com-
 mendatuſ. 36.

- O**
- O** Befis repentina totalis vasorum intrà cranium obstructio facili- 39.
 — cur præ gracilibus mors accidat improuisa . 79.
 — præseruatiua remedia qualia . 93.
 Obseruationes Medico-astronomica uti- les ad prædicendum . 85.
 Occasiones aliquando confunduntur cū causis subite mortis . 13.
 Odoramenta venefica aerem pestiferum reddunt . 17.
 Oleosa cum fluidis exhibita a quibus spasms præseruant . 100.
 — in spasms pectoris cum lymphæ congestione . ibid.
 Omenti loco nigra membrana in cada- uere inuenta . 161.
 Opij vsti vis vulneraria . 99.
 Opticorum neruorum compressionem, quam indicent . 85.
 Ordo anima disciplinarum . 83.
 Oris ventriculi morsus a vermibus . 29.
 — collutiones ex dissoluentibus uti- les in aphonis . 140.
- P**
- P** Acchionus Physicus laudatus . 37
 Palpitatio, vide cordis &c.
 Pancreatis mollities excedens in cada- uere . 208.
 Paralysis præcordiorum, vide præcor- diorum &c.
 — cordis, & arteriarum 29. vide etiam cordis .
 — partium omnium intrà cranium 181.
 — post syncope &c. opportuna . 153.
- ex inæqualitate circulationis san- guinis . 158.
 — ex causa calida, curatio . 154.
 Paregorica in spasms pectoris quando conducant . 100.
 Pasculus Physicus publicus Anatomæ Professor . 176.
 Pauli Sacr. Pal. Ap. Medicus . 176.
 Pauperes, vide Diuites .
 Pectoris hydrops repentinus, vide hy- drops .
 — dolores, vide dolores pectoris .
 Penis est musculus . 215.
 — rigidus in cadauere obseruatus 208.
 — spuria erectio in cadauere quo- modo excitetur . 215.
 Pericardij cum corde adhesio quibus familiaris . 165.
 Pericardium concreto sanguine ple- num . 220.
 Periculum mortis quibus egris aperien- dum . 65.
 Perspiratio in agentibus sessilem Vi- tam, cur, & quibus in partibus minor habeatur . 92.
 Pestes animalium particulares vnde 17. & seqq.
 Philosophia experimentalis illustratur etiam ijs, quæ successum non habue- runt . 7.
 Phthysicis quale æquinoctium magis lethale . 80.
 Physicis mortium varia discrimina, quid suggerat . 6.
 Pige matris lymphatica, vide lymphati- ca .
 Pierleonus Medicus allegatus . 143.
 Pillul. de succino Cratonis vsus . 143.
 — de spuma chalyb. 101.
 Placentius Medicorum Vrbs senior in auctoritatem adductus . 113.
 — eiusdem mentio . 141. 155. 176.

- Pletbora nimia repentinæ mortis cau-
 sa . 19. & seq.
 — oritur sæpè a stomacho valido. 91
 Podagra suppressa quinam morbi in-
 surgant . 37.
 Pondus aeris ex fodinarum effluuijs
 maius . 17.
 Polypi acidis non alchalicis dissoluun-
 tur . 206.
 — constructio in aneurysmate. 219.
 Præcordia in Cursoribus, vide Cur-
 sorum &c.
 — ipsdem conuulsis seri effusio intrâ
 thoracem . 20.
 Præcordiorum labes a liene communi-
 cata . 201.
 — aneurysmata, vide aneurysma-
 ta &c.
 — paralysis mortem infert insensibi-
 lem . 11.
 — dilatatio morbosa principijs hy-
 drometricis illustrata . 191.
 — pertinax conuulsio postquam
 cessauerit cur nihilominus interdum
 mortifera . 31.
 — spasmus que signa indicent. 211.
 Præfocati aliquando naturaliter redi-
 uini . 46.
 Præseruatiua methodus a subitaneis
 mortibus . 90. vsque ad 105.
 — ex Christi Oraculo vera in tran-
 quillitate, & sobrietate . 105.
 Prolabentis Cordis suprâ diaphragma
 modus mechanicus exponitur . 189.
 — cår in isto casu palpitatio post
 cibum succedat . 190.
 Prolapsus cordis quandoque hydropem
 mentitur . 196.
 — symptomata ipsum concomitan-
 tia . 185.
 Prudentia summa est necessaria in
 Medicina . 62.
 — quomodo aquiratur . ibid.
- Pseudo mortui difficulter a mortuis
 distinguuntur . 53.
 — quomodo tamen id assequimur
 55. & seq.
 — in his centrum diaphragmatis
 solùm trepidat . 54.
 — cordis motus in ipsdem qualis. ib.
 Puerperis mors repentina quando. 80.
 Pulmonicæ venæ, vide venæ &c.
 Pulmonum adhæsiō cum costis . 198.
 — aliquibus fortè naturalis . 205.
 — latex ab ipsorum superficie ma-
 nans . 199.
 — rigiditas in cadauere . 209.
 — apoplexia mortifera . 65.
 — eorundem articularum conuul-
 sio . 66.
 — quosnam repentiè interimat. 67.
 — ex ea quinam diutius seruen-
 tur . ibid. & seqq.
 Pulsus in carpis deficiens non semper
 cordis motus cessationē testatur. 59.
 — intermittens non semper fune-
 stus . 71.
 — Authoris experimento compro-
 batur . 72.
 — tardus quando exitialis . ibid.
 — aliquando ob tangentis incuriam
 mortuis attribui potest . 60.
- Q
- Q** Vercet. antepilepticum medica-
 mentum laudatur . 154.
- R
- R** Aninis incisis, vide loquela.
 Realis Sac. Pal. Apost. Me-
 dicus . 176.
 Remedia mixta quando vsurpāda. 103.
 Re.

- Repentè mortui tardè sepeliendi . 53.*
 — *quo morbo laborauerint maximè sciendum . 173.*
Repentinæ mortis idea . 11.
 — *species rara etiam ex Laurentio . 226.*
 — *causæ sunt duplicis generis . 14.*
 — *semper cum tempore operari solent . 13.*
 — *non omnes inuincibiles . 46. 48.*
 — *vincibiles ex medentium audacia, & naturæ vi quales . 48.*
 — *eadem mors a magna sanguinis diminutione . 19.*
 — *ex pertinaci eiusdem mora, aut impetu in præcordijs, & cerebro. ib.*
 — *ob spiritum spontè cohibitum. 27.*
 — *exesis parietibus cordis, & sanguiferorum . 28.*
 — *quomodo ex inflicto pugno sub Xiphoide . 30.*
 — *inhibito spiritu animalium influxu ad præcordia . 34.*
 — *a leui capitis contusione &c. ib.*
 — *cur in his præcedat rigor . ibid.*
 — *quomodo ex sternutatione contingat . ibid.*
 — *ex lentis in cerebro congestionibus . 105.*
 — *compressis &c. nervis etiam extra cranium . 39. & seqq.*
 — *aeris, ac instrumentorum respirationis vitio . 43.*
 — *ob triplicem contemporaneum morbum . 45. 216. & seqq.*
Repentina mors quandoque grassatur in homines, & bruta, ex causis universalibus . 111.
 — *eiusdem causa in præsentì constitutione non vniuersalis, sed particularis fuit . 112.*
 — *idcirco non vnicum signorum genus præiuit . 120.*
 — *cum ab vniuersali causa producitur eadè semper signa adsunt. 121.*
 — *ea grassante, ceteri morbi, & mortes, Romæ minùs frequentes. 123.*
 — *& contra . 125.*
De Rubeis Medicus nominatus. 143.

S

- S* *Alis vrinosi vim ad dissoluendum sanguinem . 213.*
Salsæ infusio in paralyssi utilis. 140. 143.
Sanguis vnum ex fluidis maioris vsus . 14.
 — *instar aquæ hydraulica machina mouetur, & mouet . 3.*
 — *quadrupliciter fit causa mortis repentinæ . 19.*
 — *intra compressam arteriam violenter trusus cunei, & vectis potentiam induit . 191. & seqq.*
Sanguinis impetus aut mora pertinax vbi mortis repentinæ causa . 19.
 — *fluxus ad cerebrum interceptus subito interficit . 21.*
 — *missio parca in principio aneurysmatum laudatur . 97.*
 — *item in morbis capitis cum plenitudine . 101.*
 — *in hac constitutione profuit ex syderata etiam parte, & cur . 127.*
 — *ex ingularibus, & sublingualibus . 128. & seqq.*
 — *tollit vasorum interceptionem . 130.*
 — *Romæ non semper prodest . 130. & seqq.*
 — *quando omittenda . 148.*
Sanguinis coagulatio lacti coacto assimilatur ab Hipp. 117.
 — *hanc serositatum exundatio consequitur . ibid.*
mor-

- morboſa penetratio ad cerebri medullam vnde. 215.
 — fluxilitas, vide fluxilitas.
 Sarcomata cordis, vide cordis &c.
 Saxus Phyiſicus Allegatus. 155.
 Secernicul. natural. vide liquida.
 Senes ſyderationibus ſunt ſubieſti. 83.
 — quando facile euadant apopleſtici. 75.
 Senſibus, & menti non omnia innotescunt, vide menti.
 Senum tuſſis, vide tuſſis.
 — dolor cordis, vide cordis.
 — hamorrhoides, vide hamorrhoides.
 — iſdem benè nutritis phlebotomia, ſalutaris. 132.
 Septi tranſuerſi vulnere, vide vulnere thorac.
 Septentrionalis ventus mortifer, vinumque hispanicum congelians. 17.
 Sepulchrorum exalationes cur exitiales. ibid.
 Serum lactis quibus ſpasmis conferat. 99.
 — cum infuſione radicis chinæ ubi uſurpandum. 104.
 Setonis uſus. 154.
 Simoncellus publ. Anat. Miniſter. 117.
 Sincipitis ſiniſtri dolor, vide dolor.
 Sinibaldus Protomedicus laudatus. 132. 155. 176.
 Sinifter cordis ſinus duplò maior dextero. 187.
 — cur ſanguinis motus per hunc tardior fuerit. 192. & ſeq.
 Sobrietas Vitæ protrahende fundamentum. 93.
 — aneurysmaticis {maximè conducit. 97.
 Solida, & fluida maioris uſus quomodo animalium perfectorum Vitam conſtituant. 3.
 — vtraque ſunt tria. 14.
 — ad interitum mutuo conſpirant. 25.
 — eadem ſtructura, vel motu pertinaciter leſa ſunt mortis repentinæ cauſa. 26.
 — ipſorum vitia fluidis exitialia, & contra. 45.
 Solidorum morbi difficilis ſunt curationis. 154.
 Solſtitia apoplexiarum ſeracia. 84.
 Spasmi peſtoris quomodo ſint tractandi. 100.
 Spasmiſ a materia ſubtili productis quomodo ſuccurrendum. 99.
 — a materia viſcida aliter tractandi. 100.
 Spasmus vniuerſalis a meningibus. 212.
 Sphacelati artus, vide artuum.
 Spiritus in homines ſumma neceſſitas. 26.
 — ſpontè cohibitus ſubitæ mortis cauſa. 27.
 Spiritus dictus vitæ quid, cuiusque uſus. 140.
 Spirituum defectus mortalis ex varijs cauſis. 21.
 — copia quomodo exitialis. 22.
 — item acrimonia. ibid.
 — vitium ab aere hauſtum. 24.
 — animalium deſcenſus ad præcordia inhibitus ſubitæ, mortis cauſa. 34.
 Sterni dolor ſepultus &c. 218.
 — pars dextera elatior inueta. 119.
 Sternuentibus mors ſubita. 34.
 — mos præcandi ſalutem vnde. 35.
 Sternutatoria acria pro ſepulta reſpiratione excitanda. 56.
 Stibiata in thoracis ſpasmis quando conueniant. 101.
 — in curatione phlegmaticarum congeſtionum. 103.
 ſi-

- Stribij diaph: vsus ad aphoniā vtilis.* 140.
Stomachus validus cur interdum plethoricis infensus. 91.
 — debilis quomodo ad protrahendam vitam conferat. 99.
 — ad eius languorem ius appropriatum. 147.
Succinata in thoracis spasms. 100.
Suffocatio inter morbos huius constitutionis. 43.
Sulphurata in spasms pectoris. 100.
Sutoria ars in firmandis præcordiorum partibus conducit. 223.
Syderationis origo interdum a corde eiusque vasis. 217.
 — nomine quid comprehendat Hippocrates. *ibid.*
Syncope ex cordis, & arteriarum paralyse. 29.
 — morbus huius constitutionis. 43.
 — hac correpti, vide præfocati.
 — ab erosione &c. est inuincibilis. 47.
 — eiusdem recursus. 151.
 — vitio valvularum cordis observata. 168.
Synopem lethalem ex obstructione &c. quanam præcedant. 11.
Synopsis particularis mortiferae causæ mixta. 182.
 — periculum detractum. 153.

T

- T***Abaci vsus non fuit in causa grafsantium repentinæ mortium.* 112.
Tabidis &c. cordis cum pericardio ad hæsiō familiaris. 165.
Taciturnitas quid indicet. 152. 154.
Temperati mortem repentinam hoc an-
no non subierunt. 118.
Tendineæ fibræ pulmones costis colligantes. 198.
Terræ motus pro causa huius mortiferae constitutionis falso accusatur. 113.
Thè in congestionibus curandis. 103.
Thomassinus Protbo-Medicus allegatus. 176.
Thoracis vasis interceptis, apoplexia succedit ex Mart. & Fraeasi. 200.
Therebentinata in spasms pectoris cum lymphæ congestione. 100.
 — in curatione congestionum. 103.
Thoracis vulnera, vide vulnera thoracis.
 — in spasms quid observandum. 100.
Timidi quomodo a subita nece præcauendi. 94.
 — subito percussi interdum repente concidunt. 19. 20.
 — ipsorum cerebri constitutio qualis. *ibid.*
 — phlebotomia quando conveniat. *ibid.*
Timoris, & audaciæ causa in solidis partibus. 76.
Tracheæ vitio subita mors variè contingit. 26.
 — color fulgineus, vide fulgineus.
Trullus Physicus laudatus. 37. 147.
Tuberculo apparente ad exteriora pectoris, & cerebri, quorundam symptomatum alleviatio. 155.
Tuberculum pulmonis sepultum quomodo dignoscatur. 66.
 — de ipso quando dubitandum. 100.
Tussis sicca ex diaphragmatis labe. 36.
 — cum fæore quid indicet. 67.
 — diurnæ humidæ in siccam conversio in senibus exitialis. 65.
 — suffocativa quomodo. *ibid.*

V

- V** *valetudinarij alij interiùs, alij
exteriùs agrotant.* 95.
 — *triplex affectionum genus eos ad
subitam necem disponit.* 96.
 — *quomodo ab eadem præseruan-
di.* 104.
 — *in præsentì constitutione subito
periere.* 114.
*Valetudinarijs diuturni morbi externi
sæpè conferunt.* 103.
 — *mors subita fuit Romæ instar ma-
le crisis.* 114.
*Valsalua Anatomicus Bonon. lauda-
tur.* 157. 169.
 — *eiusdem experimentum nobile.* 40
Valvularum semilunarium sarcomata
162.
 — *a nemine indicata.* 166.
 — *productio quomodo euenerit.* 167.
 — *iusdem durantibus, quomodo pul-
sus æqualis esse potuerit.* 168.
 — *quomodo syncopem sollicitaue-
rint.* *ibid.*
Varices in pulmone cadaueris. 161.
 — *pro aneurysmatibus accipit Hip-
pocr.* 97.
 — *interne cognitiu difficiles.* 63.
 — *lymphaticorum pie matris.* 36.
*Variolarum retrocessio quando morti-
fera.* 80.
*Vasorum magnorum corrosionem quid
præcedat.* 11.
 — *structura, & libertas ad vitam
necessaria.* 28.
 — *conuulsio, compressio &c. mor-
tis causæ.* 29.
 — *interceptio, vide interceptio.*
 — *debilicentia in ascite.* 205.
 — *disruptio, vide disruptio.*
*Vasorum, & cordis vis pulsua deter-
minata moli, & grauitati sangui-
nis proportionalis.* 20.
Venæ pulmonicæ dilatatæ indicia. 66.
 — *rupturam quanam præcedant.* 67
Venæ causæ ruptura. 220.
 — *corrosio quomodo inducta.* 224.
*Venetijs olim repentinæ mortis grassa-
tæ sunt.* 112.
*Ventriculi vitia cerebro, & præcor-
dijs communicata.* 20.
Ventus interdum mortiferus. 17.
Venus in senibus perniciofa. 22.
*Vermium morsus quomodo mortem in-
ferat.* 29.
 — *in ipsorum suspicione quid agen-
dum.* 100.
Vertigo tenebricosa. 218.
 — *cum palpitatione cordis vndè.*
224.
*Vesicantia sunt emissaria artificia-
lia.* *ibid.*
 — *ipsorum vsus, & vtilitas.*
133. 143.
 — *quid excitent.* 145.
*Veterinus larga hæmorrhagia in sene
sanatus.* 132.
Victus plenus vbi noxius. 146.
Vini abstinentia Athletis necessaria.
91.
 — *itè in Epilepsia idiopathica.* 101.
*Viperata in præcordiorù spasms quan-
do præscribenda.* *ibid.*
 — *valetudinarijs præseruadis.* 104.
Virium præcept lapsus. 225.
Vis mouens ad vitam necessaria. 28.
*Viscerum vigor confert ad morbos ad
exteriora detrudendos. & cõtrà.* 157.
*Vitæ notio veram mortis ideam exhi-
bet.* 1.
 — *de hac Aristoteles obscure scri-
psit.* 2.
 — *vniversalis conceptus vndè.* *ib.*
 — *tria sunt necessaria ex parte
cordis*

- cordis, magnorum vasorum.* 28. — *thoracis, & septi simul trans-*
Vita in animalibus perfectis in quo uersi quanam, & cur perimant. 27.
consistat. 3. & seqq. — *capitis subitò enecatia, que*
 — *longa ob sobrietatem.* 93. 85. & seqq.
 — *sepulta in morientibus quomodo* *Vulnerar. decoct. vsus in vasorum*
excitanda. 59. *athonia.* 28.
Vomica pulmonum, vide pulmonum. *Vulnus capitis profundum cur leth-*
Vomitus in epilepsia sympathica exci- *le.* 34.
tandus. 101.
 — *quibus proficius.* 136.
Vrina stranguriosa in palpitatione sa-
lutaris. 73.
 — *quando dubia.* 152.
Vteri conuulsionum medela. 99.
Vterus quomodo labem mortiferam in
præcordia, & cerebrũ suffundat. 20.
Vulnera circa ingulum cur lethalia. 21

X

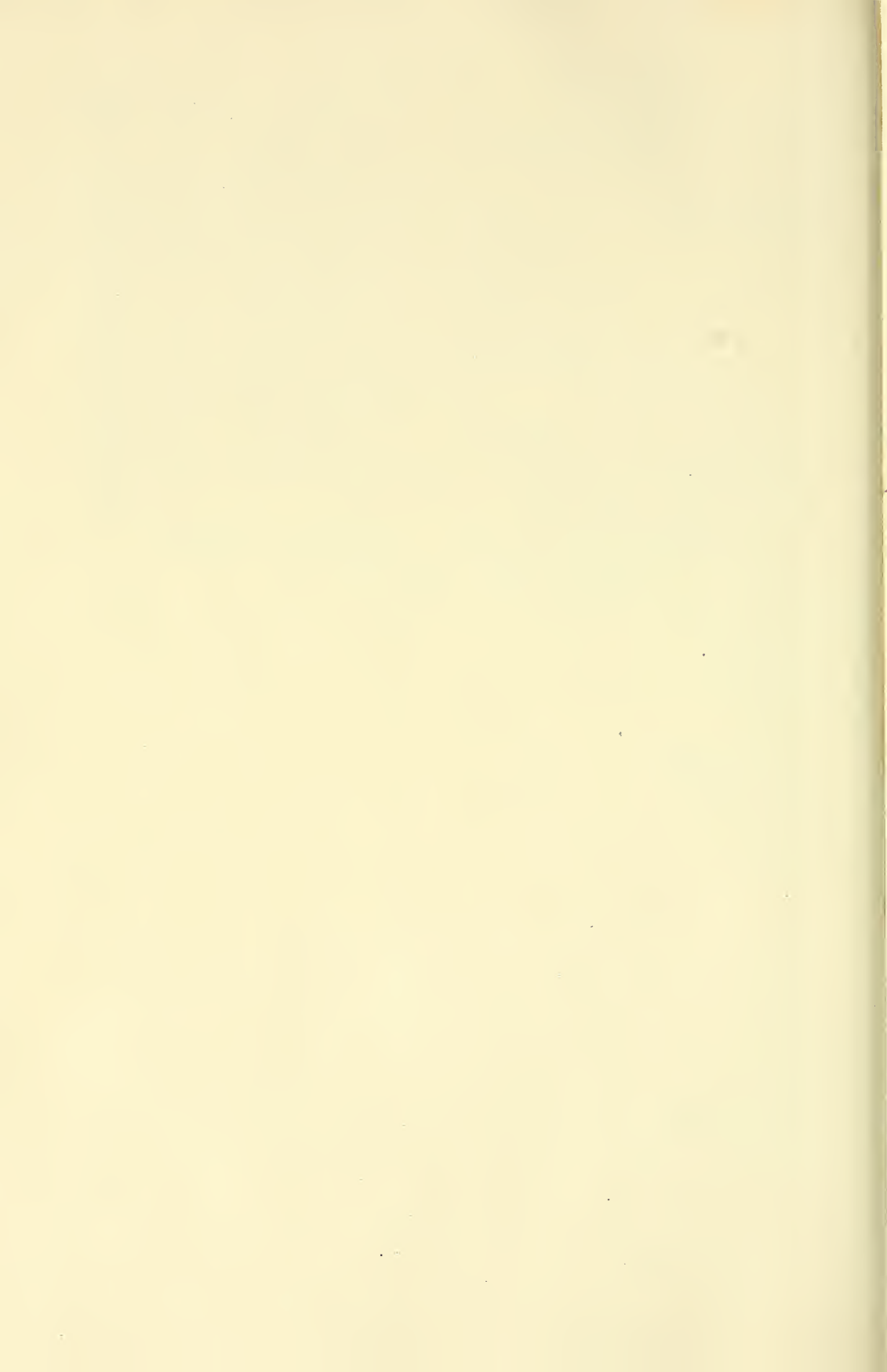
- X** *Iphoidis cartilaginis percussio cur*
aliquando mortifera. 30.
 — *mirabilis partium nexus sub ip-*
sa delitescens. *ibid.*
 — *Cyathus eidem applicatus ad*
quid. 57.

F I N I S.

Pag.	v.	ERRATA	CORRIGE
2	7	cofufionem	confufionem
20	1	dele dum	
II	<i>ult.</i>	circa cor	adde pulfus inæqualitates
23	16	inordinatæ	inordinati
113	5	cuculatæ	chocolatæ
129	27	cuculata	chocolatâ
158	28	die VI. Kal.	VII. Kal.
219	21	dele externam	
226	21	Æquite	Equite

*Cætera benignus Lector per se ipsum
aut corrigat, aut excuset.*

COUNTWAY LIBRARY OF MEDICINE

QP
87
L22

